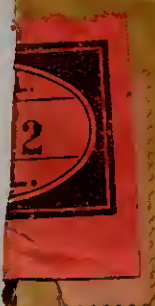
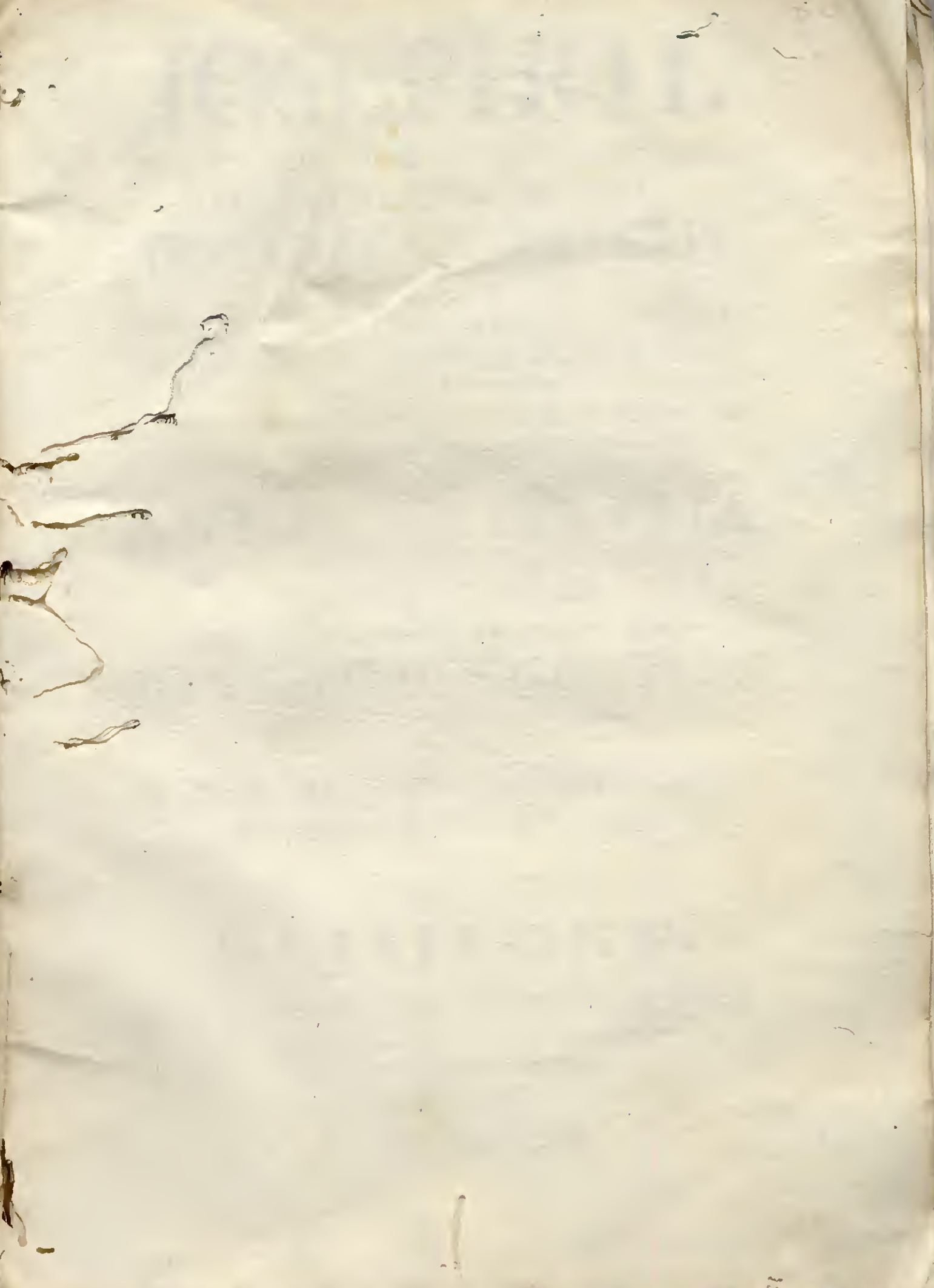
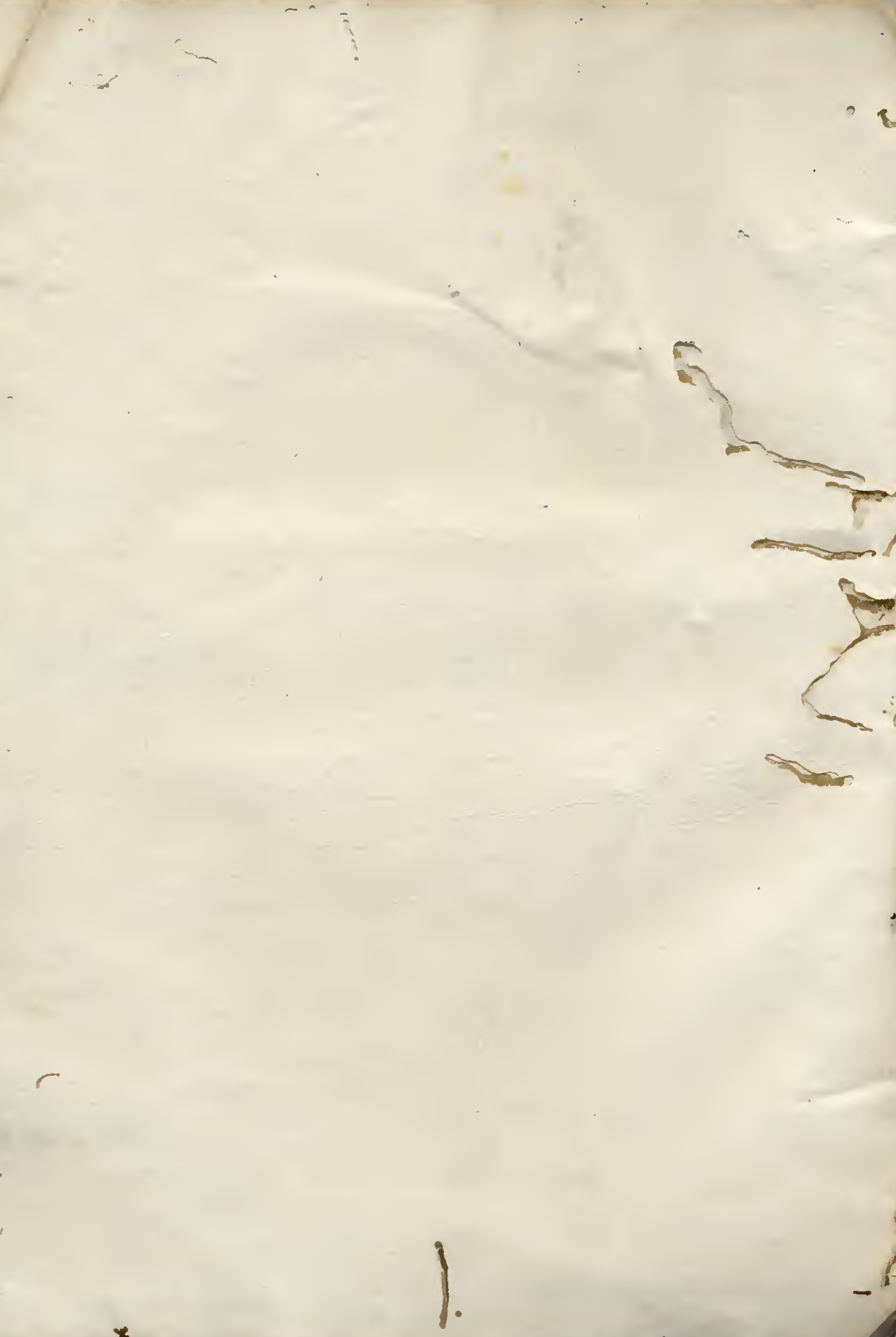

4-1-77

3812

JOSEPHO I.

LUSITANORUM REGI FIDELISSIMO,
AUGUSTO, INVICTO, PIO,

DOCTRINAM VETERIS ECCLESIAE

DE SUPREMA REGUM ETIAM IN CLERICOS POTESTATE,
Ex sanctis Patribus Incorruptisque priorum sæculorum
Monumentis depromptam,

ET RECENTIORUM THEOLOGORUM SUFFRAGIIS,
TUM CHRISTIANORUM PRINCIPUM EXEMPLIS ILLUSTRATAM,

DEDICAT ET CONSACRAT

ANTONIUS PERERIA

Congregationis Oratorii Olisiponensis Presbyter, ac Theologus:

QUO DUCE AC PRÆSIDE,

Eandem Doctrinam publice propugnandam suscipit

JOACHIMUS COSTIUS

Ejusdem Congregationis Diaconus,

A P U D

B. V. MARIAM DE NECESSITATIBUS

Die hujus mensis 15 mane & vespere.

OLISIPONE,

Apud MICHAELEM RODRIGUEZIUM,

Eminentissimi Cardinalis Patriarchæ Typographi.

M. DCC. LXV.

Cum bona Superiorum veniâ.

Non dedecori ducimus, quod Theologi Christianique jura Regia defendimus, non tam ut jura Regia, quam ut Christi placita: Christi, inquam, placita, Republicam ordinantis, tranquillantis Imperium, ut Ecclesia in Imperio futura jam à seditioibus libera melius Deo serviat: nec placet Religionis specie Regne confundari, quibus Religio tutelæ esse debeat. Jacobus Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis Lib. IV. Defens. Declarat. Cler. Gallican. Cap. 29.

AD REGEM FIDELISSIMUM
DEDICATIO.

JUra Maiestatis , Rex Augustissime , aliter miles ,
aliter Theologus tueri debet : ille quidem ferro , hic
vero calamo : ille gladio , hic stilo : ille pugnando , per-
cutiendo , mactando : hic scribendo , differendo , argu-
mentando . Nescit Christi militia arma ferrea , uno sci-
licet Dei verbo contenta : quod tamen , ut ait Apostolus ,
* ii pene-

penetrabilius est omni gladio ancipiti. His armis debitam Regibus Summisque Principibus obedientiam adseruere Sancti Apostoli eorumque successores : his tuta ab insidiis Regum capita reddidere Sacrosancta Concilia : his Principum eorundem supremam nullique obnoxiam potestatem egregie propugnarunt , ut alios præteream , summi in Gallia Antistites iidemque Theologi nobilissimi Ægidius de Columna Ordinis Eremitarum Sancti Augustini Archiepiscopus Bituricensis , Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis , Jacobus Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis : quo uno suffulta tibi sine , etiam si alii deessent , firma atque immobilis adversus omnes Transmontanorum Theologorum machinas æternum perstaret Maiestas Regum. Cum tamen extremis hisce temporibus plures extiterint qui pennam , quam qui ferro Sacrosanctas Regum Personas violare sunt ausi : nam Joannes Marianna Societatis Jesu Theologus scribere non dubitavit , licere tribus in casibus privata auctoritate malos Reges occidere : Decretum enim Sancti ac Generalis Concilii Constantiensis , quo tamquam hæretica damnatur illa doctrina , nec a Martino V. nec ab Eugenio IV. nec ab ullo alio Romanorum Pontificum confirmatum esse. Antonius vero Sanctarellus ex eadem Societate scripto etiam persuadere conatus est , Apostolos Principibus sæcularibus subiectos fuisse de facto , non de jure : quin etiam statim atque constituta est Pontificia Maiestas , cœpisse omnes Principes esse illi obnoxios. Quæ opinionum portenta , vel potius monstra , quantas clades Summis Principibus totique Reipublicæ Christianæ attulerint ; nuper Gallia , nuperrime Lusitania experta est , pari honorum civium dolore , ac Regnorum florentissimorum damno. Cum igitur , inquam , nostram & patrum memoriã tam multi extiterint Regum hostes , tam multi religionis prætextu impie & perniciosissime furiosi : dignum ego Theologo Christiano , dignum homine Lusitano opus me facturum existamavi , Rex Augustissime ; si ex antiquis Patribus incorruptisque Ecclesiasticæ Historiæ monumentis ostenderem atque in bono lumine collocarem , quæ mens ac sententia fuerit veteris Ecclesiæ de Regibus Summisque Principibus , deque eorum digni-

dignitate & auctoritate. Sic enim futurum iudicavi, ut quibus hodiernæ consuetudines hodiernaque jura tot Regum Catholicorum minus probantur; eos certe moveret antiqua traditio à prioribus illis & purioribus sæculis per tot Episcopos ac Doctores ad nos usque transmissa. Ubi enim semel constiterit, non aliam de Regibus regiaque potestate mentem fuisse primis Christianis, quàm quæ hodie Lusitanis, dudum vero Gallis Theologis placet: neminem puto præjudicatarum opinionum adeo tenacem fore, ut nostris placitis refragari aut litem movere audeat. Sic igitur velim, Rex Augustissime, opus hoc meum æstimes; ut simul pro certo habeas, agi in eo causam Ecclesiæ, cum Tua agitur: nec minorem me operam posuisse, ut de Ecclesiastica Potestate, quam ut de Regia Dignitate fierem benemeritus. Cum enim, ut Optatus Milevitanus ait, non Respublica in Ecclesia, sed Ecclesia sit in Republica: ille utique Ecclesiæ securitati sapienter consulit, qui Regis Auctoritati consulit: sine qua nimirum neque publica tranquillitas, neque ipsius Ecclesiæ dignitas ac splendor conservari potest. Nulla vero me cupido humanæ laudis, nullum placendi studium, nulla adulandi consuetudo ad scribendum compulit, Rex Augustissime. Norunt omnes, qui me norunt, ab his vitiis multum abesse me, qui veritatis causam scilicet multis displiceo. Veritatis amor, æquitas causæ, publica utilitas, insita denique Lusitanis pectoribus observantia & pietas in Reges suos omnes, ac potissimum in Te, quem ut religiosissimum ac clementissimum, & vere optimum Principem efflictim amamus: hi utique mihi ad scribendum auctores, ea incitamenta fuere. Sic enim à natura comparati sumus, quotquot Lusitani sumus, ut nobis carior sit dignitas Regis nostri, quàm vita nostra: carior incolumitas Maiestatis, quàm nostrum omnium salus: ut jure merito gloriari possis, tot Te habere milites, quot subditos. His doctrinis naturam veluti magistram imbuti, Te, ut Tertulliani verbis utar, Regem nobis à Deo datum sic colimus, quomodo & Tibi expedit, & nobis licet: ut hominem à Deo secundum, & quidquid es, à Deo consecutum, & solo Deo minorem.

PRÆ-

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs, but the characters are too light and blurry to be transcribed accurately.

PRÆFATIO.

SI Theologi hodierni in tuendis Regum juribus tantum operæ, tantumque studii posuissent, quantum Canonistæ post editas Decretales in amplificando Sacerdotio posuere: non eò adducta res esset, ut Doctorum sive ignorantiam sive socordiam in re omnium gravissima miserandum in modum hæreret, immo perniciosissime cæcutiret christiana plebs. Quid enim Reipublicæ magis necessarium, quam nosse unumquemque, quid Regi suo debeat? Quid contra publicæ tranquillitati magis inimicum, quam si quis Regnum cum Sacerdotio, vel Sacerdotium cum Regno confundat? Ergo nostrorum hominum & avitæ pietati & præjudicatis opinionibus consulentes, dabimus diligenter operam, ut ad sensum veteris Ecclesiæ demonstremus, qualem ideam de Rege ejusque dignitate & auctoritate etiam in Clericos efformare animis subditi debeant. Sunt quidem ea de re luculentissima testimonia Sacrarum Litterarum: ut illa Christi Domini apud Lucam XII. 14. *Quis me constituit judicem aut divisorem super vos?* & apud Joannem XVIII. 36. *Regnum meum non est de hoc mundo.* Et illa Pauli Apostoli ad Romanos XIII. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a Deo. Itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Et ad Timotheum II. 2. *Nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus.* Sed cum ex una parte omnia hæc Scripturarum loca vanis captiosisque interpretationibus eludere ii soleant, qui rem theologiam non antiquorum Patrum doctrinis, sed novitiis Romanorum Pontificum gestis privatisque opinionibus metiuntur: ex altera vero parte germanus sensus verborum divinorum non aliunde melius innotescat, quam ex maiorum Traditione: nos Scripturis prætermisissis, sola Traditione rem agere statuimus. Ut autem votis
respon-

respondeat exitus, sententias ac doctrinas omnes eo ordine disponemus, ut singulas Propositiones nostras singulæ de Ecclesiastica antiquitate Probationes è vestigio subsequantur. Ubi autem eadem Propositiones aliquid enuntiabunt, quod sanioris Theologiæ candidatis paulo durius aut insolentius videri possit: id mox subiectis Catholicorum Doctorem suffragiis, nonnumquam etiam Christianorum Principum exemplis adhibitis, pari diligentia enodandum curabimus.

DOCTRINA VETERIS ECCLESIAE

DE SUPREMA REGUM ETIAM IN CLERICOS POTESTATE.

PROPOSITIO I.

Regia Potestas Deum habet auctorem & institutorem.

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Sanctus Irenæus Episcopus Lugdunensis Lib. V. Cap. 24. *Ad utilitatem gentilium terrenum Regnum positum est à Deo, ut timentes Regnum hominum, non se alterutrum homines vice piscium consumant, sed per legum positiones repercutiant multiplicem gentilium injustitiam: & secundum hoc Dei sunt ministri, qui tributa exigunt à nobis in hoc ipsum servientes. Et quæ sunt potestates, à Deo ordinatae sunt.* Rursus ibidem: *Cujus jussu homines nascuntur, hujus jussu & Reges constituuntur.*

Iren. pag. 321.

Tertullianus Africanæ Ecclesiæ Presbyter in Apologetico Cap. 30. *Sciunt Imperatores, quis illis dederit imperium: sciunt qua homines, quis & animam. Sentiunt eum esse Deum solum, in cujus solius potestate sunt, à quo sunt secundi, post quem primi.*

Tertul. pag. 27.

S. Epiphanius Episcopus Salaminæ Hæresi XL. num. 4. *Vides ne, ut hæc mundi potestas à Deo stabilita sit, gladiique jus obtineat? Neque vero id aliunde, quam à Deo ad vindicandum accipit.*

Epiphani. T. I. pag. 294.

S. Joannes Chrysostomus Hom. XXIII. in Epist. ad Romanos. *Quod Principatus sint, & quod alii imperent, alii subiecti sint, neque omnia casu ac temere ferantur, populis quasi fluctibus hinc & inde circumactis, divina esse sapientia dico. Ideo dixit Apostolus: Non est potestas, nisi a Deo. Rursus ibidem: Quia illa honoris equalitas bellum sæpe inducit, multos fecit principatus, multasque subiectiones, ut viri & mulieris, filii & patris, senis & juvenis, servi & liberi, principis & subditi, doctoris & discipuli.*

Chrysof. T. IX. pag. 686.

S. Isidorus Pelusiota Lib. II. Epist. 216. *Potestatem, hoc est, Imperium & Regnum à Deo formatum atque institutum esse profitendum est, ut ne ornatus in statum inornatum degeneret.*

Peluf. pag. 223.

Theodoretus Cyrensis Episcopus in Epist. ad Rom. *Deus communis ordinis curam gerens hos quidem imperare, illos vero parere instituit; veluti quoddam frenum iis, qui injuste agunt, imperantium timorem incutiens.*

Theod. T. III. pag. 100.

S. Augustinus Episcopus Hipponensis Lib. V. de Civit. Dei cap. 25. *Non tribuamus dandi regni atque imperii potestatem nisi Deo vero, qui dat felicitatem in regno Cælorum solis piis, regnum vero terrenum & piis & impiis. Et paulo post: Qui Augusto imperium dedit, ipse & Neroni; qui Vespasianis suavissimis Imperatoribus, ipse & Domitiano crudelissimo: & ne per singulos ire necesse sit, qui Constantino Christiano, ipse Apostata Juliano.*

August. T. VI. P. II. pag. 138.

Con:

Concil. T.
IX. pag.
753.

Concilium Parisiense anno 829. celebratum Lib. II. cap. 29.
*Nemo Regum à progenitoribus Regnum sibi administrari, sed à Deo
veraciter atque humiliter credere debet dari, qui dicit: Per me reges
regnant., & legum conditores justa decernunt.*

PROPOSITIO II.

*Obiectum Regiæ Potestatis sunt ea omnia, quibus
civilis Societas, ut civilis est, eique adnexa
temporalis hominum felicitas atque tranquilli-
tas continetur.*

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Iren. pag.
321.

Sanct. Irenæus Lib. V. Cap. 24. *Quoniam absistens à Deo homo
in tantum cesseravit, ut etiam consanguineum hostem putaret,
& in omni inquietudine & homicidio & avaritia sine timore
versaretur: imposuit illi Deus humanum timorem (non enim
cognoscebant timorem Dei) ut potestati hominum subiecti &
lege eorum adstricti aliquid assequantur justitiæ, & mode-
rentur ad invicem, in manifesto propositum gladium timentes, sicut
Apostolus ait: Non enim sine causa gladium portat: Dei enim Mi-
nister est.*

Hieron. T.
III. pa. 628.

S. Hieronymus Presbyter Commentariis in Jeremiam Cap. 22.
*Regum officium est proprium facere iudicium & justitiam & liberare
de manu calumniatorum vi oppressos: & peregrino, pupilloque & vidua,
qui facilius opprimuntur à potentibus, præbere auxilium. Refertur etiam
à Gratiano P. II. Causa XXIII. Quæst. V.*

Chrysof.
T. IX. pag.
689.

S. Joannes Chrysostomus Homil. XXIII. in Epist. ad Roman.
*Hæc magistratum vita est, hoc studium, ut pace fruaris. Ideo in alia
epistula non solum illis subditos esse, sed etiam pro ipsis precari jubet,
ut placidam & quietam vitam agamus. Paulo ante hæc idem præmi-
ferat: Si illos auferas, omnia abscedent, nec civitates, nec vici, nec
domus erunt: non forum, non aliud quidpiam stabit: sed omnia subver-
tentur, potentioribus inferiores devorantibus.*

Peluf. pag.
223.

S. Isidorus Pelusiota Lib. II. Epist. 216. *Quoniam qui dignitate
pares sunt, bellum plerumque excitare solent: idcirco populare im-
perium Deus minime esse permisit, sed Regnum. Siquidem ubique mo-
lestissima res est sublatio principatus, confusionisque ac perturbationis
causa.*

Concil. T.
IX. pag.
750.

Concilium Parisiense supra memoratum Lib. II. Cap. 2. *Regale
ministerium specialiter est populum Dei gubernare & regere cum equi-
tate & justitia; & ut pacem & concordiam habeant studere.*

PROPOSITIO III.

Legibus conservandæ Societatis humanæ non minus obstringitur Ecclesia, quam Respublica.

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Sanct. Optatus Episcopus Milevitanus Lib. III. de Schismate Donatistarum Cap. 3. *Jam tunc meditabatur Donatus, contra præcepta Apostoli Pauli, potestatibus & Regibus injuriam facere, pro quibus, si Apostolum audiret, quotidie rogare debuerat. Non enim Respublica est in Ecclesia, sed Ecclesia in Republica, id est, in Imperio Romano.* Gabriel Albaspinæus Episcopus Aurelianensis in Notis ad hunc Optati locum: *Respublica non est in Ecclesia, est Ecclesiam non facere bella, non leges figere, non populos sub legibus coercere, non res civiles exercere, & similia. Ecclesiam autem esse in Republica, Christianos sub legibus Imperatorum vivere, protegi, quietam vitam sub eorum protectione ducere, & similia.*

S. Joanes Chrysostramus Homil. XXIII. in Epist. ad Roman. ad illud: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: ita profatur. Owendit Christum non ad everisionem communis politia leges suas induxisse, sed ad emendationem, docens ne superflua & intilia suscipiantur bella,* Rursus ad illud: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit: in hunc modum differit. Ita Apostolus principes infideles ad piam religionem magis alliciebat, & fideles ad obedientiam. Etenim rumor undique circumferebatur, quo Apostoli ut seditiosi & novarum rerum auctores incusabantur, qui ad Legum communium everisionem omnia facerent & dicerent. Cum enim ostendes; communem Dominum nostrum suis omnibus præcipere Magistratibus obedire, eorum qui Apostolos ut novatores traducebant, ora obstrues, & cum maiori fiducia pro veritatis dogmatibus loqueris. Et infra: Deus id exigit, ut creatus ab ipso Princeps vires suas habeat. . . . Quod si observaveris, Christiane, ipse Princeps eo te magis amabit, Deumque tuum, etiam si incredulus fuerit, hoc nomine glorificabit.*

S. Augustinus lib. XIX. de Civit. Dei Cap. 17. *Terrena civitas, quæ non vivit ex fide, terrenam pacem appetit: in eoque desigit imperandi obediendique concordiam civium, ut sit eis de rebus ad mortalem vitam pertinentibus humanarum quadam compositio voluntatum. Civitas autem celestis, vel potius pars ejus, quæ in hac mortalitate peregrinatur, & vivit ex fide, etiam ista pace necesse est utatur; donec ipsa, cui talis pax necessaria est, mortalitas transeat. Et infra: Hæc ergo celestis civitas dum peregrinatur in terra, ex omnibus gentibus cives evocat, atque in omnibus linguis peregrinam colligit societatem: non curans quidquid in moribus, legibus, institutisque diversum est, quibus pax terrena vel conquiritur vel tenetur: nihil eorum rescindens, nec destruens, immo etiam servans ac sequens: quod licet diversum in diversis nationibus, ad unum tamen eundemque finem terrene pacis intenditur, si religionem, quæ unus summus & verus Deus colendus docetur, non impedit.*

Tertullianus in lib. ad Scapulam cap. 2. *Christianus nullius est hostis,*

Ibid. pag.
27.

hostis, nedum Imperatoris: quem sciens a Deo suo constitui, necesse est ut & ipsum diligat & revereatur, & honoret, & salvum velit cum toto Romano imperio. Idem in Apologetico cap. 31. Qui ergo putaveris nihil nos de salute Caesarum curare, inspicere Dei voces, nostras litteras, quas neque ipsi supprimimus, & plerique casus ad extraneos transferunt. Scitote ex illis preceptum esse nobis, nominatim atque manifeste orare pro regibus, & pro principibus & potestatibus, ut omnia tranquilla sint nobis. Cum enim concutitur imperium, concussis etiam ceteris membris ejus, utique & nos, licet extranei a turbis, in aliquo loco casus invenimur.

Orig. T.
II. pag.
716. edit.
Basil. 1657.

Origenes Presbyter Alexandrinus in Epist. ad Rom. Lib. IX. Cap. 13. Si enim ponamus, verbi gratia, credentes Christo potestatibus saculi non esse subditos, tributa non reddere, nec vectigalia pensitare, nulli timorem, nulli honorem deferre, nonne per hac, rectorum & principum merito in semetipsos arma convertent, & persecutores quidem suos excusabiles, semetipsos vero culpabiles redderent? Non enim jam fidei, sed contumaciae causam impugnari viderentur.

PROPOSITIO IV.

In civilibus & temporalibus administrandis nullum superiorem agnoscunt Reges, præter solum Deum.

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Tertul.
pag. 27.

T

Ertullianus in Apologetico Cap. 30. Sciunt Imperatores quis illis dederit imperium. Sentiunt eum esse Deum solum, in cujus solius potestate sunt, à quo sunt secundi, post quem primi. Idem in Libro ad Scapulam Cap. 2. Colimus Imperatorem sic, quomodo & nobis licet, & ipsi expedit, ut hominem à Deo secundum, & quidquid est, a Deo consecutum, & solo Deo minorem.

Ibid. pag.
69.

Optat. pag.
56.

S. Optatus Milevitamus Lib. III. Cap. 3. Cum super Imperatorem non sit nisi solus Deus, qui fecit Imperatorem: dum se Donatus super Imperatorem extollit, jam quasi hominum excefferat metas, ut prope se Deum, non hominem aestimaret, non recolendo eum, qui post Deum ab hominibus timebatur.

Ambros. T.
I. pag. 692.

S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis in Apologia Davidis I. Cap. 10. num. 51. exponens Davidicum illud, TIBI SOLI PECCAVI: Rex utique erat, nullis ipse legibus tenebatur: quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum, neque ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti sub imperii potestate. Homini ergo non peccavit, cui non tenebatur obnoxius.

Cassiodor.
P. II. pag.
170.

Cassiodorus Expos. in Psal. L. De populo si quis erraverit, & Deo peccat & Regi: quando rex delinquit, soli Deo reus est . . . quia hominem non habet, qui ejus facta dijudicet. Merito ergo Rex Deo tantum se dicit peccasse, quia solus erat, qui ejus potuisset admissa discutere.

Turon.
pag. 224.

S. Gregorius Turonensis Lib. V. Hist. Franc. Cap. 19. Siquis de nobis, ò Rex, justitia tramitem transcendere voluerit, à te corrigi potest:

5.
potest: si vero tu excefferis, quis te corripiet? Loquimur enim tibi,
sed si volueris, audis: si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi
is qui se pronuntiavit esse justitiam?

Aliorum Patrum testimonia inquiringibus dabit Carolus Argentræus Episcopus Tutelensis in *Collectione Judiciorum*, & Rogerus Waddingtonus in *Apologia pro Jure Principum*, quæ extat apud Goldastum.

Argent. T.
II. P. II.
pag. 28.

Goldast.
T. III. pag.
692.

PROPOSITIO V.

Duas has Potestates, Regiam & Pontificiam, actibus & officiis propriis Deus ita distinxit, ut unaquæque in suo genere sit suprema & ab altera independens.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Albericus de Rosate Bergomensis, Sacrorum Canonum Interpres Celeberrimus sæculo XIV. in Dictionario Juris, verbo *Electio* ita scribit: *Pastores Ecclesie mittentes falcem in messem alienam, fecerunt quatuor Decretales, unam de electione Imperatoris, qua incipit, Venerabilem. Alia est super depositione Friderici Imperatoris, Cap. ad Apostolicæ, de sententia & re judicata in sexto. Alia est super discordia orta ex sententia criminis lese Maiestatis lata per Imperatorem Henricum, qua est in Clementina de Sententia & re judicata, Cap. Pastoralis. Alia est Clementina prima de Jurejurando, quod Imperator tenebatur prestare juramentum fidelitatis Pape, & de aliqua potestate Pape super Imperatorem. Quæ Decretales an sint justæ, Deus novit: nullam enim earum salvo meliori consilio, (& si erroneum foret, revoco) credo juri consonam. Immo eas credo proditas contra jura & libertatem Imperii, & puto potestates distinctas à Deo processisse.*

Anonymus Doctor sub Philippo Pulchro in Tractatu de Potestate Pape: *Jurisdictio spiritualis & Jurisdictio temporalis, sunt omnino distinctæ & disjunctæ. Unde non est inter illas mutua dependentia, nisi quantum ad mutuam defensionem, quam sibi mutuo tenentur exhibere, cum necesse fuerit, prout ad unamquamque pertinet, ut bene valeat regi Respublica.*

Anonym.
Tom. I.
pag. 192.
edit. Richerli.

Nicolaus de Cusa Cardinalis Lib. III. de Concordantia Catholica Cap. 41. *Cogitet Romanus Pontifex, quod supremus aliorum ministerialem curam habet, non dominationis imperium: ac utrasque a Deo esse potestates, ac nostro gratia tempore vere distinctas, ut Nicolaus Pontifex asserit 93. dist. cum ad verum, & idem 91. Ecclesie promæ: & consimilia multa ad minus distinctionem independentem probare videntur. Et illa fuit omnium antiquerum opinio vera: & si dubia noviter exorta sunt, ob sinistram multorum complacendi studium.*

Cuf. pag.
811. Basil.
1565.

Sacra Facultas Parisiensis sub Philippo Pulchro Gallorum Rege apud Bullæum in Historia Universitatis Parisiensis Tom. IV. *Bonifacius ausus est Philippo Pulchro leges dicere, tamquam dominus subdito. Sed ejusmo-*

Bull. pag.
935.

*ejusmodi jugi Francia impatiens brevi ostendit, quibus se limitibus ar-
ctare deberet Pontificia potestas. Universitas in eam rem consulta re-
spondit fortiter pro more suo: Regem in temporalibus non agnoscere su-
periores, nisi Deum.*

Bosuet. T.
I. pag. 29.

Maiores suorum doctrinæ insistentes eadem Sacra Facultas sub Ludovico XIV. sequentes articulos ad eundem Regem per Harduinum Perefixium Sorbonæ Provisorem misit, quos ab Illustrissimo Bossueto accepimus. Primum: *Non esse doctrinam Facultatis, quod Summus Pontifex aliquam in temporalia Regis Christianissimi auctoritatem habeat. immo Facultatem semper obstitisse iis qui indirectam tantummodo esse illam auctoritatem voluerunt.* Alterum: *Esse doctrinam Facultatis ejusdem, quod Rex Christianissimus nullum omnino agnoscit, nec habet in temporalibus superiorem præter Deum. Eam suam esse antiquam doctrinam, à qua nunquam recedet.*

Barclai.
pag. 167.

Joannes Barclaius in *Vindiciis Regum adv. Bellarminum* Cap. III. *Non igitur subordinata est Ecclesiastica potestas politica, cum non propter Ecclesiasticam constituta sit, sed ad civilem concordiam: & adipisci suum finem absque illius ope possit, quod ut ipse fateris, Ethnicis sæpe factum: cum Ecclesiastica etiam absque illa esse queat, ut primis revera post Christum annis fuit: Cum denique neque ad finem neque ad essentiam una ad aliam ordinem dicat, sed sint à summo Deo dignitatibus, officiis, actibusque distincta.*

Marca P.
I. pag. 57.

Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis Lib. II. de *Concordia Sacerdotii & Imperii* Cap. II. num. 10. *Hæc auctoritas ita accipienda est, ut Reges in rebus humanis nec ipsius Ecclesiastica potestatis consortium admittant: quæ ita rebus spiritualibus est addicta, ut sine injuria Regum res temporales attingere non possit. Quippe Magister edixit: regnum suum de hoc mundo non esse: se judicem aut divisorem terrena hereditatis non fuisse constitutum: docuitque Paulus Dei militem se non implicare negotiis secularibus, sed mysteriorum dispensationi, ut Christi ministrum.*

Bosuet. T.
I. pag. 171.

Jacobus Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis in *Defensione Declarationis Gallicanæ* Lib. I. Sect. II. Cap. 31. *Jam illud considerandum aggredimur, quod ex ante dictis est consuetudinem, & tamen ex Scripturis diligentius explicandum: ambas potestates, Ecclesiasticam & civilem, ita esse divino numine constitutas, ut in suo genere & ordine unaquaque sub uno Deo proxime collocata, prima ac suprema sit.*

Baluz. T.
II. pag.
1259.

Stephanus Baluzius Tutelensis Presbyter in *Notis ad Capitularia Regum Francorum*, postquam retulisset illud Hincmari Remensis Archiepiscopi dictum: *Papa Rex & Episcopus simul esse non potest: Et illud Gallicanæ Ecclesiæ commune effatum sæculo IX. Solus Christus Rex fieri potuit & Sacerdos: ita demum scribit. Sane postea persuasum est Romanensibus, Papam esse Regem. Sed ista opinio nondum stabilita erat ævo Hincmari. Immo altera certa videbatur. Itaque tunc capitale non erat si quis regnum dixisset in Ecclesia non esse: adeoque Hincmarus extra culpam tunc erat, quamquam non extra invidiam. Sic Sancto Bernardo fas fuit libros de Consideratione scribere ad Eugenium tertium. Alia fuere Baronii tempora, quia manu sub dominantis erat.*

Exempla Principum Christianorum.

A Nno Christi 870. cum Hadrianus II. Romanus Pontifex tentasset de jure hereditario Regni Lotharii sententiâ suâ decernere, & mandatis suis rebelles fratres Carolum Calvum Franciæ & Ludovicum Germa-

Germaniæ Regem excommunicatione plectere : Hincmarus Remensis Archiepiscopus totius Regni nomine ad ipsum Hadrianum Epistolam scripsit, quæ inter alia hanc Gallorum Procerum vocem adiecit : *Petite Dominum Apostolicum, ut quia Rex & Episcopus simul esse non potest, & sui antecessores Ecclesiasticum ordinem, quod suum est, & non rempublicam quod Regium est, disposuerunt: non præcipiat nobis habere Regem qui nos adjuvare non possit, & nos Francos non jubeat servire cui nolumus: quia istud jugum sui antecessores nostris antecessoribus non imposuerunt, & nos illud portare non possumus, qui scriptum esse in sacris libris audimus, ut pro libertate & hereditate nostra usque ad mortem certare debeamus.* Addunt ad calcem Epistolæ : *Si Dominus Apostolicus vult pacem querere, sic pacem querat, ut rixam non moveat: quia nos non concedemus ut aliter ad Regnum Dei pervenire non possimus, si illum, quem ipse commendat, Regem non habuerimus.*

Hincmar.
Tom. II.
pag. 695.

Anno 1168. Cum Joannes de Agnatio, Legatus Romani Pontificis Clementis III. Philippo Augusto Francorum Regi minitaretur: *Quod nisi Rex Francia cum Rege Anglorum ad plenum componeret, ipsæ omnes terras eorundem interdicto concluderet: Rex Francorum respondit, ad Episcopum Romanum minime pertinere in Regem aliquem per sententiam animadvertere, si Rex idem in homines suos dementes & regno suo rebelles, ulciscendi causâ insurgere disposuerit.*

Mathæus
Parisiens.
Histor.
Angl. pag.
149.

Anno 1301. celeberrimam illam epistolam ad Philippum Pulchrum Gallorum Regem dederat Bonifacius Papa VIII. cujus Epistolæ initium erat hujusmodi : *Scire te volumus, quod in spiritualibus & temporalibus nobis subes.* Hoc Pontificis dictum ne in præjudicium Regiæ auctoritatis traheretur, die Dominica post Octavam Purificationis B. Mariæ, Rex Francia fecit comburere Bullam Papæ in medio omnium nobilium & aliarum personarum, & cum trompis fecit combustionem hujus Bullæ per totum Villam præconisari. Item idem Rex condemnavit filios suos in præsentia totius Curie suæ & Procerum omnium, si advoharent ab aliquo vivente, nisi solummodo à Deo Regnum Francia.

Acta hujus
diffidit Pa-
rif. edita
an. 1655:
pag. 44
& 59.

Antea Pontificios Legatos obtestatus fuerat Rex Philippus in hunc modum : *Quatenus ipsius Regis tangit animam & ad spiritualitatem attinet, idem Rex prædecessorum suorum sequens vestigia paratus est monitionibus & præceptis Sedis Apostolicæ devote ac humiliter obedire, in quantum tenetur & debet.* Plura hujus generis exempla dabit Petrus Pithæus in Probationibus Libertatum Gallicanarum Cap. VII.

Ibid. pag.
28.

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Magnus ille Osus Episcopus Cordubensis sæculo quarto, apud Athanasium in Historia Arianorum Constantium Imp. adloquens : *Tibi Deus, inquit, Imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concedidit: & quemadmodum qui tibi Imperium subripit, contradicit ordinationi divina, ita & tu cave ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, magni criminis obnoxius fias. DATE (scriptum est) quæ sunt Cesaris Cesari, & quæ sunt Dei Deo: neque igitur fas est nobis in terris Imperium tenere, neque tu Thymiamatum & Sacrorum potestatem habes, Imperator.*

Athanas.
pag. 371.

S. Gelasius Papa I. exeunte sæculo v. in Tractatu de Anathematibus Vinculo : *Christus memor fragilitatis humana, quod suorum salutem congrueret dispensatione magna temperans, sic actionibus propriis dignitatibusque distinctis officia potestatis utriusque discrevit, suos volens*

Concilior.
T. V. pag.
358.

volens medicinali humilitate salvari, non humana superbia rursus intercipi: ut & Christiani Imperatores pro aeterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro temporalium cursu rerum imperialibus dispositionibus uterentur: quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incurfibus, & ideo militans Deo minime se negotiis secularibus implicaret: ac vicissim non ille rebus divinis praesidere videretur, qui esset negotiis secularibus implicatus: ut & modestia utriusque ordinis curaretur, ne extolleretur utroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio aptaretur.

Ibid. pag. 309. & apud Gratianum P. I. Dist. 96. Cap. 9.

Idem in Epistula ad Anastasium Imp. Duo sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum & regalis potestas. Et paulo post: Si enim, quantum ad ordinem pertinet publica discipline, cognoscentes imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent Religionis Antistites, ne vel in rebus mundanis exclusa videantur obviare sententiae: quo, rogo, te decet affectu eis obedire, qui pro erogandis venerabilibus sunt attributi mysteriis?

Concil. T. IX. pag. 1344. & apud Gratianum P. I. Dist. 96. Cap. 6.

Nicolaus Papa I. medio saeculo IX. in Epistola VIII. ad Michaelem Imp. Fuerunt haec ante adventum Christi, ut quidam typice Reges simul & Sacerdotes existerent. Sed cum ad verum ventum est eundem Regem atque Sacerdotem, ultra sibi nec Imperator jura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium usurpavit. Quoniam idem mediator Dei & hominum homo Christus JESUS, sic actibus propriis & dignitatibus distinctis, officia potestatis utriusque discrevit, ut & Christiani Imperatores pro aeterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur: & reliqua, quae supra totidem paene verbis ab Gelasio audivimus.

Capitular. T. II. pag. 9.

Drogo Metensis Episcopus in Synodo Teudonenfi sub Carolo Calvo an. 845. Cap. 2. Bene nostis ab illo qui solus merito & Rex & Sacerdos fieri potuit, ita Ecclesiam dispositam esse, ut pontificali auctoritate & regali potestate gubernetur.

Ibid. pag. 120.

Concilium Carisiacense sub Ludovico Pio, an. 858. Cap. 15. Idem Deus in carne veniens, qui solus Rex fieri potuit & Sacerdos, suum regnum, idest, Ecclesiam, inter pontificalem auctoritatem & regiam potestatem gubernandum disposuit.

Hincmar. T. II. pag. 695.

Hincmarus Archiepiscopus Remensis in Epistula ad Hadrianum II. nomine totius Ecclesiae Gallicanae conscripta: Petite Dominum Apostolicum, ut quia Rex & Episcopus simul esse non potest, & sui antecessores Ecclesiasticum ordinem quod suum est, & non rempublicam, quod regum est, disposuerunt, &c.

Bernard. T. I. pag. 417.

S. Bernardus Lib. I. de Consideratione Cap. 6. Non monstrabunt, puto, ubi aliquando quisquam Apostolorum iudex sederit hominum, aut divisor terminorum, aut distributor terrarum. Stetisse lego Apostolos iudicandos, sedisse iudicantes non lego. Ergo in criminibus, non in possessionibus potestas vestra: quoniam propter illa, & non propter has accepistis claves regni caelorum. Habent haec infirma & terrena iudices suos, Reges & Principes terra. Quid fines alios invaditis? Quid falcem in alienam messem extenditis? Idem Lib. II. Cap. 6. Numquid dominationem tibi dimisit Sanctus Apostolus? Audi ipsum: Non dominantes, ait, in clero, sed forma facti gregis. Et ne dictum sola humilitate putes, Vox Domini est in Evangelio: Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocatur. Vos autem non sic. Planum est. Apostolis interdicitur dominatus. I ergo tu, & tibi usurpare aude aut dominans Apostolatam, aut Apostolicum dominatum.

Ibid. pag. 425.

Plane

Plane ab alterutro probiberis. Si utrumque simul habere voles, perdes
utrumque.

Notæ in Marcam & Bossuetum.

Illustrissimus Petrus de Marca Lib. II. de *Concordia* Cap. I. num. 7. ad probandam distinctionem & independentiam utriusque potestatis, illud laudat tamquam à Leone IV. dictum apud Gratianum: *Sicut Reges presunt in causis seculi, ita Sacerdotes in causis Dei.* Ast qui apud Gratianum Legerit Canonem, *Nos si incompetenter*, quem allegat Marca: facile deprehendet illam sententiam non esse Leonis Papæ, sed ipsius Gratiani.

Marca pag. 50.

In novissima editione Amstelodamensi, qua utimur, Operum Illustrissimi Bossueti Lib. I. Sect. 11. Cap. 33. illis Gelasii verbis secundo loco supra descriptis, *auctoritas sacra Pontificum & regalis potestas*, hæc tamquam ab eodem Gelasio profecta e vestigio subnectuntur: *utraque principalis, suprema utraque, neque in officio suo alteri obnoxia est.* Quæ cum neque in tribus Conciliorum Collectionibus, Biniana, Labbæana, & Harduiniana: neque apud Hinemarum, neque apud Gratianum reperiantur: putamus ea ab Illustrissimo Scriptore explicationis gratiâ adiecta, temere in Gelasianum contextum irrepsisse vel Librariorum vel Typographorum incuriâ.

Bossuet. T. I. pag. 175.

Confectaria doctrinæ præcedentis.

I. **L**ocus Pauli I. Cor. VI. 5. *Sacralia igitur judicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.* Is locus, inquam, minime probat juris aliquid in temporalia habuisse Apostolos, contra ac Bellarminus contendit Lib. V. de Rom. Pontif. Cap. 7. II. Nihil item nos movet, quod illud Jeremiæ I. 10. *Ecce constitui te super gentes, & regna &c.* & illud Pauli I. Cor. XI. 15. *Spiritualis homo iudicat omnia, ipse autem à nemine iudicatur:* ad suam in temporalia potestatem demonstrandam allegat Bonifacius Papa VIII. in Extravaganti *Unam Sanctam*, &c. de Maiorit. & Obedient. Neque enim ii sumus, qui pro certis & inconcussis dogmatibus habendum iudicemus, quidquid in Decretalibus continetur. Et tamen probe agnos-

Hugo Tom. III. pag. 607.

Concillior. T. II. pag. 1002.

cimus & ingenue fatemur, non primum fuisse Bonifacium, qui in rem suam Apostoli locum detorserit. Nam eodem sensu illum usurpasse legitur tum Hugo de S. Victore Canonicus Augustinianus de *Sacramentis* Lib. II. Part. 11. Cap. 4. tum vetus auctor Epistolæ ad Athanasium Alexandrinum ceterosque Ægypti Episcopos, quam Collectionibus suis inseruere Binus, Labbæus, & Harduinus: quamque Felici Papæ II. ab Isidoro Mercatore fuisse suppositam Critici fere omnes consentiunt. III. Canonem *Omnes*, ex Nicolao Papa II. desumptum à Gratiano Parte I. Dist. XXII. Cap. 2. & Caput *Novit ille*, de Judiciis: si in certamine obiecta fuerint, nihil pariter in rem facere demonstrabimus. IV. Quo minus mirandum est, si quod scribit Innocentius III. in Capite, *Solite*, de Maior. & Obedient. *Tantum esse inter Pontifices & Reges differentiam, quanta est inter Solem & Lunam:* id nos indubitate adfirmemus nihil Pontificibus adtribuere in temporalia Regum. Tu interim mecum quæso, mirare, quam assentatoric, ne dicam ridicule, Innocentii verba amplificet & exaggeret priscus Glossæ conditor. *Cum terra, inquit, sit septies maior lunâ, Sol autem octies maior terrâ: restat ergo, ut Pon-*

tificâ-

tificalis dignitas quadragies septies sit maior regali dignitate. Alius nomine Laurentius, ad emendationis Altronomiæ regulas idem argumentum instaurans, ex verbis Innocentii ibidem colligit: *Papam esse septies millies septingentesies quadragies quater Imperatore & Regibus sublimiorem.* Deum immortalem! Et hiis tamen Glossis addiscendis totos annos infumunt in publicis Academiis ingenia nobilissima, spreta interim solidioris Theologiæ veterisque Historiæ cognitione, sine qua tamen parum Reipublicæ prodesse, multum vero obesse potest studium huiusmodi Glossatorum & Interpretum Juris Canonici.

PROPOSITIO VI.

Eorundem Temporalium jure, imperio, possessione, administratione, nec directe nec indirecte privare Reges potest Romanus Pontifex.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Barcl. pag.
117.

Conventus Ordinum Gallicorum, Parisi die 9. April. an. 1593. præfente Cardinale Pelvæo, præsentibus etiam Episcopis plurimis, apud Barclaium filium: *Concilium Tridentinum privat Regem civitate illa vel loco, in quo permittit fieri duellum. Sess. 25. Cap. 19. Hic articulus est contra auctoritatem Regis, qui non potest privari suo dominio temporali, respectu cujus nullum omnino superiorem recognoscit.*

Argent. T.
II. P. II.
pag. 218.

Sacra Facultas Parisiensis, cum in Libro Antonii Sanctarelli Jesuitæ de *Hæresi, Schismate, & Apostasia*, Cap. 30. & 31. has propositiones deprehendisset: *Summum Pontificem posse temporalibus panis punire Reges & Principes, eosque deponere, & suis regnis privare ob crimen hæresis, eorumque subditos ab illorum obedientia liberare.* Item *Apostolos fuisse subiectos Principibus secularibus de facto, non de jure: quin etiam statim ac constituta est Pontificia maiestas, cepisse omnes Principes esse illi subiectos: anno 1626. die 4. Aprilis, publica, justa, legitimaque animadversio, nota, censura, pestiferi ejus libri propositiones istas improbavit, & eam doctrinam tamquam novam, falsam, erroneam, verbo Dei contrariam, Pontificiæ dignitati odium conciliantem, suprema Regum auctoritati à Deo solo dependenti derogantem, subditos de obedientia & subiectione evocantem, & ad factiones, rebelliones, seditiones, & Principum parricidia excitantem damnavit.*

Parisiensi Academiæ subscripsere Tolosana, Burdigalensis, Valentina, aliæque apud eundem Argentæum pag. 220.

Clerus Gallicanus an. 1682. die 19. Martii Parisiis congregatus, de *Ecclesiastica Potestate* hanc Declarationem edidit apud Illustrissimum Bassuetum in Præfatione pag. XLV. *Reges & Principes in temporalibus nulli Ecclesiastica potestati Dei ordinatione subici, neque auctoritate clavium directe vel indirecte deponi, aut illorum subditos eximi a fide atque obedientia, ac præfesto fidelitatis Sacramento solvi posse: eamque doctrinam publica tranquillitati necessariam, nec minus Ecclesiæ, quam Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis consonam omnino retinendam.* Declarationi subscripsere Episcopi 34. & Theologi totidem, Præsede Archiepiscopo Parisiensi.

Eandem

Eandem doctrinam, ante editam Sacræ Facultatis censuram ad-
 versus Sanctarellum, doctissime propugnat Guilielmus Barclaius Scotus
 in Libro *de Potestate Papa*: qui Liber integer extat & legi potest apud
 Goldastum: item Joannes Barclaius Guilielmi filius in alio Libro Pa-
 risiis edito an. 1612. cui hunc titulum fecit: *Vindicia pro Regibus ac*
Principibus adversus Bellarminum. Extat etiam apud Goldastum. Post
 editam Declarationem Gallicanam idem argumentum egregie, siquis
 alius, pertractavit Illustrissimus Bossuetus Episcopus Meldensis quatuor
 primis Libris præclari & immortalis Operis, quod ille ita inscriptum
 voluit: *Defensio Declarationis Cleri Gallicani de Ecclesiastica Potestate*.
 Habemus ejus editionem novissimam & castigatissimam Amstelodami fa-
 ctam an. 1745. cui altera præcesserat Luxemburgensis an. 1730. De
 eodem argumento multa scitu digna congeffit Anonymus Gallus in
 Opere non ita pridem Londini edito, *Histoire du Droit Canonique*,
 Tomo II. Cap. 20. & in Dissertatione eidem adnexâ, *Sur le Droit des*
Souverains.

Goldast. T.
 III. pag.
 624.
 Goldast. T.
 III. pag.
 895.

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Veteris Ecclesiæ eadem mens atque doctrina fuisse, invicte nostrò
 judicio demonstratur tum à silentio ipsius Ecclesiæ, tum ab exem-
 plis Sanctorum Pontificum & Episcoporum, qui per decem priora sæ-
 cula florere. Constat enim ante tempora Sancti Gregorii Papæ VII.
 nullum extitisse sive Romanum Pontificem, sive privatum Episcopum aut
 Doctorem, qui hanc deponendorum Regum auctoritatem Ecclesiasticis
 Antistitibus adtribueret. Constat sævientibus in Ecclesiam Constantio
 Ariano, Juliano Apostata, Valente itidem Ariano, Zenone & Ana-
 stasio Eutylianis, Constantino Copronymo & Leone Isaurico Iconoma-
 chis, aliisque Imperatoribus: sævientibus etiam impiis Regibus Theo-
 dorico Ostrogothorum, Recaredo Visigothorum, Genferico & Hune-
 rico Vandalorum, & multis denique Longobardorum: numquam Ro-
 manis Pontificibus, numquam aliis Episcopis in mentem venisse impios
 & crudeles Principes temporali regno multare: immo è contrario con-
 stat, causam Christi à causa Cæsaris ita eos perpetuo distinxisse, ut
 sicut in iis, quæ ad fidem, ad sacramenta, ad Ecclesiasticam politiam
 spectabant, nihil de jure suo Imperatoribus & Regibus permittebant:
 ita civilium & temporalium rerum administrationem, quanta quanta esset,
 solis Principibus sæcularibus ex divina institutione competere, illorumque
 legibus æque obnoxiam esse Ecclesiam ac Rempublicam, ipsi etiam Ro-
 mani Antistites re & verbo profiterentur. Audi præstantissimum Augu-
 stiniani Ordinis Theologum & Criticum sapientissimum, Onuphrium
 Panvinium Veronensem Libro IV. de varia creatione Rom. Pontif. apud
 Barclaium filium: *Et si ante Romani Pontifices, tanquam religionis*
christianæ capita Christique Vicarii, & Petri successores colerentur:
non tamen eorum auctoritas ultra protendebatur, quam in fidei dogma-
tibus vel asserendis vel tucndis. Ceterum Imperatoribus suberant: ad
eorum nutum omnia fiebant: ab eis creabantur: de iis judicare, vel
quicquam discernere non audebat Papa Romanus. Primus omnium Roma-
norum Pontificum Gregorius VII. armis Normanorum fretus, opibus
Comitissa Mathildis mulieris per Italiam potentissima confisus, discor-
diæque Germanorum Principum bello civili laborantium inflammatus,
præter maiorum morem, contempta Imperatoris auctoritate & pote-
state, cum Summum Pontificatum obtinisset, Cæsarem ipsum à quo si
non electus, saltem confirmatus fuerat, non dico excommunicare, sed

Barclai. pag.
 333.

etiam regno imperioque privare ausus est. Res ante ea secula inaudita. Nam fabulas quæ de Arcadio, Anastasio & Leone Iconomacho circumferuntur, nihil moror.

Confectaria Doctrinæ præcedentis.

Bellarminus Lib. V. de *Rom. Pontif.* Cap. 8. adversus doctrinam nostram hic opponit Imperatores & Reges quamplurimos a Romanis Pontificibus depositos: nempe Childericum a Zacharia, Henricum a Gregorio VII. Othonem ab Innocentio III. Fridericum ab Innocentio IV. & alios ab aliis. Opponit & Romanum Imperium de Græcis ad Germanos translatum à Leone Papa III. Antonius vero Charlas Lib. VII. de *Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ* Cap. 5. his exemplis addit Concilia Œcumenicæ Lateranense III. Cap. 27. de *Hereticis*: & Lateranense IV. Cap. 3. *Excommunicamus*: (quod etiam à Gregorio IX. suarum Decretalium Libro V. insertum legitur Tit. 7.) item Lateranense V. Constantiense, & Tridentinum: in quibus omnibus corporales pœnæ decernuntur etiam in Imperatores & Reges: immo eorum nonnulli depositi declarantur. Addunt in eandem rem ideim Scriptores Caput *Ad Apostolicæ*, de Sent. & Re judic. & Caput *Ad abolendam*, & Caput *Vergentis*, de Hæret. denique Caput *Grandi*, de supplenda neglig. Prælat. in Sexto.

Nos è contrario adfirmamus primò: ante Gregorium VII. nullum fuisse de Romanis Pontificibus, qui hanc deponendorum Regum auctoritatem sibi re aut verbo adseruerit. Quod enim apud Gratianum legitur Can. *Alius*, P. II. Causa XV. quæst. 6. *Romanus Pontifex Zacharias Regem Francorum à Regno deposuit*: id qua ratione verum sit declarat Glossa, dum illud *deposuit* sic interpretatur: *deponentibus consensit*. Immo doctissimus Gallicanæ Congregationis nostræ Presbyter Carolus Cointius in Annalibus Francorum ad an. 752. num. 5. pro fabuloso habet, quidquid Francici Annales tradunt *de legatione Romanæ missa responsoque Romani Pontificis prius accepto, quam Childericus e regno deiceretur*. Quod ad Imperii translationem attinet à Græcis ad Francos, quam sub Carolo Magno contigisse nemo ignorat: id non clavium potestate, sed humano jure factum hodie inter doctiores constat. Quod si alia de eo mens fuit Innocentii III. in Cap. *Venerabilem*, de Electionib. & Clementis V. in Clementina prima de *Jurejurando*: respondent Ægidius de Roma Ordinis Eremitarum S. Augustini Archiepiscopus Bituricensis in Libro *contra usurpationes Bonifacii VIII. adversus Philippum Pulchrum Francia Regem*, art. IV. & Joannes de Parisiis Ordinis Prædicatorum Doctor celeberrimus in Tractatu de *Potestate Regia & Papali* Cap. XIV. *Ubi queritur de potestate Summi Pontificis in temporalibus, efficax est testimonium Imperatoris pro Papa: sed non est multum efficax testimonium Pape pro seipso, nisi dictum Pape fulciatur auctoritate Scriptura sacra & Canonica, & præcipue in materia ubi Imperator dicit contrarium manifeste, ut etiam ceteri Pontifices: unde in proposito non recipitur tale dictum*. Adfirmamus secundo: nullam illarum depositionum à Romanis Pontificibus sive in Conciliis sive extra Concilia decretarum, certam fidem facere catholici dogmatis: ideoque facta illa, non jura reputari debere: id quod depositionibus illis ob oculos positus, ante nos adfirmare & docere non dubitarunt Theologi duo piissimi & sapientissimi: Nicolaus de Cusa Cardinalis Lib. III. de *Concordantia Catholica*, Cap. 41. & Joannes de Parisiis de *Potestate Regia & Papali* Cap. 19. Adfirmamus tertio: nullum

hac-

hactenus ab Ecclesia prodiisse solemnè & dogmaticum Decretum, quo credere jubeamur divinâ fide, supremis Ecclesiæ Pastoribus eam à Christo potestatem fuisse collatam, ut ubi id è re fuerit ipsius Ecclesiæ, Reges & Principes temporali ditone civilique imperio multare valeant. Quod nequis à nobis sine auctore dictum credat, audiat celeberrimum Benedictini Ordinis Abbatem Joannem Trithemium, sæculo decimo sexto meunte clarum in Chronico Hirsaugiensi ad an. 1106. *Primus fuit inter Romanos Imperatores Henricus IV. qui ab imperio legitur depositus.* Trithem. T. I. pag. 342.
Scholastici certant, & adhuc sub iudice lis est: an Romanus Pontifex jure possit deponere Imperatorem. Audiat multo recentiore & graviore testem laudatissimum Cardinalem Perronium Repl. Lib. I. Cap. 91. *Ipse Bellarminus monet, id quod de Pontificis in temporalia potestate indirecta docet, non à se haberi ut fidei doctrinam, aut sub pena excommunicationis tenendam.* Audiat denique ævi nostri maximum & sapientissimum Theologum Jacobum Benignum Bossuetum Episcopum Meldensem Lib. III. Cap. 5. *Illud etiam asserimus ad placandos Catholicos & hereticos retundendos, de deponendis regibus nullum canonem aut professionem ab Ecclesia fuisse editam, neque à quoquam aut Concilio, aut etiam Papa, pronunciatum esse nequis negaret Principes à Pontificibus posse deponi.* Adfirmamus quartò: falli vehementer eos, qui cum Bellarmino scribunt, ideo in impios & hæreticos Reges auctoritatem suam non exercuisse veterem Ecclesiam, quia illis deponendis imparem se propter Christianorum imbecillitatem agnosceret. Nec dissimulamus tamen Bellarmino prævisse B. Thomam Aquinatem. Bossuet. T. I. pag. 278. Perron. pag. 545. Bellarm. Lib. V. Cap. 7. T. II. pag. 441. Thomas. 2.2. Quæst. XII. art. 2. ad. I.

PROPOSITIO VII.

Sicut jus & exercitium spiritualis gladii, quod consistit in Ecclesiastica censura, solis competit Pontificibus: ita jus & exercitium gladii materialis, quo corporales pænæ infliguntur, solis competit Principibus sæcularibus.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

GRatianus P. II. Causa II. quæst. 7. Cap. 41. *Sicut Reges præsent in causis sæculi, ita Sacerdotes in causis Dei. Regum est corporalem irrogare pænâ: Sacerdotum spiritualem inferre vindictam . . . . Sicut enim non sine causa Judex gladium portat, ita non sine causa claves Ecclesiæ Sacerdotes accipiunt. Ille portat gladium ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum: isti habent claves ad exclusionem excommunicandorum, & reconciliationem penitentium.* Rursus P. II. Causa XXIII. quæst. 7. *De Episcopis vero vel quibuslibet clericis, quod nec sua auctoritate, nec auctoritate Romani Pontificis arma arripere valeant, facile probatur. Cum enim Petrus materiale gladium exerceret ut magistrum à Judæorum injuria defensaret, audivit: Converte gla-*

gladium tuum in vaginam: omnis enim, qui gladium acceperit, gladio peribit. *Ac si aperte ei diceretur: haecenus tibi tuisque praedecessoribus inimicos Dei gladio corporali licuit persequi: deinceps in exemplum patientiae gladium tuum, idest, haecenus concessum, in vaginam converte: & tantum spirituale gladium, quod est verbum Dei, in mactatione veteris vite exerce.* Omnis enim qui praeter illum vel auctoritatem ejus, qui legitima potestate utitur, qui, ut ait Apostolus, non sine causa gladium portat, cui etiam omnis anima subdita esse debet: omnis, inquam, qui praeter auctoritatem hujusmodi gladium acceperit, gladio peribit. Rogerius Bacon Ordinis Minorum, Theologus celeberrimus saeculo XIII. apud Argentraem in Collectione Judiciorum &c. *Papa aliique Pralati Ecclesia de jure divino possunt punire delinquentes penis spiritualibus: at vero quoad inflictionem penarum corporalium solum hoc possunt facere, quantum illis a Regibus & Principibus temporalibus permittitur.*

Argent.
Tom. II. P.
II. pag. 217.

Concil. T
XIII. pag.
430.

Concilium Lateranense Generale III. Cap. 27. *Sicut ait beatus Leo, licet Ecclesiastica disciplina Sacerdotali contenta iudicio, cruentas non efficiat ultiones: Catholicorum tamen Principum constitutionibus adjuvatur, ut saepe quarant homines salutare remedium, dum corporale super se metuunt evenire supplicium.*

Clemens III. in Cap. *Cum non ab homine*, de Judiciis. *Si depositus incorrigibilis fuerit, excommunicari debet: postmodum vero si in profundum malorum veniens contempserit, cum Ecclesia non habet ultra quid faciat, per saecularem comprimendus est potestatem, ita quod ei deputetur exilium, vel alia legitima pena inferatur.*

Bibl. PP.
Tom. XXI.
pag. 128.

Hildebertus Episcopus Cenomanensis saeculo XI. Epist. 30. *Reos tormentis afficere, vel suppliciis extorquere confessionem, censura Curiae est, non Ecclesiae disciplina.*

Concil.
Tom. XVI.
pag. 247.

Concilium Constantiense Generale Sess. XV. *Ipsam Joannem Hus excommunicatum & degradatum, cum Ecclesia Dei non habeat ultra quid agere valeat, Sacrosancta Synodus Curiae saeculari relinquendum decernit.*

Aegid. pag.
30. Tom.
I. edit.
Richer.

Aegidius de Roma Ordinis Eremitarum Sancti Augustini Archiepiscopus Bituricensis in Tractatu contra *Usurpationes Bonifacii VIII. Art. II. Cum duplex sit civitas, humana videlicet & divina, ad utriusque civilitatis regimen Deus duos gladios ordinavit, duas jurisdictiones distinctas ad invicem. Materiali gladio utuntur Principes, sicut ait Apostol. Roman. 13. Princeps non sine causa gladium portat, Dei enim minister est, & vindex in iram ei qui malum agit. Gladio spirituali, quod est verbum Dei, utebantur Apostoli; materiali vero nunquam uti leguntur; nisi dicatur quod imminente Christi passione Petrus cum haberet gladium exemit, & unius auriculam amputavit.* Rursus Art. V. *Si concedamus duos gladios significare duas in Ecclesia potestates, dicemus quod revera duae sunt: sed unam habent terreni Principes, & aliam habet Summus Pontifex: non enim dicuntur duo gladii fuisse Petro, sed unus tantum. Idem ad calcem Disputationis: Papa nec super humana corpora, nec super res corporales potestatem habet: sed solummodo ligandi animas & solvendi Joannes de Parisiis Ordinis Praedicatorum de Potestate Regia & Papali in Tractatu Cap. X. *Multa alia possunt adduci ad ostendendum, Dominum Papam non habere utrumque gladium, nec jurisdictionem in temporalibus, nisi sibi concedatur à Principe ex devotione. Et hoc dicunt Expositores juris Canonici, qui statim in Ecclesia habuerunt. Quarit enim Hostiensis de Haereticis Cap. Vergentis, ubi mandat Dominus Papa haereticorum confiscari bona. Quid ad Papam de temporalibus? Et respondet cum Domino suo Innocentio, quod revera**

Ibid. pag.
43.

Ibid. pag.
47.

Parif. pag.
79. Tom.
I. edit Ri-
cher.

nihil

nihil ad eum : sed hoc fecit de assensu Imperatoris , qui tunc Paduæ præsens concessit. Idem Cap. XI. *Dictum Bernardi magis est contra eos, quam pro ipsis : quia signanter dicit , quod Papa materiale gladium habet in nutu : quia ubi innuit Papa propter necessitatem boni spiritualis , Imperator debet exercere jurisdictionem secularis potestatis. Si tamen nolit , vel non videtur sibi expedire , Papa non habet aliud facere , quia non habet gladium in jussu , sed Imperator tantum.* Idem Ibid. pag. 100.
 Cap. XIII. *Ecclesia non habet gladium saculare alio modo : non quidem manu nec jussu , sed nutu & supplicatione , ut dicit Bernardus.* Idem Ibid. pag. 82.
 Cap. XVIII. *Potest nihilominus dici , quod duo gladii ibi dicuntur fuisse & ad Apostolos pertinere , quia unus Apostolis & eorum successoribus convenit per se , quem à Christo habent : alius vero suos est aptitudine , quia eis non repugnat , & ex commissione & permissione Principum suus erat futurus.*

Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis in *Tractatu de Potestate Ecclesiastica & Origine Juris* , Considerat. IV. *Addita est pro inobedientium coercitione pœnalis excommunicatio. Et sunt qui dicunt panam hanc esse ultimam , quem infligere potest Ecclesiastica potestas jurisdictionis ex institutione Christi sola primaria : sic quæd non extenditur ad incarcerationem , nec ut aliquis adjudicetur morti vel flagello corporali : sed facit hoc Ecclesiasticus dum facit ex concessione Principum : quemadmodum multam , ob eorum devotionem , jurisdictionis temporalis auctoritatem Clerus accipit.* Gerson. Tom. II. pag. 232. edition. Dupin.

Jacobus Almainus Doctor Parisiensis sub Ludovico XII. in *Quæstione Resumptiva Conclus. II. De ratione potestatis laica est panam Civilem posse infligere , ut sunt mors , exilium , bonorum privatio &c. sed nullam talem panam ex institutione divina potest infligere Ecclesiastica potestas , immo nec incarcerare , ut plerisque Doctoribus placet : sed ad solam pœnam spirituales extenditur , ut puta excommunicationem.* Idem in *Tractatu de Auctoritate Ecclesia* , Cap. VIII. *In terris immediate subiectis Summo Pontifici , in quibus nullum recognoscit superiorem quoad temporalitatem , Prætores seu Judices licite causas sanguinis exercent , & non auctoritate sua , nec auctoritate alicujus Principis laici , cum nullus in illum populum jam habeat jurisdictionem : nec etiam auctoritate quæ sit formaliter in Summo Pontifice : absit enim dicere in Summo Pontifice esse formaliter potestatem ad occidendum , cui Dominus usus materialis gladii prohibuit : Ergo auctoritate quæ est formaliter in populo.* Idem in *Expositione Decisionum Magistri Gulielmi Occami* , Parte II. Cap. 12. *Ex illo passim Lucca 22. Ecce duo gladii hic : arguunt quod utraque potestas est commissa Petro. Respondet Doctor negando quod uterque gladius sit commissus Petro . . . . Secundo ego dicerem , quod quamvis intelligatur in sensu literali , non tamen legatur quod utraque potestas fuerit commissa Petro : nam licet in Ecclesia sit utraque potestas , non tamen in eadem persona : nam illa quæ significatur per gladium materiale , est Petro prohibita : dicit enim Christus Petro : Mitte gladium in vaginam. Reges gentium dominantur eorum , &c.* Ibid. pag. 55.

Joannes Maior ejusdem ævi Parisiensis Doctor in *Lib. IV. Sentent. Dist. XXIV. Ad tertium illud de duobus gladiis , est hyperbolice dictum à Bernardo , quare ex ipso non potest tradi efficax argumentum. Secundo ipse ponit forsitan , & hoc sufficit pro toto. Tertio dicitur , quod Papa unum gladium habet actu , scilicet spirituales cum interdicit & excommunicat : alium habet in habitu , idest , potest rogare Principes terrenos , quatenus sint sibi subsidio.* Ibid. pag. 247. & seqq.

Conventus Ordinum Gallicanorum Lutetiæ , die 9. April. an. 1593.

Barclai.
pag. 195.

1593. apud Joannem Barclaium ex ipsis Actis : *Concilium Tridentinum permittit Episcopis & eorum Officialibus , ut procedant in causis sue jurisdictionis non modo pecuniariis multis applicandis piis locis , sed etiam per captionem pignorum , & distractionem personarum. Sess. 25. Cap. 3. Hic articulus est notorie contra Franciæ usum , innumeris sanctionibus confirmatum , qui Ecclesiasticis iudicibus quasi territorium non habentibus , negat ut exequi suas sententias aut judicia possint captione bonorum , vel personæ quam condemnant. Et sicubi ita velint procedere , oportet implorent brachium seculare. Sacra Facultas Parisiensis in Conclusionem contra impios Regum parridas anno 1610. Solius Principis aut potestatis politica est gladio uti Roman. 13. Argentr. Tom. II. P. II. pag. 10.*

Marca pag.
59.

Illustrissimus Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis Lib. II. Cap. I. num. 7. *Hoc discrimen perseverat in genere pœnarum , quæ ab utraque potestate insiguntur. Etenim lese maiestatis reus pœnas capite luit , vel etiam deportatione aut relegatione. Divini vero numinis injuriam abstentione , jejuniis , & precibus Episcopi ulciscuntur , & purgatum pœnitentia reum Deo conciliant.*

Bossuet.

T. I. pag.
159. &
330. & 337

Illustrissimus Bossuetus Episcopus Meldensis Lib. I. Cap. 22. *Quod autem postea inter Christianos excommunicati , nisi resipiscant , sunt infames , inestabiles , ad quædam vitæ civilis officia inhabilis , in eo ortum est , quod Christiani Principes , quoad fieri potest , leges suas ad bonos mores , atque Evangelicam disciplinam aptent , non quod excommunicati per se ullo temporali jure bonoque privet. Adde Lib. IV. Cap. I. & Cap. V.*

Ibid. pag.
337.

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Ambros.
Tom. II.
pag. 858.

S Anct. Ambrosius Episcopus Mediolanensis in Epist. XX. num. 22. & 23. *Tradere Basilicani non possum : sed pugnare non debeo. Habeo arma , sed in Christi nomine : habeo offerendi mihi corporis potestatem : habemus tyrannidem nostram : tyrannis Sacerdotum , infirmitas est. Idem in Sermone contra Auxentium num. 2. Dolere potero , potero flere : adversus arma , milites , Gothos quoque , lacrimæ meæ arma sunt : talia enim munimenta sunt Sacerdotis : aliter nec debeo , nec possum resistere.*

Ibid. pag.
864.

Damian.
Tom. I.
pag. 56.
& f. 99.

S. Petrus Damianus Romanæ Ecclesiæ Cardinalis , & Episcopus Ostiensis , Lib. IV. Epist. 9. ad Oldericum : *Inter Regnum & Sacerdotium propria cujusque distinguuntur officia : ut Rex armis utatur sæculi , & Sacerdos accingatur gladio spirituali , quod est verbum Dei. De sæculi enim Principe Paulus dicit : Non sine causa gladium portat : Dei enim Minister est , vindex in iram ei qui male agit. Ozias Rex qui sacerdotale usurpat officium , lepra percutitur : & si Sacerdos arma corripit , quod utique laicorum est , quid meretur ? Cum autem sibi obici videret Damianus : Leonem IX. bellicis usibus se frequenter implicuisse Pontificem : nihil hæc moratus exempla , audi quid respondeat : Nunquid hoc legitur vel egisse vel literis docuisse Gregorius , qui tot rapinas & violentias à Longobardorum feritate est perpeffus ? Num Ambrosius bellum Arianis se suamque Ecclesiam crudeliter infestantibus intulit ? Nunquid in arma sanctorum quispiam traditur insurrexisse Pontificum ?*

Patres Concilii Carthaginensis Plenarii totius Africæ , in quibus erat S. Augustinus , an. 404. adversus Donatistas Legatos destinarunt
ad

ad Honorium Imperatorem cum mandatis hujusmodi: *Cum Domini auxilio piissimos Imperatores adierint, ut eis insinuent, quemadmodum plena fiducia secundum superioris anni Concilium Donatistarum prepositis actibus municipalibus sunt conventi, &c. Unde quia impletum est erga illos Episcopale ac pacificum officium, & illi qui veritati respondere nequiverunt, ad immanes violentias sunt conversi: ita ut multos Episcopos multosque Clericos insidiis oppresserint, Ecclesias etiam aliquas invaserint: ipsorum jam clementie est consulere, ut Ecclesia Catholica eorum etiam protectione muniatur, &c. Poscimus ut Catholicis Ecclesiarum ordinibus per civitates singulas tuitio prebeatur. Simul etiam petendum, ut illam legem, qua à religiosa memoria eorum patre Theodosio de auri libris decem in ordinatores, vel ordinatos haereticos, seu etiam in possessores, ubi eorum congregatio deprehenditur, promulgata est: ita deinceps promulgari precipiant, ut in eos valeat, contra quos propter eorum insidias Catholici provocati contestationem deposuerint: ut hoc saltem terrore a schismatica vel haeretica pravitare desiscant, qui consideratione aeterni supplicii emendari dissimulant.*

S. Augustinus Hipponensis Episcopus in Libro ad Bonifacium, seu Epistula 185. aliàs 50. num. 25. *Antequam ista leges imperatorie in Africam mitterentur, nonnullis fratribus videbatur, in quibus & ego eram, quamvis Donatistarum rabies usquequaque saeviret, non esse pendendum ab Imperatoribus, ut ipsam haeresim juberent omnino non esse, pœnam constituendo eis, qui in illa esse voluissent: sed hoc potius constituerent, ut eorum furiosas violentias non paterentur, qui veritatem Catholicam vel predicarent legendo, vel legerent constituendo. Quod eo modo fieri aliquatenus posse arbitrabamur, si legem piissima memoria Theodosii, quam generaliter in omnes haereticos promulgavit, ut quisquis eorum Episcopus vel Clericus ubilibet esset inventus, decem libris auri multaretur: expressus in Donatistas confirmarent, ut eam multâ ferirentur ii, in quorum regionibus aliquas violentias a clericis vel populis eorum Ecclesia Catholica pateretur. . . . Obtinuimus tamen ut illud potius, quod dixi, ab Imperatoribus peteretur: decretum est in Concilio nostro: legati ad Comitatum missi sunt. Sed Dei misericordia id egit, ut nostra legatio jam quid ageret non haberet. Jam enim lex fuerat promulgata, ut tantæ immanitatis haeresis Donatistarum, non tantum violenta esse, sed omnino esse non sineretur impune: non tamen supplicio capitali, propter servandam etiam circa indignos mansuetudinem Christianam: sed pecuniariis damnis propositis, & in Episcopos vel ministros eorum ex ejus illo constituto.*

August.
Tom. I. P.
II. pag. 653.
& seq.

Idem Lib. III. contra Cresconium Cap. 46. *Exhibitus Crispinus, & quod se esse Proconsuli quarenti negaverat, facillime convictus haereticus: decem tamen libras auri, quam multam in omnes haereticos Imperator Theodosius constituerat, intercedente Possidio non est compulsus exsolvere. Qua mitissima sententia non contentus, nescio quo consilio ad ejusdem Theodosii filios provocandum putavit. Acceptum est, rescriptum est. Quid aliud, nisi quod pars Donati jam sciret, se ad illam pœnam aurariam cum ceteris haereticis pertinere?*

August.
Tom. IX.
pag. 461.

Rursus idem Augustinus ad Bonifacium num. 36. *Quidquid nomine Ecclesiarum partis Donati possidebatur, Christiani Imperatores legibus religiosis cum ipsis Ecclesiis ad Catholicam transire jusserunt. Cum ergo nobiscum sint earundem Ecclesiarum pauperes, qui eisdem possessiunculis alebantur: ipsi potius foris positi, desinant concupiscere aliena.*

Aug. Tom.
I. P. II. pag.
657. & seq.

Talpa cæcior est qui non videat, ex mente Augustini & cæterorum Patrum Africanorum ad solos Imperatores sive Reges, non vero

ad Episcopos, corporaliū poenarum etiam in hæreticos tum executionem, tum promulgationem seu impositionem pertinere: ut quod Episcopalis vindicta, quæ in sola spiritali animadversione consistit, emendare non potest: id leges imperatoris sive regis indicto exilio, vel bonorum confiscatione decreta coerceant & castigent.

Ex tribus autem legibus imperatoris ab Augustino memoratis, prima senioris Theodosii Lex est XXI. secunda Honorii Lex XXXVIII. tertia ejusdem LII. in Codice Theodos. Tit. de *Hæreticis*. Singulas ex editione Dionysii Gothofredi accurate illustravimus. Eisdem vero aliisque quamplurimas ad Donatistas spectantes, Gothofredi commentariis illustratas, Operibus Sancti Optati Milevitani à se editis subiecit CL. Dupinus, Antuerpiæ an. 1702. Firmat & illustrat superiorem doctrinam mirifice, quod in antiquis Capitularibus Regum Francorum legitur à Carolo Calvo statutum an. 853. *Ut Comites vel Reipublica Ministri simul cum Episcopo uniuscujusque parochie sint in ministeriis illorum, quando idem Episcopus suam parochiam circumierit: & quos per excommunicationem Episcopus adducere non potuerit, ipsi regia auctoritate, & potestate ad pœnitentiam & satisfactionem adducant.*

Gothofr.
Tom. VI.
pag. 138.
& 157. &
172.

Capitul.
Tom. II.
pag. 56.

Confectaria doctrinæ præcedentis.

I. **E**X loco Evangelii Lucæ XXII. 38. *Ecce duo gladii hic: firmo & certo argumento confici non potest, penes Ecclesiæ Pastores ex institutione Christi esse utrumque gladium, & materiale spiritali esse subiectum.* Jacobus Almainus Gallus de Potestate Ecclesiastica & Laica Parte II. Cap. 12. *Si in sensu literali per utrumque gladium utraque potestas acciperetur, solum potest inferri, quod utraque potestas est in Ecclesia, sed non potest inferri, quod utraque potestas sit in Ecclesia in eadem persona.* Joannes Maldonatus Jesuita Hispanus in Lucam: *Recentiores interpretes duos ex hoc loco gladios Ecclesiam habere colligunt, alterum spirituales, temporales alterum: quos ut habeat, ex hoc certe loco non habet.* Augustinus Calinetus Benedictinus de Helvetia in eundem locum: *Quidam duos bosce gladios de temporali atque spiritali Ecclesiæ potestate intellexerunt: sed hæc explicatio mere allegorica est, eamque potestatem minime probat.* II. Nec si ad utramque potestatem sibi asserendam hoc Evangelico testimonio usus est Bonifacius VIII. in Extravaganti *Unam Sanctam*, & antecum Gregorius IX. in Epistula ad Germanum CPnum: necessario inde conficitur, aliter locum illum intelligi à nobis non posse. Audi Joannem Parisiensem Cap. XVIII. *Quod dicitur de duobus gladiis, respondeo, non est hic nisi quedam adaptatio allegorica, ex qua non potest sumi argumentum: quia secundum Dionysium, mystica Theologia non est argumentativa. Et Augustinus dicit in Epistula ad Vincentium, quod Allegoria non sufficit ad probationem alicujus, nisi ejus habeatur aliunde auctoritas manifesta.* III. Quo pacto autem doctrinæ nostræ non adversetur S. Bernardus Lib. IV. de *Consideratione* Cap. 3. id in ipso certamine explicabitur. Falluntur autem egregie (ut & illud obiter adnotemus) siqui forte putant, primum fuisse Bernardum, qui hanc allegoriam ex loco Lucæ deprompserit. Nam sæculo XI. eandem scriptis prodidere Hildebertus Cenomanensis Episcopus, & Goffridus Vindociensis Abbas: ille ad sensum nostrum, hic ad Bonifacii. Extant utriusque Opera in Bibliotheca Patrum. IV. Ubi Ecclesia in reos quosdam poenâ carceris, exilio, multâ pecuniariâ, aliisque id genus animadvertit: id illa agit non auctoritate clavium, sed pia Christianorum Principum

Almain.
Tom. III.
pag. 197.
edit. Richer.

Maldon.
pag. 1188.

Calmct.
Tom. VII.
pag. 629.

Parif. pag.
119.

pum consensione subnixa; qui pro sua in ipsam Ecclesiam veneratione poenas ab illa statutas suis legibus vel praeveniunt, vel ratas habent. V. Ex privilegio eorundem Principum est, quod Ecclesiastici Antistites pro coercendis & puniendis reis carcerem & Apparitores habent. De hoc argumento probationes testimoniaque alia Doctorum Catholicorum siquis legere voluerit, adeat Carolum Fevretum in praegrandi Opere Gallico, *Traité de l'Abus*, Lugduni edito an. 1736. Lib. VIII. Cap. 3. & 4.

PROPOSITIO VIII.

Materiali gladio, hoc est, Legum suarum auctoritate & severitate, uti Reges possunt & debent, non solum ad Rempublicam conservandam, sed etiam ad Religionem tuendam: in quo quidem necessario continetur cum tuitio & exsecutio Canonum Sacrorum, tum extirpatio & punitio abusuum etiam Ecclesiasticorum.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis Lib. II. de concordia Marca pag. 81. Cap. X. num. 1. *Non solum interpellati & rogati Principes ministerium suum ad canonum observationem commodare possunt, sed etiam ex officio in eam curam incumbere tenentur. Ad quae officia Principes adigi putamus, non ex eo tantum capite, quod ea ad felicitatem Imperii conducant, quae quidem ut plurimum cum illis est conjuncta: sed ex eo etiam, quod nomen suum Christo dederint, eique caput suum & ipsam regiam dignitatem devoverint.* Rursus Lib. IV. Cap. I. num. 1. *Curâ Principum Christianorum olim non solum hereticorum furores compressi, tumultus seditiosorum sedati, contumacia Episcoporum & Clericorum adversus synodorum sententias rebellium ab externa potentia repressa passim inter legendum occurrunt: sed etiam Principum studio prohibiti Episcopi, ne legibus secularibus, vel canonibus violatis injuriam subditis inferrent.* Et num. 3. *Tanta vero & tam diligens cura a Principibus adhiberi debet custodia canonum, ut potiore legum Ecclesiasticarum quam civilium rationem habere debeant, ut monet Justinianus in Praefatione Novellae CXXXVII.* Ibid. pag. 196.

Natalis Alexander Ordinis Praedicatorum Dissertat. XXI. saeculi Natal. Tom. IV. pag. 290. IV. *Principes sunt tutores & defensores canonum, ac vindices Ecclesiastica disciplina. Cum itaque canonibus vulnus aliquod infligunt Ecclesiastici Judices, ac disciplinam violant usu diuturno firmatam: immo cum peccant in ipsa juris naturalis principia, legitimum est ad Principes perfugium.* Apud Fevretum Lib. I. Cap. 5. Tom. 1. pag. 49.

Claudius Espencæus Episcopus Ebroicensis in Epist. ad Titum Eccle- Cap. III. *Si Principum nihil interest rerum sacrarum, cur de negotiis*

Ecclesiasticis in Codice, in Novellis tot augustæ leges atque constitutiones, tot in nostris & omnium Christianorum Annalibus Edicta Regia, tot secularia consulta?

Cusa pag.
820.

Nicolaus de Cusa Cardinalis sub Eugenio IV. Lib. III. de *Concordantia catholica* Cap. XL. *Non decet quemquam dicere sanctissimos Imperatores, qui pro bono Reipublicæ in electionibus Episcoporum, & collationibus Beneficiorum, & observatione Religionum, multas sacras constitutiones ediderunt, errasse & ita statuere non potuisse. Immo legimus Romanum Pontificem eosdem rogasse, ut constitutiones pro cultu divino, pro bono publico, etiam contra peccatores de clero ederent.*

Exempla Principum Christianorum:

Justinianus in Præfatione Novellæ CXXXVII. *Si civiles leges, quarum potestatem nobis Deus credidit, firmas ab omnibus custodiri ad obedientium securitatem studemus: quanto plus studii adhibere debemus circa sacrorum canonum & divinarum legum custodiam, qua super salute animarum nostrarum definita sunt? Et Cap. I. Si enim illa, quæ a laicis peccantur; generales leges non concedunt extra inquisitionem & vindictam manere; quomodo a Sanctis Apostolis & Patribus super omnium hominum salute canonice statuta despici patiamur?*

Revera ejusdem Justiniani Novella CXXXIII. quæ est de sanctissimis Episcopis, Clericis, & Monachis, tota versatur in ordinanda externa politia Ecclesiæ: quod quam prono animo exceperint Sancti Episcopi, docet nos concilium Parisiense sub Ludovico Pio celebratum an. 829. descriptum à Graiatio P. II. causa XXIV. quæst. 3. Cap. 6. *De illicita excommunicatione Lex Justiniani Imperatoris Catholici, quam probat & servat Catholica Ecclesia, constitutione CXXXIII. decrevit, ut &c.*

Preuves des
Libertez
Tom. I.
pag. 1255.

Ludovicus Pius Francorum Rex in suis Capitularibus: *Hæc sunt capitula quæ volumus, ut diligenter inquirent Missi nostri. Primo de Episcopis, quomodo suum ministerium expleant, & qualis sit illorum conversatio, vel quomodo Ecclesias & clerum sibi commissum ordinatum habeant atque dispositum. Deinde quales sint adjutores ministerii eorum, id est, chorepiscopi, Archipresbyteri, Archidiaconi, & Presbyteri per Parochias eorum. Similiter de omnibus monasteriis inquirent &c. Utrum Episcopi in circumueundo Parochias suas ceteras Ecclesias minores gravent, aut populo oneri sint, & si ab ipsis, aut à ministris eorum indubitata xenia a Presbyteris exigantur, &c. Plura ejus generis Decreta Regia dabit Pithæus in Probationibus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Cap. XXXV. item Fevretus de *Abusu* Lib. I. Cap. 5.*

Concil. T.
XVI. pag.
477.

Joannes I. Lusitanorum Rex per suos Oratores ita protestatur in Concilio Constantiensi sess. XXII. *Cuilibet Regi Deus commisit gladium executionis ad vindictam malorum & protectionem bonorum: in qua includitur protectio catholicorum & Ecclesiæ Sanctæ Dei.*

Ibid. pag.
247.

Carolus VI. Rex Gallorum in eodem Concilio: *Nos attendentes quod ad stabilitatem Ecclesiæ est potestas Regia divinitus ordinata, & quod per regnum terrenum caeleste regnum tunc proficit, quando destruentes Ecclesiam Dei rigore Principum conteruntur: immo Sacri Canones quando talia per maiores perpatruntur, ad Reges docent habere recursum: & quod in illis de quibus notorie turbatur status Ecclesiæ, Papa non obidire consulunt sancti Doctores, &c.*

Lectu etiam dignissima est Præfatio Caroli VII. in Pragmaticam Sanctionem.

Pro-

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Sancti Augustinus in Epistulâ ad Emeritum 87. aliâs 164. num. 7. *Terrena potestates cum schismaticos persequuntur, eâ regulâ se defendunt qua dicit Apostolus Rom. XIII. 2. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. . . Non enim frustra gladium portat. Dei enim minister est, vindex in iram ei qui male agit. Rurhus num. 8. At enim & malos Christianis non licet persequi? Esto, non licet: sed numquid hoc potestatibus ad hoc ipsum ordinatis fas est obicere? An Apostolam delebimus? An non habent codices vestri, quæ paulo ante commemoravi?*

August.
Tom. I. P.
II. pag. 211.

Idem ad Bonifacium num. 19. *Quomodo ergo reges Deo serviunt in timore, nisi ea quæ contra jussa Domini fiunt, religiosa severitate prohibendo atque plectendo? Aliter enim servit, quia homo est: aliter quia etiam rex est. . . In hoc ergo serviunt Domino reges, in quantum sunt reges, cum ea faciunt ad serviendum illi; quæ non possunt facere nisi reges. Et paulo post: Quis mente sobrius regibus dicat: Nolite curare in regno vestro à quo teneatur vel oppugnetur Ecclesia Domini vestri: non ad vos pertineat, in regno vestro quis velit esse sive religiosus, sive sacrilegus. Quibus dici non potest: Non ad vos pertineat, in regno vestro quis velit pudicus esse, quis impudicus?*

Ibid. pag.
651.

Idem Libro III. contra Cresconium Cap. 51. *In hoc Reges, sicut eis divinitus præcipitur, Deo serviunt in quantum reges sunt, si in suo regno bona jubeant, mala prohibeant, non solum quæ pertinent ad humanam societatem, verum etiam ad divinam religionem.*

Aug.
Tom. IX.
pag. 464.

S. Leo Papa I. in Epistula 125 ad Leonem Augustum, aliâs 75. *Debes incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiæ præsidium esse collatam: ut casus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas.*

Leo Tom
I. pag. 337
edit. Quæ
nel.

S. Isidorus Archiepiscopus Hispalensis apud Gratianum P. II. *Causa XXIII. quæst. V. Cap. 20. Cognoscant Principes sæculi Deo debere se reddere rationem propter Ecclesiam, quam a Christo tuendam suscipiunt. Nam sive augeatur pax, & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, sive solvatur: ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit. Habetur etiam apud Ivoem P. XVI. Cap. 44. & apud Concilium Parisiense sub Ludovico Pio an. 829. Lib. II. Cap. 11.*

Concil.
Gall. T.
II. pag. 26.

PROPOSITIO IX.

Ecclesiasticis Judicibus potestate sua vel contra naturalem æquitatem vel contra canones abutentibus, Regum opem implorare ii possunt, qui vim & injuriam patiuntur. Quam agendi rationem a primis Ecclesiæ sæculis usitatum Hispani Recursum ad Principem, Galli Appellationem ab abusu non incongrue vocant.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Gerson. T.
II. pag. 423

Joannes Gerson in Tractatu circa materiam excommunicationum & irregularitatum Consil. X. Contemptum clavium etiam non semper invenitur apud illos, qui nedum non obediunt promulgatis per Papam vel suos: sed etiam non est judicandus esse apud illos, qui per potestatem secularem adversus tales preteritas sententias tueri se procurant. Lex enim naturalis dicitur, ut possit vis vi repelli: constat autem quod tales excommunicationes non debent dici jus, sed vis & violentia, contra quam fas habet liber vel homo vel animus se tueri.

Ibid. pag.
425.

Idem in Discussionem illius propositionis, Sententia Pastoris etiam injusta timenda est & tenenda, in hunc modum scribit. Hac assertio falsa est: quoniam stat aliquas sententias Pastoris vel Papa non esse tenendas, immo nec timendas, dum sunt injusta. Ut si excommunicare velit illos, qui suo Regi & suis edictis rationabilibus obediunt. Notavit hoc Innocentius ubi prius, & habetur fundamentaliter ex infallibili lege divina & naturali, cujus deductionem hic omittimus.

Apud Goldastum T.
III. p. 336.

Antonius Corduba ex Ordine Minorum Tridentini Concilii Theologus Lib. IX. quæst. 10. dist. 3. Ubi Papa potestate abutitur, Episcopi resistere possunt: & si hoc non sufficit, possunt implorare Principes seculares, ut eorum auctoritate & potentia resistent vi & armis, non per viam jurisdictionis in Papam, sed jure defensionis: & comprehendant & puniant executores mandatorum, sive ministros. Et intra: Neque excommunicatio aut alia censura a Papa inflicta quidquam valet, neque tenenda neque timenda: quia sicut mandatum ejus, ita & ipsa sententia jam notorie injusta ex parte causa, & ipso facto nulla neque tenenda neque timenda est.

Covarruv.
T. II. p. 650
& seq. Ge-
nev. 1623.

Didacus Covarruvias Episcopus Segoviensis in Practicis Questionibus Cap. XXXV. In hac Regia & Castellana Republica illud observantissimum est, & diu obtinuit a tempore, quod memoriam hominum excedit, posse ab his, qui a Judicibus Ecclesiasticis vi & censuris opprimuntur, Regios auditores & consiliarios omnino adiri, ut vim auferant & compellant judices Ecclesiasticos ab ea inferenda cessare. Extat inter hujus Regni Leges Lex Regia 5. tit. 1. lib. 2. ordin. (hodie lib. 2. tit. 6. lib. 1. Recop.) Expeditorque constat instructio, quam Regium decretum exhibuit an. Domini 1548. qua & modo utimur, & olim item usi

usi fuere Regii conciliarii. Hunc morem postquam multis rationibus licitum ostendisset Covarruvias, ad extremum hæc idem observat in eodem loco: *Quod si quis contendat a Principibus secularibus hanc tollere potestatem, statim non quidem sero comperiet experimento manifestissimo, quantum calamitatis Reipublicæ invexerit.* Addit hunc forensium usum vigere non solum in Hispania, sed & apud Gallos, aliosque Christianæ Reipublicæ seculares Principes: cujus rei testem laudat cum aliis Martinum Navarrum in Cap. cum contingat, de Rescriptis.

Dominus de Foix Archiepiscopus Tolosanus, an. 1582. occasione cujusdam appellationis ab abusu in Parisiensi Curia susceptæ, Romano Pontifici Gregorio XIII. Bullam cœnæ tunc temporis strenue urgenti dicere non dubitavit: *si quid in Gallia esset, quod post Deum ille sanè ibi conservaret jurisdictionem Ecclesiasticam, auctoritatemque Apostolicæ sedis, & ipsam fidem ac religionem catholicam: id vero esse usum Curiarum Regiarum, cum appellationes ab abusu supremo judicio decidebant. Has vero appellationes maiore equitate niti, quam vulgo credi soleret: earumque usum Gallorum pectoribus ita esse infixum, ut facilius foret Appenninum ab Italia, quam hujusmodi appellationes a Gallis ipsis evelli.*

Apud Fevret. Tom. I. pag. 21.

Bruno Chassaingus Ordinis Minorum Gregorii XV. & Urbani VIII. Pœnitentiarius in Tractatu de Privilegiis Regularium: *Potest appellari legitime ab abusu ad Principes seculares seu ad Senatuum supremum, quotiescunque potestas Ecclesiastica pronuntiat aut agit contra canones, aut privilegia Regularium, potestque aut Princeps aut Senatus appellationem suscipere, ut à violenta vexatione eripiantur.*

Ibid. pag. 20.

Illustrissimus Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis Lib. IV. de Concordia Cap. II. num. 3. *Principes non solum lege generaliter lata canones adversus novitates vindicabant, sed etiam specialiter injuriam illatam in judiciis canonicis per canonum violationem decretis suis resarciebant, si quis ad eos querelam suam deferret. Cui ex officio incumbabant, non solum quod canonum custodia illis commissa esset, sed etiam quod civium & præcipue clericorum patrocinium, & tranquillitatis publicæ cura ad eos spectaret.*

Marca pag. 201.

Natalis Alexander Ordinis Prædicatorum Dissert. XXI. sæc. IV. *Reges tenentur procurare Christianæ Reipublicæ pacem ac tranquillitatem, qua Reges Christiani sunt: atqui pax & tranquillitas Christianæ Reipublicæ procurari non potest absque executione canonum & Ecclesiasticæ discipline, ac multo minus sine juris naturalis observantia: Reges itaque tenentur prospicere executioni canonum & observationi juris naturalis: ac proinde si illos infringant, illudque violent Ecclesiastici iudices, Princeps legitime appellatur. Lege reliqua quæ sequuntur.*

Natal. Tom. IV. pag. 290.

De eodem argumento duos Tractatus nuper in lucem edidit celeberrimus canonum Interpres Bernardus Vanespenius, quorum primus est de Concordia immunitatis Ecclesiasticæ & juris Regii: secundus de Recursu ad Principem. Legi etiam dignus est Carolus Fevretus de Abusu Lib. I. Cap. III. & Lib. IV. Cap. II.

Exempla Regum Christianorum.

Cum Joannes Antiochenus de violatis canonibus in Ephesina synodo apud Theodosium Imperatorem conquestus esset, Theodosius ipse œcumenicæ synodi Acta omnia rescindens, missis in Ephesum Palladio Magistriano Episcopis imperat, ut omnia juxta canones ejusque divalem sacram denuo tractent. *Neque enim, inquit, pietas nostra equo fert animo præjudicia de industria præsumpta: quin immo quæ gesta sunt usque adeo*

Concil. Tom. III. pag. 1235.

agre

agre fert, ut donec pietatis dogmata ab universa synodo fuerint examinata, & quispiam è nostro palatio destinetur, qui nostro jussu que acta sunt cognoscat, & qua legitimo ordini dissentanea sunt, prohibeat, neminem Episcoporum ab Ephesiorum civitate abscedere, vel ad sacrum nostrum comitatum venire, vel in suam patriam reverti, ullatenus sit passura. Vide Marcam Lib. IV. Cap. III. num. 6. Quam crebro de violatis canonibus interpellatus fuerit sexto sæculo Justinianus Imperator, ipse non semel declarat. Ut Novella CXXXVII. Sane cum hætenus canones observati recte fuerit, non diversas ex eo passi sumus interpellationes contra Clericos & Monachos & quosdam Episcopos, qui secundum divinos canones non viverent. Et Novella LVI. Plurimas aditiones suscipientes, hanc legem dirigere ad tuam beatudinem justum existimavimus. Qui enim ordinantur à tua reverentia Clerici in sanctissimis Ecclesiis omnium patiuntur crudelissima, non suscipientibus eos illic Ecclesiis, antequam quantum voluerint, accipiant aurum: & novimus hoc ex frequentibus aditionibus de hoc factis nobis. Sancimus igitur &c. Prior data est ad Petrum Magistrum Officiorum, secunda ad Mennam CP. Episcopum.

Capitular.
Tom. I. p.
355.

Carolus Magnus in Capitularibus an. 810. Volumus ut neque Abbates, neque Presbyteri, neque Diaconi, neque Subdiaconi, neque quilibet de Clero, de personis suis ad publica vel ad seculara judicia trabantur vel distringantur, sed a suis Episcopis judicati justitiam faciant. Si autem de possessionibus sive Ecclesiasticis sive suis propriis super eos clamor ad judicem venerit, mittat judex clamantem cum Misso suo ad Episcopum: ut faciat ei per advocatum justitiam percipere. Si vero talis aliqua inter eos exorta fuerit intentio, quam per se pacificare non velint aut non possint, tunc per advocatum Episcopi, qualem lex jusserit, causa ipsa ante comitem vel judicem veniat, & ibi secundum legem finiatur.

Preuves
des Liber-
tez Tom. I.
P. 257.

Guilielmus de Nogareto & Guilielmus de Plassiano Procuratores Philippi Pulchri Francorum Regis in Libello ad Clementem V. Romanum Pontificem: Item certum, notorium, & indubitatum existit, quod cum Prælati vel eorum Officiales, per jurisdictionem suam spirituales impediunt & perturbant jurisdictionem temporalem, notorie sic quod negari non potest, dominus Rex prædictus de antiqua consuetudine dicti Regni, quia spiritualitatem Prælatorum coercere non debet, distringere potest temporalitatem talium Prælatorum, quousque cessent ab impedimento prædicto. Legantur reliqua apud Pithæum.

Apud Fe-
vret. de A-
busu Tom.
II. p. 300.

Acta Philippi Valesii Regis Gallorum an. 1329. Tunc respondit dictus Dominus Petrus pro Domino Rege, quod placebat Regi, si Prælati emendarent ea que essent emendanda & corrigenda, Dominus Rex expectaret usque ad festum Nativitatis Domini proximum venturum, infra quem terminum nihil innovaret. Et si intra dictum terminum Prælati non emendassent emendanda, vel correxissent corrigenda, Dominus Rex apponeret tale remedium, quod esset gratum Deo & populo.

Preuves des
Libertez
Tom. I. p.
254.

Rursus Procuratores Philippi Pulchri in Libello superius memorato: Item certum est, notorium & indubitatum, quod de hereditatibus, & rebus, & juribus immobilibus, ad jus temporale spectantibus quibuscumque, sive petitorio agatur vel possessorio, sive pertineat ad Ecclesias, & personas Ecclesiasticas, vel dominos temporales, agendo & defendendo: cognitio pertinet ad curiam temporalem, specialiter autem domini Regis ipsius.

Vanesp.
Tom. III.
pag. 15.

Eandem consuetudinem in plerisque Regnis catholicis vigere, supra ex Covarruvia audivimus: idque expresse de Hispanis, Lusitanis, Germanis, Belgis, Pedemontanis, Polonis, Neapolitanis, testatur Vanespenius de Concordia immunitatis Eccles. & jur. Regii, Cap. II. & Fevretus de Abusu Lib. I. Cap. III.

Fevret.
Tom. I.
pag. 19.

PRO-

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

S Anct. Athanasius an. 335. a synodo Tyria vim & injuriam passus : (nam contra omne jus fasque, immo contra ipsius juris naturalis præscriptum à recusatione hostium suorum exciderat, & absens fuerat condemnatus ab Episcopis sibi suspectissimis & infensissimis) Constantinum Imperatorem adiit rogans eum, ut ipse vel per se, vel per novam Episcoporum synodum causam & innocentiam suam examinaret. Id attestatur synodus Ægyptiaca apud eundem Athanasium in Apologia contra Arianos num. 9. *Episcopus quidem Athanasius ut vim sibi illatam effugeret, Imperatorem adit, rogans ut ut legitima Episcoporum synodus cogeretur, aut ipse Imperator de obiectis criminibus sese prugantem audiret.* Attestatur & ipse Constantinus cum apud Socratem Lib. I. Cap. 34. tum apud ipsum Athanasium in eadem Apologia num. 86. *Maiore cum fiducia ille nihil se postulare dixit, quam ut vos huc concedere iuberem: quo presentibus vobis de illatis sibi injuriis posset conqueri, coram me scilicet, quem sincerum Dei famulum esse ne vos quidem ipsi inficias ire potestis.*

Athanas.
pag. 131.

Socrat. pag.
58. edit.
Vilef.
Athanas.
pag. 202.

Monachi Ægyptii ob prætesum crimen Origenianæ doctrinæ a Theophilo Alexandrino Episcopo exilio multati, & Ecclesiastica communione privati, Arcadium Imperatorem appellarunt, a quo rescriptum impetrarunt, ut coram S. Joanne Chrysofomino Regiæ urbis Episcopo causam suam Theophilus diceret. Testatur id Chrysofomus in Epistula ad ipsum Theophilum apud Palladium: *Eo desperationis homines hujusmodi devenere, ut scripto te accusent: ceterum quod tibi videtur, rescribe. Non enim me audiunt, ut a comitatu discedant.* Pergit ipse Palladius: *Cum libellos obtulissent Augustis, admissa est postulatio, qua hoc responsum tulit: ut Theophilus volens nolens, exhibitus per Magistrum coram Joanne causam diceret. Sic igitur Alexandriam missus est Elaphius, qui nunc ex Principibus est, ut Theophilum adduceret: reliqua responsi Imperialis Præfecti sunt executi.*

Chrysof.
Tom. XIII.
edit. Mon-
fac. pag. 250.

Ipse Joannes Chrysofomus paulo post in synodo ad *Quercum* illegitime damnatus & depositus ab eodem Theophilo, Arcadium adiit, ut vim sibi illatam contra canones sua auctoritate prohiberet. Constat id ex Epistula ejusdem Chrysofomi ad Innocentium Papam I. quam post Bigotium edidit Petrus Constantius Benedictinus in Collectione Epistularum Decretalium, post Constantium Joannes Dominicus Mansius in Nova Collectione Conciliorum Florentiæ adornata: in qua Epistula refert primum Chrysofomus, quid adversus Theophilum egerint monachi Ægyptii. *Theophilus Alexandrina Ecclesia antistes, cum a quibusdam apud piissimum Imperatorem insimularetur, jussus ut veniret solus &c.* Et mox: *Cum vero ne sic quidem dicere causam vellet, urgerentque ejus accusatores: nos evocavit piissimus Imperator, ejusque causam audire jussit. Nam & irruptionem, & cades, & alia innumera obiciebant.* Deinde ad suam cum Theophilo causam progressus hæc memorat Chrysofomus: *Et quid opus est multis? non destitit Theophilus omnia facere ac moliri, donec nos per vim ac summam potestatem e civitate atque Ecclesia eiecit. Ingressi igitur obsecrabamus piissimum Imperatorem, ut ad vindictam eorum que patrata erant, synodum cogeret. Conscius factorum suorum Theophilus & reprehensionem veritus, cum Imperatoris litera in omnem partem missa undecumque omnes cogerent, occulte media nocte in navim se coniciens aufugit. Porro nos consciencia nostra freti, neque sic destitimus iterum rogare religiosissi-*

Constant.
pag. 775.
Mansi Con-
cil. T. III.
pag. 1081.
& 1084. &
1085.

num Imperatorem. Qui pro sua pietate ad eum denuo misit, ut ex Aegypto cum omnibus suis venire maturaret gestorum rationem redditurus.

Concil.
Tom. III.
pag. 385.
cdit. Ni-
colai. Colct.

Concilium Milevitanum II. an. 416. Canon. XIX. *Placuit, ut quicumque ab Imperatore cognitionem judiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur. Si autem episcopale iudicium ab Imperatore postulaverit, nihil ei obsit.*

Cocil. Tom.
IV. pag.
1630.

Eunomius Episcopus Nicomediensis in Libello ad Imperatores, qui in Concilio Chalcedonenſi recitatus extat Actiōe XIII. *Deus vobis regnum & omnium rerum imperium ad salutem orbis terrarum & pacem sanctarum Ecclesiarum, iuste donavit. Unde prosternimus nos maiestatis vestrae vestigiis, ut jubeatis arceri injustitiam quae adversum nos a reverendissimo Episcopo Nicano Anastasio est praesumpta.*

Ibid. pag.
868.

Eusebius Episcopus Dorylaei in Libello ad eosdem Imperatores qui in Concilio etiam Chalcedonenſi est lectus Act. I. *Intentio & propositum est clementiae vestrae, universis quidem sibi subditis providere, & manum porrigere omnibus injuste oppressis, praecipue tamen fungentibus sacerdotio: in hoc divinitati placentes, a qua vobis imperare & dominari sub hoc sole donatum est. Ergo quoniam multa & dira sumus perpeſsi a reverendissimo Dioscoro Alexandriae Episcopo, adimus vestram pietatem supplicantes justitiam promoveri.*

Concil.
Tom. III.
pag. 1358.

In Concilio Ephesino cum gravis contentio orta esset, in qua Joannes Antiochenus Patriarcha cum suis orientalibus Episcopis ab ipsis Ephesinis Patribus dissidebat, re ad Theodosium Imperatorem delata, fatentur in libello suo Orientales, posse *questionem de rebus controversis discuti vel apud piissimum Principem, vel in Sacro Consistorio, vel apud Sacrum Senatū, vel in synodo Patrum.* Concilium Parisiense V. sub Clotario II. Francorum Rege, an. 615. *Siquis Clericus pro qualibet causa Principem expetierit, & cum ipsius Principis epistula ad Episcopum suum fuerit reversus, excusatus recipiatur.*

Concil.
Gall. Tom.
I. pag. 475.

Concil.
Tom. IX.
pag. 102.

Synodus Francofordienſis an. 794. celebrata sub Carolo Magno, praesentibus legatis Apostolicae Sedis, in eaque residentibus quamplurimis Episcopis Italiae, Galliae, ac Germaniae, can. VI. *Statutum a domno Rege & sancta synodo, ut episcopi justitias faciant in suis parochiis. Si non obedierit aliqua persona episcopo suo de abbatibus, presbyteris, diaconibus, & ceteris clericis, veniant ad metropolitanum suum & ille dijudicet causam cum suffraganeis suis: comites quoque nostri veniant ad iudicium episcoporum. Et si aliquid est, quod episcopus metropolitanus non possit corrigere vel pacificare, tunc tandem veniant accusatores cum accusato cum literis metropolitani, ut sciamus veritatem rei.*

Confectarium doctrinae praecedentis, ubi agitur de Bulla Cenae.

EX testimoniis Doctorum Catholicorum supra commemoratis planum fit, in nullis fere regnis catholicis usu receptam esse Bullam Cenae quoad ea capita, quae attingunt exercitium auctoritatis laicae in suscipiendis appellationibus ab abusu. De quo praeter superiora documenta illud est maxime memorandum, quod in vita Philippi II. Hispaniarum Regis scribit Ludovicus Cabrera Lib. XIII. Cap. 12. nempe an. 1582. illius Bullae promulgationi adeo intercessisse Regem, ut Apostolicum Legatum ejus publicationem & executionem contentiosissime urgentem, Rex graviter commotus curru impositum de regnis suis exire jufferit.

juſſerit. Ejuſdem Bullæ promulgationi & executioni per idem tempus ſtrenue reſiſtere Rodolphus II. Imperator; Curia Pariſienſis, & Reſp. Veneta: ut auctor eſt Pithæus in *Probationibus Libertatum Gallicanarum* Cap. VII. Tom. I. pag. 323. Sed leges quaſcumque præſertim Eccleſiaſticas, quæ non fidem, ſed externam tantum politiam ſpectant, ubi populorum conſenſu & uſu receptæ non ſunt, obligandi vim non habere, conſtans & receptiſſima doctrina eſt Catholicorum Scriptorum: Gratianus Decreti Parte I. Diſt. IV. Cap. 3. *Leges inſtituuntur; cum promulgantur: firmantur cum moribus utentium approbantur. Sicut enim moribus utentium in contrarium nonnulla leges hodie abrogata ſunt: ita moribus utentium ipſæ leges conſirmantur.* Et ruruſ Cap. 6. *Hæc & ſi legibus conſtituta ſunt, tamen quia communi uſu approbata non ſunt, ſe non obſervantes tranſgreſſionis reos non arguunt.*

Joannes Gerſon in Libro de *Vita ſpirituali* Lect. IV. Corollar. 13. *Poſitum eſt in Decretis diſt. IV. quod leges inſtituuntur: cum promulgantur, firmantur cum moribus utentium approbantur. Igitur per argumentum a contrario ſenſu: ſi moribus utentium nequaquam approbantur, illa nullum habent firmamentum, & ita populus habet multum in ſua poteſtate dare robur legibus aut tollere, præſertim ab initio.*

Gerſon:
Tom. III.
pag. 46.

Nicolaus de Cuſa Cardinalis Lib. II. de Concordantia catholica Cap. 9. *Quicumque ille fuerit, aut Papa aut Patriarcha, non poſſunt illa ſtatuta vocari, & nihil habent firmitatis, niſi in quantum per acceptationem & uſum ſeu conſenſum conſirmentur.* Et Cap. 10. *Vigor particularium ſtatutorum quoad hoc ut ſubditi per ea ligentur, requirit uſum & acceptationem. Unde uſu leges firmantur, & utentium moribus approbantur.* IV. Diſt. *Et hoc etiam verum in ſtatutis Romani Pontificis, quæ per non uſum vigorem perdunt, ut ibidem probatur in cap. Statuimus & cap. Denique. Et cap. 11. Ad hoc quod ſtatutum Romani Pontificis liget, non ſufficit quod ſit publice promulgatum: ſed oportet quod acceptetur, & per uſum approbetur ſecundum ſuperiora, & ea quæ notantur de conſtit. ſuper rubrica, ubi dicitur per Doct. quod ad validitatem ſtatuto tria ſunt neceſſaria: poteſtas in ſtatuyente, approbatio ſtatuti per uſum, & ejuſdem publicatio. Unde videmus innumera Apoſtolica ſtatuta etiam a principio poſtquam edita fuere, non fuiſſe acceptata. In quibus omnibus regula eſt quæ habetur IV. Diſt. §. Hæc & ſi legibus ſint, quia communi uſu approbata non ſunt, ſe non obſervantes tranſgreſſionis reos non arguunt.*

Cuſa pag.
723. &
1eq.

Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis Lib. II. de Concord. Cap. XVI. num. 5. *Leges Eccleſiaſtica eadem tacita conditione qua civiles adſtringuntur, ſcilicet ut parendi neceſſitate Chriſtianos non teneant, donec uſu ſint receptæ. Hæc eſt non ſolum Gallorum omnium, ſed etiam celeberrimorum quorumque Doctorem ſententia, quam trahunt e Gratiano. Citat vero ad marginem Gerſonem, Covarruviam, Navarum, Joannem Maiorem, Driedonem, Armillam, & Angelum.*

Marca pag.
114.

PROPOSITIO X.

Regiæ Potestati in temporalibus æque subduntur clerici ac laici: æque Episcopi, ac minores clerici.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Argentæus
Tom. II.
P. II. pag.
211.

SAcra Facultas Parisiensis an. 1626. mense Aprili doctrinam illam, quæ Antonius Sanctarellus Jesuita in Tractatu de Hæresi asserbat, *Apostolos subiectos fuisse Principibus secularibus de facto, non de jure: improbavit & damnavit, tamquam novam, falsam, erroneam, verbo Dei contrariam, Pontificis dignitati odium conciliantem, supremæ Regum auctoritati a Deo solo dependenti derogantem, pacis publicæ perturbatricem, subditos ab obedientia & subiectione avocantem, & ad factiones, rebelliones, seditiones, & Principum parricidia excitantem.* Interfuere huic sæcræ Facultatis Decreto cum aliis quam plurimis celeberrimi Doctores Filescus & Yfambertus.

Bofsuet.
Tom. I.
p. 364.

Jacobus Benignus Bossuetus Episcopus Meldensis in Defensione Declarat Cler. Gall. Lib. IV. Cap. 28. *Quis e Scolasticis, aut vero e Canonistis postremi ævi non id docuit: Clericos nullo modo Principibus esse subditos? Tantâ publici juris ignorantia tenebantur! At nunc quotusquisque est, non dico Clericorum, sed Religiosorum, Episcoporum; etiam Romane Ecclesiæ Cardinalium, qui non se subditos suis Regibus fateantur, salvis privilegiis ordini suo Ecclesiæ auctoritate concessis, & publica Regnorum lege firmatis?*

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Tertull.
pag. 69.

Tertullianus in Libro adversus Scapulam Cap. 2. *Colimus Imperatorem sic, quomodo & nobis licet, & ipsi expedit; ut hominem à Deo secundum, & quidquid est, à Deo consecutum & solo Deo minorem.* Idem in Apologetico Cap. 32. *Nos judicium Dei suspicimus in Imperatoribus, qui gentibus illos prefecit. Id in eis scimus esse, quod Deus voluit, ideoque & salvum esse volumus quod Deus voluit, & pro magno id juramento habemus. Et mox Cap. 33. Sed quid ego amplius de religione atque pietate Christiana in Imperatorem? Quem necesse est ut suspiciamus, ut eum quem Deus noster elegit. Et merito dixerim, noster est magis Cesar, à nostro Deo constitutus.*

Ibid. pag.
28.

Athanaf.
pag. 307.

S. Athanasius Episcopus Alexandrinus in Apologia ad Constantium Imp. num. 19. *Nequaquam obsiti pietatis tuæ mandato, absit: non tanti quippe sum, ut obsistam vel Questori urbis, nedum tanto Imperatori.* Rursus num. 26. *Pietatis tuæ mandato minime depugnavi: neque Alexandriam ingredi conabor, donec humanitati tuæ id placuerit.*

Apud
Theodore-
rum Lib.
IV. Cap.
14. pag.
167.

S. Eusebius Samosatensis Episcopus & Martyr à Valente Imperatore in exilium missus, cum ei cives sui persuadere conarentur ut remaneret, nec gregem suum lupis exponeret: *Legem Apostolicam eis recitavit,*

vitavit, quæ diserte præcepit obediendum esse magistratibus ac potestatibus: & paucis quibusdam rebus ab iis qui ipsi magis familiares erant acceptis, ad Istrum perrexit.

S. Lucifer Episcopus Calaritanus in Libro de non parcendo delinquentibus in Deum, Constantium Imperatorem ad loquens: *Quia dicas nos debere tibi obsequia, scito quia non tibi soli, sed & omnibus nos in sublimitate degentibus novimus esse debitores. Dicit enim Apostolus: Admone illos Principibus & Magistratibus subditos esse, obediētes, ad omne opus bonum paratos. Admonet ergo nos esse debere subditos in bonis operibus, non in malis.*

S. Gregorius Nazianzenus Episcopus in Oratione ad Cives suos *Nobis etiam præscribitur, ut sublimioribus potestatibus pareamus, ut qui tributo pendendo simus obnoxii.*

S. Joannes Chrysoström Episcopus CPnus Homil. XXIII. in Epist. ad Romanos: *Ostendit quod ista imperentur omnibus & Sacerdotibus & Monachis, non solum secularibus: id quod statim in ipso initio declarat, cum dicit: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: etiamsi Apostolus, etiamsi Evangelista, sive Propheta, sive quisquis tandem fuerit: neque enim pietatem subvertit ista subiectio.* Paulo infra observat Chrysoström, ideo hanc doctrinam inculcasse Paulum, ut ab animis gentilium Imperatorum & Magistratum falsam illam opinionem eximeret, qua illi existimabant, Apostolos ceterosque Religionis Christianæ professores *seditiosos & novarum rerum auctores esse, qui ad legum imperialium eversionem omnia facerent & dicerent. Tum illud addit: Cum ostendes, communem Dominum nostrum suis omnibus præcipere Magistratibus obedire, ora eorum obstrues, qui Apostolos ut novatores straducebant.*

Theodoretus Episcopus Cyri in Commentariis ad eundem Pauli locum: *Sive est sacerdos aliquis, sive antistes, sive monasticam vitam professus, iis cedat, quibus mandati sunt principatus. Placuum est autem, si cum pietate.*

S. Augustinus Episcopus Hipponensis in Psal. XXXI. num. 1. *Quid Christiani leserunt regna terrena, quamvis eis Regnum Cælorum promisit rex eorum? Numquid eorum rex militibus suis prohibuit impendere & exhibere quæ debentur regibus terræ? Nonne unus militum ejus & dilectissimus comes ejus commilitonibus suis, & quodam modo Christi Provincialibus dixit: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit?*

Idem in Libro de Catechizandis rudibus num. 37. *Dicit Apostolica doctrina, ut omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit, & reddantur omnibus omnia: cui tributum tributum, cui vectigal vectigal, & cetera: quæ salvo Dei nostri cultu constitutionis humanæ Principibus reddimus: quando & ipse Dominus, ut nobis præberet exemplum, tributum solvere non dedignatus est.*

S. Gelasius Papa I. in Epistula ad Anastasium Imperatorem: *Quantum ad ordinem pertinet publicæ disciplina, cognoscentes imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis Antistites.*

S. Symmachus Papa I. in Epistula ad Anastasium eundem: *Fortassis dicturus es, scriptum esse, Omni potestati subditos nos esse debere. Nos quidem potestates humanas suo loco suscipimus, donec contra Deum suas erigunt voluntates. Defer Deo in nobis, & nos deferemus Deo in te.*

S. Gregorius Papa I. in Epistula ad Imperatorem Mauritium: *Ego jussioni subiectus eandem legem per diversas terrarum partes transmitti feci.*

Bibl. PP.
Tom. IV.
pag. 240.

Nazianz.
Tom. I.
pag. 270.

Chrysostr.
Tom. IX.
pag. 686.

Ibid. pag.
687.

Theodor.
Tom. III.
pag. 99.

August.
Tom. IV.
pa. 1359.

Tom. VI.
pap. 287.

Concilior.
Tom. V.
pag. 309.

Ibid. pag.
428.

Gregor.
Lib. III.
Epist. 65.

alias 62.
Tom. II.
pag. 677.

feci : Et ibidem. *Potestas super omnes homines Dominorum meorum Pietati calitus data est.* Paulo post Deum inducit Mauritio dicentem : *Ego Sacerdotes meos tua manui commisi.* Addit & illud : *Utrobique ergo qua debui exsolvi, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo minime tacui.* Et in aliâ Epistulâ de eodem negotio agens : *Valde durum mihi videtur, ut ab ejus servitio milites suos prohibeat, qui ei & omnia tribuit, & dominari cum non solum militibus, sed etiam Sacerdotibus concessit.*

S. Leo Papa IV. in Epistula ad Lotharium Imperatorem apud Gratianum P. I. Dist. X. Cap. 9. *De Capitulis vel præceptis Imperialibus vestris irrefragabiliter custodiendis & conservandis, quantum valuimus & valemus Christo propitio, & nunc & in ævum nos conservaturos modis omnibus profitemur. Et si fortasse quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mentiri.* Sic ævo illo scribebant & loquebantur Pontifices Maximi, cum Roma sub ditione Imperatorum erat. Scimus quam hoc Leonis Papæ dictum tum Romanos Gratiani Correctores in Notis ad hunc locum, tum Baronium in Annalibus torqueat. Sed utrisque licet repugnantibus, veritatem in bono lumine collocavit Illustris Baluzius in Præfatione ad *Capitularia Regum Francorum* num. XXIII. ubi & interpretationem adducit Bartholomæi Brixienſis Canonistæ antiquissimi & celeberrimi, quæ talis est : *Lotharius audiverat, quod Leo Papa volebat servare leges imperiales. Unde interrogavit de hoc Papam an esset verum. Quare Leo scribit ei, & dicit, quod ipse vult leges observare irrefragabiliter; & qui aliter dicit, mendax est.*

His addere liceat Epistolam Petri Blesensis XL. contra detractorem Regis, quæ ad Archidiaconum quendam scripta est.

Confectaria doctrinæ præcedentis.

I. **E**X dictis nemo non agnoscit, totam Ecclesiasticam antiquitatem in id conspirasse, ut crederet ac doceret, præceptis Apostolicis de obedientia Regibus & Magistratibus debira æque Sacerdotes ac laicos, æque Antistites ac minores Clericos comprehendere. II. Manifestam vim dictis Apostolicis inferri, & unanimi Sanctorum Patrum Traditioni repugnare eos, qui cum Bellarmino & Justiniano Jesuitis Apostolorum doctrinam sic explicant, ut omnes quidem sublimioribus potestatibus parère debeant, sed Clerici solis Ecclesiasticis, laici vero etiam sæcularibus. III. Pæne joculare, certè Apostolicæ simplicitate parum dignum videri id, quod in Cap. *Solita* de Maioritate & Obedientia scribit Innocentius III. nempe *si per hoc quod Petrus dixit, subditi estote omni humanæ creaturæ, Sacerdotibus voluit imponere jugum subiectionis, & eis prælationis auctoritatem afferre, quibus subiectos esse monebat: sequi ex hoc quod etiam servus quilibet in Sacerdotes imperium accepisset, cum dicatur: Omni humanæ creaturæ.* Joculare, inquam, illud videtur, & Apostolicæ simplicitate indignum: cum Petri verba eum sensum apertum & obvium præ se ferant, quo docemur, homini cuicumque in Republicâ legitimam potestatem habenti subditos omnes esse debere, tum Clericos, tum laicos, *sive Regi tamquam præcellenti, sive ducibus ab eo missis.*

PROPOSITIO XI.

Divina lege prohibentur omnes & singuli subditorum in Reges etiam improbissimos aliquid quovis prætextu moliri aut agere: ita ut nefarii sacrilegii reus sit apud Deum, quisquis sacrosanctas Regum personas vel illorum maiestatem violare audet.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Sanct. Thomas Doctor Angelicus in Libro I. ad Regem Cypri, Cap. 6. *Si fit intolerabilis excessus bujuscmodi, quibusdam visum fuit, ut ad fortium virorum virtutem pertineat tyrannum interimere, seque pro liberatione multitudinis exponere periculo mortis. Sed hoc Apostolica doctrina non congruit. Docet enim nos Petrus non solum bonis tantum & modestis, verum etiam discipulis dominis reverenter subditos esse. Hac est enim gratia, si propter conscientiam Dei sustineat quis injustitias patiens injuste. Unde cum multi Romani Imperatores fidem Christi persequerentur tyrannice, non resistendo, sed mortem patienter & armati sustinentes pro Christo laudantur. Et mox: Effet autem hoc multitudini periculosum, & ejus rectoribus, si privata presumptione aliqui attentassent presidentium necem etiam tyrannorum.* Priores duos libros ad Regem Cypri genuinum fetum Angelici Doctoris esse, tot codicibus Mss. totque antiquis scriptoribus suffragantibus, pro certo atque indubitato habemus, secuti doctissimum Echardum in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum.

Thom.
Tom.
XVII. P. I.
fol. 163.

Echard. T.
I. pag. 337.

Joannes Gerson Cancellarius Academiæ Parisiensis, in Sermone contra errores Joannis Parvi de illa propositione agens a Facultate Parisiensi ante damnata: *Quilibet tyrannus potest & debet licite occidi per quemcumque vassalum suum vel subditum:* in hunc modum scribit: *Fraudabatur undecima ratio exaggerando, quod hac assertio se præjudiciâlem ostendit ad omne genus creaturarum active & passive, licet contracte poni videatur. Extendit se ad Papam, ad Episcopos, ad Abbates, ad Principes, ad patres, ad maritos, ad Sacerdotes, ad Clericos, ad populares, & ad omnes in communi. Patet consideranti: quia cuilibet tali dici potest: Tu es tyrannus, &c.*

Gerson.
Tom. I.
P^{is}g. 340.

Censura Sacræ Facultatis, quam hic respicit Gerson, die 13. Decemb. an. 1413. lata erat, atque his verbis concepta: *Hac assertio, Quilibet Tyrannus, &c. sic generaliter posita, & secundum acceptionem hujus vocabuli Tyrannus, est error in fide & doctrina morum, & est contra præceptum Dei: Non occides, glossa, propria auctoritate, & contra hoc, quod dicit Dominus noster, Omnes qui gladium acceperint, glossa, propria auctoritate, gladio peribunt. Item vergit in subversionem totius reipublicæ & uniuscujusque Regis aut Principis. Item dat viam & licentiam ad plura alia mala, & ad fraudes & violationes fidei & juramenti, & ad prodiciones, & consequenter ad æternam damnationem.*

Argent.
Tom. II. P.
II. pag. 11.

Con-

Concil.
10.n.XVI.
pag. 262.

Concilium Constantiense Generale an. 1415. sess. XV. *Nuper accepit hac sacrosancta Synodus, quod non nulle assertiones erroneæ in fide & bonis moribus dogmatizate sunt, inter quas hæc assertio delata est: Quilibet Tyrannus potest & debet licite occidi per quemcumque vassalum suum aut subditum, etiam per clanculares insidias & subtiles blanditias vel adulationes, non obstante quocumque præstito juramento, non expectata sententia vel mandato judicis cujuscumque. Adversus hunc errorem satagens hæc sancta Synodus insurgere, & ipsum funditus tollere, præhabita deliberatione matura declarat, decernit, & definit, hujusmodi doctrinam erroneam esse in fide & in moribus, ipsamque tamquam hæreticam, scandalosam, & ad fraudes, quoditiones, perjuriam vias dantem, reprobat & condemnat.*

Argent.
Tom II. P.
II. pag. 10.

Eandem doctrinam contra *impios & execrabiles Regum ac Principum parricidas*, Decreto Constantiensi insistens, iudicio & subscriptione Theologorum 141. fidelibus populis declarari iussit Sacra Facultas Parisiensis an. 1610.

Memoires
du Clerge
de France
Tom. I.
pag. 572.

Conventus Ordinum Gallicanorum, cui Episcopi plurimi interfuere, Parisiis an. 1615. Regem Christianissimum Ludovicum XIII. communibus votis & precibus rogat, ut in lucem edi jubeat doctrinam Concilii Constantiensis a se paulo ante propositam & inculcatam populo Christiano, qua tamquam impii, seditiosi, & hæretici condemnantur, qui occidi licite posse improbos Reges & prætenfos Tyrannos docebant. Adde insignem orationem Cardinalis Perronii in Comitibus Generalibus ejusdem an. 1615. ubi ex sacris litteris Decretoque Constantiensi eandem doctrinam probat.

Actes du
Clerg. de
France
Tom. I.
pag. 35.

Rursus an. 1611. eadem Facultas Parisiensis die 6. Aprilis post Solemnem Missam de Spiritu Sancto declaravit, *se conformiter ad Concilium Constantiense absolute negare cuiquam privato fas esse quocumque quasito prætextu propria auctoritate Principes occidere*: e contrario Joannem Marianam Societatis JESU Theologum in Libro de Rege & Regis Institutione diserte atque expresse affirmare, *homines privatos quasito colore tyrannidis posse licite tribus in casibus Principes occidere*. Extat apud nos hic Joannis Marianæ Liber Moguntix editus anno 1605.

Argent.
Tom. II.
P. II. pag.
42.

Carolus Argentrixus Episcopus Tutelensis in *Collectione Judiciorum de Novis Erroribus* &c. de illa doctrina Jesuitarum in Reges ita scribit: *Die prima Augusti 1589. Fr. Jacobus Clement Dominicanus Henricum III. occiderat, dum urbem Parisiorum obsideret, quem summe laudarunt libris editis Petrus Ribadaneira & Joannes Mariana Jesuitæ . . . Die 27. Augusti 1593. Petrus Barriere Melodurum profectus ut Regem Henricum IV. trucidaret, falsus fuerat se a P. Varade Rectore Collegii Claramontani fuisse edoctum: & antequam extremo supplicio afficeretur confessus fuerat, se accepisse sacrosanctum Corpus Domini nostri juramento prius in manibus ipsius facto perpetrandi hujus parricidii. Ipse autem P. Varade ex urbe Parisiensi aufugit una cum PP. Pigenat, Guerin, & Commelet, cum Rex in ipsam intravit.*

Argent.
Tom. II.
P. I. pag.
503.

Ofsat. pag.
33.

Illustissimi Argentrixæ narrationi fidem facit Cardinalis Ofsatus itidem Gallus sub ipso Henrico IV. in epistula VII. ad Dominum de Villeroy.

Guilielmus Estius Cancellarius Academiae Duacensis in II. Sent. Dist. 44. §. 2. *Privato nemini licet superiori etsi tyrannice imperanti per vim resistere, ac multo minus eum de medio tollere, ut patet ex decalogi præcepto, Non occides, & ex definitione Constantiensis Synodi Sess. 15.*

Pro-

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Tertullianus in Apologetico Cap. 36. *Iidem sumus Imperatoribus*, Tertull. pag. 30.
qui & vicinis nostris. Male enim velle, male facere, male dicere, male cogitare de quoquam ex equo vetamur. Quodcumque non licet in Imperatorem, id nec in quemquam. Quod in neminem, eo forsitan magis nec in ipsum, qui per Deum tantus est. Mox Cap. 37. Cui bello non idonei, non prompti fuissimus, etiam impares copiis, qui tam libenter trucidamur, si non apud istam disciplinam magis occidi liceret, quam occidere?

Idem in Libro adversus Scapulam Cap. II. *Christianus nullius est hostis, nedum Imperatoris: quem sciens à Deo suo constitui, necesse est ut & ipsum diligat, & revereatur, & honoret, & salvum velit. Itaque & sacrificamus pro salute Imperatoris.* Supra illud jam scripserat: *Circa maiestatem Imperatoris infamamur: tamen numquam Albiniani, nec Nigriani, vel Cassiani inveniri potuerunt Christiani.* Ibid. pag. 69.

Præter Tertullianum multi alii fuerunt ejusdem ævi Patres, qui crimen læsæ maiestatis hominibus nostris falso impactum, tamquam à Christiana & Evangelica religione omnino alienum tummo studio depellendum curarint: scriptis editis obtestantes, nihil magis abhorre- re à moribus Christianis & à doctrina Apostolica, quam si quis Imperatorum etiam paganorum & persecutorum hostis esset inventus. S. Justinus Martyr in Apologia I. num. 17. *Nos solum Deum adoramus: vobis autem in rebus aliis lati servimus: Reges ac Principes hominum esse agnoscentes, & simul precantes, ut cum Regia potestate sanam quoque mentem obtinere comperiamini.* Justin. pag. 54.
 S. Theophilus Episcopus Antiochenus Lib. III. ad Autolycum num. 14. *Illud etiam jubet Scriptura Sancta, ut magistratibus & potestatibus subiciamur, ac pro iis precemur, ut tranquillam & pacatam vitam agamus. Ac omnibus omnia reddere docet: cui honorem, honorem; cui timorem, timorem; cui tributum, tributum: nec quicquam ulli debere, nisi ut diligamus omnes.* Theophil. ibid. pag. 389.
 Hæc illi sub Septimio Severo, hæc sub Antoninis Ethnicis Imperatoribus, iisdemque Christiani nominis hostibus infensissimis. Similia vero sub Gallieno scribebat Cyprianus in epistula ad Demetrianum. Cyprian. pag. 133.

S. Optatus Episcopus Milevitanus Lib. III. *Jam tunc meditabatur Donatus, contra præcepta Apostoli Pauli, potestatibus & Regibus injuriam facere, pro quibus, si Apostolum audiret, quotidie rogare debuerat.* Optat. pag. 56.

S. Augustinus in Psal. CXXIV. num. 7. *Aliquando injusti perveniunt ad honores sæculi. Cum pervenerint & facti fuerint vel Judices vel Reges: quia hæc facit Deus propter disciplinam plebis suæ, non potest fieri, nisi ut exhibeatur illis honor debitus potestati. . . . Julianus extitit infidelis Imperator: extitit apostata: iniquus idololatra. Milites Christiani servierunt Imperatori infideli. Ubi veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant nisi illum qui in Cælo erat. Si quando volebat ut idola colerent & thurificarent, præponebant illi Deum. Quando autem dicebat: producite aciem: ite contra illam gentem: statim obtemperabant. Distinguebant Dominum æternum à domino temporali: & tamen subditi erant propter Dominum æternum domino temporali.* August. Tom. IV. pag. 1415.

S. Gregorius Magnus Lib. IV. epist. 47. ad Sabinianum: *Unum est quod breviter suggeras Serenissimis Dominis nostris: quia si ego servus eorum in mortem Longobardorum me miscere voluissim, hodie* Gregor. Tom. II. pag. 726.

Longobardorum gens nec Regem nec Duces haberet, atque in summa confusione esset divisa. Sed quia Deum timco, in mortem cujuslibet hominis me immiscere formido.

Bernard.
Tom. I.
pag. 166.

S. Bernardus in epist. 170. ad Ludovicum Juniorem Regem Gallorum: *Si totus terrarum orbis adversum me conjuraret, ut aliquid moliar adversus regiam maiestatem: ego tamen Deum timerem, & ordinatum ab eo Regem offendere non auderem. Nec enim ignoro, ubi legerim: Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*

Concil.
Hispan.
Tom. III.
pag. 379.
edu. Aguir-
tii,

Concilium Toletanum IV. an. 633. sub Sancto Isidoro, Can. LXXV. *Servemus erga Deum religionis cultum cum timore: custodiamus erga Principes nostros pollicitam fidem atque sponsonem: non sit in nobis sicut in quibusdam gentibus infidelitatis subtilitas impia, non subdola mentis perfidia, non perjurii nefas, nec conjurationum nefanda molimina. Nullus apud nos presumptione regnum arripiat: nullus excitet mutuas seditiones civium: nemo meditetur interitus Regum. & paulo post: Quod si hæc admonitio mentes nostras non corrigit, & ad salutem communem cor nostrum nequaquam perducit, audite sententiam nostram. Quicumque igitur a nobis vel totius Hispania populis qualibet conjuratione vel studio sacramentum fidei sue, quod pro patria gentisque Gothorum statu, vel conservatione Regia salutis pollicitus est, temeraverit; aut nece Regem attrectaverit, aut potestate regni exuerit, anathema sit in conspectu Dei Patris & Angelorum, atque ab Ecclesia Catholica efficiatur extraneus. Idem anathema in Regum hostes vi-*

Ibid. Tom.
IV. pag.
330.

bravit Concilium Toletanum XVI. an. 693. Can. X.

PROPOSITIO XII.

Secluso Regum privilegio, ipsorum potestati æque subduntur bona sacerdotum, ac bona laicorum ad tributa solvenda.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Extat apud
Goldastum
Tom. I.
pag. 276.

Antonius de Rosellis, Doctor celeberrimus sub Eugenio IV. in Tractatu de Potestate Imperatoris & Papa, Parte I. Cap. 29. *Leges seculi & dispositiones ipsas terrenorum secundum civile & seculare dominium Deus per Imperatores & Reges populis constituit. Et licet tales leges non comprehendant justos, sic & clericos, quia lex non est imposta justo, ad Gal. 4. & hi sunt qui tanquam filii summi Regis in omni regno liberi sunt: tamen quatenus clerici se negotiis secularibus ipsis immiscant, & quatenus bona aliqua seculari & civili dominio querunt habere propria, subditi sunt Imperatori & Regibus. Si ergo volunt clerici secularia proprio jure, submitunt se legibus seculi & humanis juribus.*

Gratianus Decreti P. II. Causa XI. Quæst. I. Cap. 26. *Clerici ex officio Episcopo sunt suppositi: ex possessionibus pradiorum Imperatori sunt obnoxii. Ab Episcopo unktionem, decimationes, & primitias accipiunt: ab Imperatore vero pradiorum possessiones nanciscuntur. Unde Augustinus ait super Joannem: Quo jure villas defendis? divi-*

no,

no, an humano? *Quia ergo, ut pradia possideantur, Imperiali lege factum est: patet quod clerici ex possessionibus pradiorum Imperatori sunt obnoxii.*

Hugo de S. Victore Canonicus Regularis S. Augustini, de Sacramentis Lib. II. Parte II. Cap. 7. *De terrenis bonis ad terrenam vitam pertinentibus, quadam Ecclesiis Christi devotione fidelium concessa sunt possidenda: salvo tamen jure terrena potestatis. Notandum tamen quod Principes terreni in terrenis possessionibus, quas in subjectis possident, Ecclesia aliquando concedunt solam utilitatem: aliquando & utilitatem & potestatem. Utilitatem sine potestate concedunt, quando fructum quidem possessionis ad usum Ecclesie transferri decernunt: sed potestatem justitie exercende in ipsa possessione ad ejus jurisdictionem transire non permittunt. Aliquando & potestatem & utilitatem simul tribuunt. Ubi tamen diligenter attendendum est: quod licet Ecclesia fructum terrene possessionis in usum accipiat: potestatem tamen exercende justitie per Ecclesiasticas personas, aut judicia secularia non potest exercere: potest tamen ministros habere laicas personas, per quas jura ac judicia ad terrenam potestatem pertinentia secundum tenorem legum & debitum juris terreni exercent. Sic tamen ut & ipsum quod potestatem habet, à Principe terreno se habere agnoscat: & ipsas possessiones nunquam ita à regia potestate elongari posse intelligat, quando si ratio postulaverit & necessitas, & illis ipsa potestas regia debeat patrocinium, & illi ipsa possessiones debeant in necessitate obsequium.*

Hugo.
Tom. III.
pag. 60.

Nicolaus de Cusa Cardinalis Libro III. de Concordantia Catholica Cap. 39. *Nullus sive ecclesiasticus sive secularis se jure poterit excusare: (à contributione videlicet pro juvanda vel conservanda republica) omnium enim bonorum temporalium regimen ad publicam commoditatem primo debet ordinari. Unde Hugo noster excellentissimus Saxo, in Lib. de Sacramentis scribit: ipsas possessiones nunquam à regia potestate posse elongari. Quoniam si ratio postulaverit & necessitas, & illis ipsa potestas debeat patrocinium, & illi ipsa possessiones debeant in necessitate obsequium. Sicut enim regalis potestas patrocinium, quod dat alteri, non potest non dare: sic ipsa possessio ab Ecclesiasticis personis obtenta, obsequium, quod regia potestati pro patrocinio debetur, jure negare non potest.*

Cusa pag.
819.

S. Thomas in illud Apostoli: *Ideo & tributa prestatis, Rom. XIII. Ab hoc tamen debito liberi sunt clerici privilegio Principum, quod naturalem equitatem habet.*

Thom.
Tom. XVI.
fol. 41.

Anonymus Theologus tempore Philippi Pulchri, quem Richerius edidit, in Dialogo Clerici & Militis de Potestate Ecclesiastica & Sæculari. *C. Rex iste Jofas bona sibi non tulit, sed in usus ecclesiasticos expendit: vos autem hodie bona nostra tollitis, quæ non in religiosos usus, sed in militares tumultus & bellicosas classes expenditis. M. Semper in malum vestrum contra stimulum Regum calcitratis: est hoc vobis non molestum, quod de bonis Ecclesie secum tollunt nepotuli vestri & consanguinei, alique personæ interdum inbonestæ: sed vobis est omnino intolerabile, quod Rex mansuete petit a vobis pro vestra salute & defensione Ecclesie & bonorum vestrorum. C. Me miserum! pellem meam tollitis cum carnibus, & hoc appellatis salutem. M. Non perstrepite, sed patienter audite: considerate vicinos vestros suis egere, & ad vestra respicere. Si deficeret Regis potestas, qualis esset requies vestra? Nonne ignobiles, egeni, & prodigi, si consumpsissent sua, converterentur ad vestra? Ergo Regia manus vester murus est: pax Regis pax vestra, salus Regis salus vestra: quæ si deesset, vicinis super bona vestra grassantibus, nunc exigentibus, nunc comminantibus*

Richer.
Tom. I.
pag. 160.

tibus atque vastantibus bona vestra, cogere mini omnibus servire. Si videretis prorsus bona vestra perire, quanto velletis ea redimere, & quo d manu regia rediret sicut prius? Videtis ergo cum pauca Regi traditis, quomodo salutem vestram redimitis, quando omnia bona vestra disperdenda salvat.

Ibid. pag. 162.

Rursus infra: M. Si Ecclesia emerit censualem agrum, numquid cui solvendus est census perdet eum? C. Non de censibus, sed de exactionibus sermo est. M. Sicut ego super certos agros habeo certum censum, sic Imperator super orbem terrarum pro defensione Reipublicæ, cum opportunum fuerit, pro arbitrio voluntatis potest levare tributum. Clara enim ratione conceditur, ut Respublica Reipublica sumptibus defendatur, & quacumque pars gaudet illa defensione, cum aliis ponat humerum sub onus.

Ægid. Tom. I. pag. 25.

Ægidius de Roma Ordinis Eremitarum S. Augustini in Questione super dissidio Philippi Pulchri cum Bonifacio VIII. non longe ab initio: *Quicumque solvit tributum alicui, non videtur præesse in temporalibus: sed solvit Papa tributum Imperatori ut 11. Quest. 1. Cap. Magnum, & 23. Quest. 8. Cap. Tributum. Item supra Dist. 8. Quo jure, ait Augustinus: Unde quisquis possidet, quod possidet? nonne jure humano? Jura igitur humano dicitur: hac villa mea est: Jura autem humana jura Imperatoris sunt.*

Petrus de Victoria Ordinis Prædicatorum de Potestate Ecclesiastica Relect. I. sect. 7. propos. 2. *Clerici exempti sunt à tributis non jure divino, sed privilegio Principum. Hoc expresse dicit D. Thomas super illum locum Rom. 13. Ideo & tributa præstatis. Et dicit hanc exemptionem esse æquitatem, non autem necessitatem.*

Ambros. Tom. II. pag. 872.

Monachi Benedictini à Congregatione S. Mauri in illud Ambrosii contra Auxentium: *Agri Ecclesiæ solvunt tributum: Non mirum, inquit, si affirmetur ab Ambrosio, agros Ecclesiæ vectigales esse & tributa pendere Imperatoribus: extant siquidem in Codice Theodosiano leges à Constantino ejusque successoribus promulgata, puta L. 1. de Annonis & Tributis: atque alia de Episcopis & Clericis: quibus Ecclesiæ possessiones vectigalibus subiciuntur. Quod vero ad clericos, certum est eorum facultates tributo fuisse obnoxias, & plerumque etiam personas muneribus publicis, ut dicit Ambrosius contra Symmachum. His gemina multo ante scripserat Didacus Covarruvias Episcopus Segoviensis in Practicis Questionibus Cap. XXXI. Michael Rabardæus Jesuita Gallus in Libro, Optatus Gallus de cavendo schismate &c. Sect. II. num. 2. Eadem fuit mens Divi Thomæ, qui explicans illa verba S. Pauli ad Roman. Ideo tributa præstatis: ab hoc tamen debito, inquit, clerici ex privilegio Principum liberi sunt, quod quidem æquitatem naturalem habet. Quo loco satis aperte S. Thomas significat, clericos naturali aut communi jure gentium in his, quæ pertinent ad commoda & tranquillam regnorum gubernationem, subditos esse Regibus & Principibus secularibus; quorum tamen gratia seu privilegio ex æquitate & pietate, quo liberius Deo serviant, à tributorum pensatione & aliis quibusdam communibus oneribus liberati sunt.*

Covarruv. Tom. II. pag. 632. Rabard. pag. 17. & 18.

Marca pag. 75.

Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis Lib. II. de Concordia Cap. 7. *Quia Clerici non tantum qua Clerici, sed etiam qua cives sunt, spectantur in Republica; legibus Principum tenentur, nisi eorum gratiam libertate generali toti Clero indulta, aut alicui Ordini, ex beneficio Regum consecuti sint.*

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

S. Anct. Justinus Martyr secundo Ecclesiæ sæculo in Apologia I. num. 17. *Justin. pag. 54.*
Illud etiam studio nobis est, ut vectigalia & census iis, quibus hoc munus commissis (Imperatores adloquitur) primi omnino pendamus: quemadmodum à Christo instituti sumus, &c.

S. Hilarius Episcopus Pictaviensis in Matth. XXIII. num. 2. *Hilar. pag. 721.*
nihil Caesaris penes nos resederit, conditione reddendi ei, quæ sua sunt, non tenebimur. Porro autem si rebus illius incumbimus, si jure potestatis sue utimur, & nos tanquam mercenarios alieni patrimonii procuratori subicimus: extra querelam injuria est Casari redhiberi, quod Casaris est.

S. Gregorius Nazianzenus Orat. XVII. ad cives suos: *Nobis etiam præscribitur, ut potestatibus sublimioribus pareamus: utpote quibus tributo pendendo simus obnoxii.* *Nazianz. Tom. I. pag. 720.*

S. Ambrosius in Lucam Lib. X. Cap. 20. *Si Christus non habuit imaginem Casaris, cur dedit censum? Non de suo dedit, sed reddidit de mundo, quod erat mundi: & tu, si vis non esse obnoxius Casari, noli habere quæ mundi sunt. Sed si habes divitias, obnoxius es Casari. Si vis nihil debere Regi terreno, relinque omnia tua, & sequere Christum.* *Ambros. Tom. I. pag. 1502.*

Idem Lib. V. in Lucam Cap. 5. *Si censum Dei filius solvit, quis tu tantus es, qui non putas esse solvendum! Et ille censum solvit, qui nihil possidebat: tu autem, qui sæculi sequeris lucrum, cur sæculi obsequium non recognoscas? Cur te supra sæculum quadam animi arrogantia feras, cum sæculo sis misera cupiditate subiectus?* *Ibid. pag. 1354.*

Idem in Oratione contra Auxentium num. 33. *Si tributum Imperator petit, non negamus: agri Ecclesiæ solvunt tributum. Si agros desiderat, potestatem habet vindicandorum: nemo nostrum intervenit.* *Tom. II. pag. 872.*

S. Augustinus in Libro de Catechizandis rudibus, num. 37. *August. Tom. VI. pag. 287.*
Dicit Apostolica doctrina, ut omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit, & reddantur omnibus omnia: cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal, & cetera quæ salvo Dei nostri cultu constitutionis humane Principibus reddimus: quando & ipse Dominus, ut nobis præberet exemplum, tributum solvere non dedignatus est.

Urbanus Papa apud Gratianum P. II. Causa XXIII. Quæst. VIII. Cap. 22. *Quod in ore piscis inseritur, pro Petro & Domino dari jubetur: quia de exterioribus Ecclesiæ, quod constitutum antiquitus est, pro pace & quiete qua nos tueri & defensare debent, Imperatoribus persolvendum est.*

S. Bernardus in Epistula 119. ad Ducem & Ducissam Lotharingiæ: *Bern. Tom. I. pag. 126.*
Non renuimus Domini nostri sequi exemplum, qui pro se non dedignatus est solvere censum, parati & nos libenter quæ sunt Casaris Casari, reddere, & vectigal cui vectigal, & tributum cui tributum.

Hincmarus Remensis Opusc. XXIX. *Causa sua defensionis Regi ac Reipublice vectigalia, quæ nobiscum annua dona vocantur, præstat Ecclesiæ, servans quod jubet Apostolus, cui honorem honorem, cui vectigal vectigal: subauditur præstate Regi ac defensoribus vestris.* *Hincmar. Tom. II. pag. 525.*

PROPOSITIO XIII.

In publicis gravibusque calamitatibus vel necessitatibus regni, quibus levandis impares sunt laicorum opes, congrua subsidia sive contributiones à Clero postulare Rex potest, etiam inconsulto Romano Pontifice.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Constans hæc doctrina est Pragmaticorum Scriptorum apud Gallos, Hispanos, & Italos: quos citat & sequitur Carolus Fevretus de *Abusu* Lib. I. Cap. 8. Nos tamen Pragmaticis in medium relictis, quorum tanta non est auctoritas, Theologos dumtaxat producemus.

Preuves
des Li-
bertez Cap.
XXXIX.
Tom. II.
pag. 1500.

Archiepiscopus Remensis cum suis omnibus suffraganeis in Libello ad Bonifacium VIII. qui hujusmodi subsidia a Rege imperari prohibuerat: *Excellentissimus Princeps, dominus nostre, Barones, & domini temporales ceterique regnicola Francia, constitutionem hanc onerosam, gravem, & præjudicalem nimio asserunt juri suo, cum omnes tum singulos incosas dicti regni ad defensionem regni & patriæ omni privilegio, excusatio, & exceptione cessantibus vocare prætendunt, præsertim feudatarios & fideles Regis ejusdem, nosque & alios Prælatos de regno: quorum quidam per homagium, & fere omnes juramento firmus fidelitatis adstricti eidem domino nostro Regi, ad jus & honorem ipsius & regni servandum, absque cujus necessario defensionis præsidio vivere tute non possumus, nec defendi a nostrorum persecutione continua amulorum.*

Ibid. pag.
1497.

Theologi ejusdem Regis Philippi Pulchri in Responsione ad eandem Bullam: *Libertates per statuta Romanorum Pontificum de benignitate vel saltem permissione Principum secularium Clericis concessæ vel permixtæ, ipsis Regibus regnorum suorum gubernationem ac defensionem auferre non possunt, nec ea quæ dictæ gubernationi & defensionem necessaria, seu expedientia & deliberato bonorum ac prudentium consilio judicantur, dicente Domino Pontificibus Templi: Reddite ergo quæ sunt Cesaris Cesari, & quæ sunt Dei Deo. Et paulo post: Quicumque sive Clerici sive laici, qui capiti suo, vel corpori, hoc est, domino Regi & regno, immo etiam sibi met auxiliium ferre recusant, semet ipsos partes incongruas & membra inutilia & quasi paralytica esse demonstrant: unde si a talibus pro rata sua subventionem auxilia requirantur, non exactiones vel gravamina dici debent: sed potius capiti & corpori & membris debita subsidia.*

Fevret.
Tom. I.
pag. 76.
Rabard.
pag. 53.

An. 1590. re in deliberationem Theologorum posita a Philippo II. Hispanianum Rege, responderunt omnes, in his Dominicus Bannezius Ordinis Prædicatorum, & P. Henriquezius Jesuita, posse ab illo subsidia imperari Clero ad expensas belli suscepti adversus Gallos: ut refert cum aliis Fevretus Lib. I. Cap. 8.

Michael Rabardæus Societatis Jesu in *Optato Gallo* Sect. III. num. 3.

num. 3. hanc doctrinam demonstrandam suscipit : *Jure quasi naturali vel gentium debere Clericos patrie subvenire. Quod ea præcipue ratione probat : quod Ecclesie & temporalia bona illis adjuncta tam firmiter cum tranquillitate regni & reipublica conjuncta sunt, ut non possint absque illius integritate salva sartaque conservari : itaque necessarium esse, Clericos non solum sacrificiis, orationibus, & religiosis officiis reipublica bonum, salutem & integritatem procurare : sed etiam pecuniis, industria sua, vel manibus quantum hoc necessarium videbitur, contra malignos hostium domesticorum & externorum impetus pro virili sua defendere.*

Ludovicus Thomassinus Congregationis Oratorii Gallicani Pref. Thomass.
Byter P. III. de *Antiqua veterique Ecclesie Disciplina circa Beneficia*, Tom. III.
Lib. I. Cap. XLI. num. 2. cum retulisset ex Anselmo Cantuariensi obla- pag. 144.
tam ab eo non mediocrem pecuniæ summam Willelmo Ruffo Anglorum
Regi fuisse : *Non injuria ergo, inquit, hinc exprimemus, posse inta-*
ctis Ecclesiasticis immunitatibus conferri aliquid a Clericis & Episco-
pis, quo Principis & Regni necessitates inusitata releventur.

Antonius Charlas Parisiensis Doctor de *Libertatibus Ecclesie* Charlas.
Gallicane Lib. IV. Cap. 12. num. 7. *Sane securitas Ecclesiarum &* Tom. I.
bonorum Ecclesiasticorum cum incolumitate status politici conjuncta est, pag. 191.
presertim cum ab hostibus infidelibus aut hæreticis impetitur. Itaque
tunc Ecclesia Regem ejus ope indigentem juvans, propriis etiam ra-
tionibus consulit.

Exempla Principum Christianorum.

Imperator Gratianus Leg. 7. Cod. de Operibus publicis : *Ad portus,*
& aqueductus, & murorum instaurationem, sive extructionem, om-
nes certatim, facta operarum collatione instare debent : neque aliquis
ab hujusmodi consortio dignitatis privilegiis excusari.

Honorius Leg. 7. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis : *Ad instru-*
ctionem itinerum, pontiumque, etiam divinas domus, & venerabiles
Ecclesias tam laudabili titulo libenter adscribimus : quia non est inter
sordida munera numeratum.

Philippus Augustus in suo Testamento apud Rigordum ejusdem
ævi scriptorem anno 1190. *Si aliquis filio nostro vellet movere guerram,* Duchef.
& redditus sui, quos habet, non subficerent : tunc omnes homines nostri nus Tom.
adjuvent eum. Et Ecclesia tale faciant ei auxilium, quale solita sunt V. pag. 30.
facere nobis.

Philippus Pulcher anno 1305. in Ep. ad Clerum Turonensem :
Quanto magis scientiæ donum, scripturarum notitia, & rerum expe-
rientia vigent in vobis ; novistis plenius, qualiter omnes, & singuli Cle-
rici, & laici nostri regni, tamquam membra simul in uno corpore vi-
ventia, sibi debent ad invicem compati, matuumque sibi prestare te-
nentur auxilium spiritualiter, & temporaliter ad conservationem ; de-
fensionem, & custodiam unitatis ipsius regni contra rebelles.

Plura tum Galliæ, tum Hispaniæ, tum aliorum regnorum exem-
pla dabit Carolus Fevretus de *Abusu* Lib. I. Cap. 8.

Probationes Ecclesiasticæ antiquitatis.

Capitular.
Tom. II.
pag. 12.

Concilium Teudonense anno 844. Cap. 4. *Unusquisque vir Ecclesiasticus, & intercessionis adiutorium, & solatii quo respublica indiget, subsidium juxta quantitatem rerum Ecclesiæ sibi commissæ, salvo jure quod divinis dispensationibus exinde debet impendi, prompte & ex animo parare & impigre, sicut tempore antecessorum vestrorum consueverat, studebit offerre.*

Concil.
Gali. Tom.
III. pag. 122.

Concilium Carisiacense anno 858. Can. 7. *Constituerunt Apostolorum successores hoc ordinari, ut quia creverunt fidelium vota, & increverunt infidelium mala, augetur per dispensationem Ecclesiasticam regni militia ad resistendam malorum nequitiam; quatenus ipsa Ecclesiæ defensionem haberent, & pacem. Et mox: Quapropter sicut illæ res, ac facultates, de quibus vivunt Clerici, ita & illæ sub consecratione immunitatis sunt, de quibus debent militare vassalli.*

Hincmar.
Tom. II.
pag. 762.

Hincmarus Archiepiscopus Remensis Opusculo XLVI. *Militiam ad defensionem Sanctæ Ecclesiæ, secundum possibilitatis quantitatem juxta antiquam consuetudinem Regiæ dispositioni exhibere debet Episcopus, & secundum Domini jussionem, quæ Cesaris sunt Cesari, & Deo quæ Dei sunt reddere.*

Huc spectat Notitia quædam antiqua, quæ inter Capitularia Ludovici Pii legitur ad annum 817. quæ talis est: *Notitia de Monasteriis Regni Francorum, quæ Regi militiam, dona, vel solas orationes debent. Hæc sunt quæ dona, & militiam facere debent, numero XIV. Hæc sunt quæ tantum dona dare debent sine militia, numero XVI. Hæc sunt, quæ nec dona, nec militiam dare debent, sed solas orationes pro salute Imperatoris, numero XVIII.* Extat apud Duchesnium Tomo II. pag. 223. & apud Baluzium in Capitularibus Tomo I. pag. 590.

Anselm.
Pag. 374.

Sanctus Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis Lib. III. Epist. 34. *Paulo post Rex noster iturus in Normmaniam, multa pecunia indiguit. Antequam a me quidquam peteret, concilio amicorum promisi illi pecuniam non parvam.*

Biblioth.
PP. Tom.
XV. pag. 17

Sanctus Lupus Abbas Ferrariensis sub Carolo Calvo Epist. 32. *Regis nostri adversitate condolens, quidquid muneris consequi potui, per vos offerendum direxi.*

Panorm.
Tom. VI.
fol. 224.
vers.

Confectarium doctrinæ precedentis.

Rabard.
pag. 63.

Siquis opponat Lateranensis Concilii quarti caput 46. quo antequam subsidia conferant, jubentur Episcopi consulere Romanum Pontificem: respondet Panormitanus in Cap. *Non minus*, de Immunitate Ecclesiarum: *Putarem quod ubi necessitas tanta immineret, quod non possit sine scandalo, & periculo haberi prius recursus ad Papam, sufficeret deliberatio Episcopi & Clericorum.* Adfentitur Rabardæus Jesuita Sect. III. num. 5. Conferantur cum superioribus ea, quæ ex Doctoribus Gallicis, Hispanicis, & Italis observat Fevretus De Abusu Lib. I. Cap. 8. & quæ ex Petro de Ancharano, Antonio Butrio, Saliceto, aliisque Primariis Canonistis scribit Fagnanus in Cap. *Non minus*, de Immunit. Eccles. num. 42. & 44.

Fevret.
Tom. I.
pag. 77.

Fagnan.
Tom. III.
pag. 596.

PROPOSITIO XIV.

*Quidquid bonorum temporalium Ecclesia possidet,
sub Regum jure possidet.*

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Clemens V. in Bulla quadam de Templariorum bonis: *Charrissimus in Christo filius noster Philippus Rex Francorum, cum de bonis Templariorum nil sibi vindicare appropriare intendat, ea nobis & Ecclesia per deputandos a nobis administranda, gubernanda, conservanda, & custodienda dimisit.*

Apud Fevret. VII. Cap. III. pag. 61.

Ægidius Romanus in Proæmio Tractatus sæpius laudati pro Philippo Pulchro: *Dist. VIII. ait Augustinus: unde quisquis possidet quod possidet? Nonne jure humano? jure igitur humano dicitur, hac villa mea est; jura autem humana sunt jura Imperatoris. Tolle jura Imperatoris, & quis audeat dicere, hac villa mea est? Istud Decretum S. Augustini magnum terrorem debet memorare volentibus resistere Regi Francia.*

Ægid. Tom. I. edit. Richer. pag. 25.

Idem Art. V. cum ex Libro VI. Decretalium de Immunit. Eccles. Cap. I. hanc Pontificis Constitutionem sibi opposuisset, in qua dicitur: *Non licere iis qui jurisdictionem obtinent temporalem, ipsas Ecclesias vel personas ad distrabendum vel alienandum, aut extra manum suam ponendum acquisita, vel que deinceps acquirunt, aliquatenus coarctare: in hunc modum respondent: Ista Constitutio nova est, nondum a Principibus approbata: quam ad discussionem cum pervenient, nunquam forsitan approbarent: quia per istum modum persone Ecclesiasticae tantas possessiones acquirere possent, quod in damnum & præjudicium intolerabile Principibus proveniret.*

Ibid. pag. 46.

Anonymus Doctor sub Philippo Pulchro in Tractatu de Potestate Papæ: *Ab isto corde, id est, à seculari Principe procedunt, tamquam à principio, vena, id est, leges, statuta, & consuetudines legitime, per quas veluti per quasdam venas dividitur & defertur ad partes singulas totius corporis, hoc est, Reipublica, substantia temporalis, sicut in humano corpore sanguis. Quomodo autem ista temporalis substantia habeat dividi, pertinet ad Reges, & Principes exercentes justitiam.*

Ibid. pag. 177.

Joannes Gerson in Lib. de Vita Spirit. animæ Lect. III. *Habet Papa potestatem ex consensu tam Principum, præsertim Imperatorum, quam aliorum subditorum in quadam temporalium appropriatio- ne, quam ei constat jure divino nequaquam convenire.*

Gerson. Tom. III. pag. 34.

Jacobus Almainus de Potestate Summi Pontificis Quæst. I. *Cap. 6. Summus Pontifex ex institutione Christi non habet supremam potestatem jurisdictionis in rebus temporalibus. Patet: ille, qui possidet res temporales jure alterius puri etiam hominis, non habet in illis supremam potestatem jurisdictionis; immo alter, cujus jure possidet, habet maiorem potestatem in illis: sed Summus Pontifex est hujusmodi: ergo. Patet minor ex Augustino, & ponitur in Can. quo jure, 8. distinct. Dicitur quo jure defendis villas Ecclesia? (loquitur de temporalitate, & vocat jus humanum civile:) Ideo querit quo jure, an divino vel humano? statim probat quod non jure divino, quia Domini est terra,*

Almain. Tom. III. pag. 193.

- 42
 &c. Ergo jure Imperatoris dicitur, hæc villa est mea, hæc est tua: ergo sequitur manifeste, quod jure Imperatoris hæc villa vel hic servus dicitur esse Ecclesia: ergo jure alterius Papa possidet terras Ecclesie.
- Maiores ibid. pag. 248. Joannes Maior in III. Sentent. Distinct. 24. Petrus aut Successor in institutione Christi non habet dominium in temporalibus, sed solum in illis qua Principes sæculi illi benigne & gratis contulerunt & conferunt.
- Patif. Tom. I. pag. 51. Joannes de Parisiis in Tractatu de Potestate Regia & Papali, in Proœmio Operis: Puto quod Prælati Ecclesia non repugnat habere dominium in temporalibus & jurisdictionem. Nec tamen debetur eis per se ratione sui status, & ratione quod sunt Vicarii Jesu Christi & Apostolorum successores: sed eis possunt convenire talia ex concessione vel permissione Principum, si ab eis ex aliqua devotione aliquid hujusmodi fuerit collatum, vel si habuerint aliunde.
- Ibid. pag. 127. Idem Cap. XX. Principes dotantes Ecclesiam non possunt in ipsam totaliter transferre dominium sic, quod nihil de dominio retineant. Ita etiam determinat Hugo de S. Victore Lib. II. Parte II. Cap. 7.
- Ibid. pag. 140. Idem Cap. XXII. Quod Papa se habeat intromittere de tuo & meo: hoc esset manifeste contra sacram Scripturam & contra omnem doctrinam, & novitas quedam quam non proferre debet Summus Pontifex.
- Marca pag. 219. Illustrissimus Petrus de Marca Lib. VI. de Concordia Cap. 12. num. 7. Jamdiu questio illa definita est in Gallia: ubi pro lege inviolabili habetur Summum Pontificem nullam contributionem imperare posse in bonis ecclesiasticis absque expresso consensu Regis & Ecclesie Gallicane. Et num. 12. Cum Annata titulo tantum subsidii debeantur, quod exigere Pontifex non potest absque consensu Regis & Ecclesie Gallicane: liberum est Regi & Episcopis consensum suum revocare, eique tributo finem imponere. Solutio enim illa nihil aliud est quam donum spontaneum & gratuitum, quod prescriptioni obnoxium esse non potest. Et num. 13. Rex tanquam Protector Ecclesie Gallicane, & vi etiam Regie auctoritatis, prohibere potest quæcumque tributa, qua Summus Pontifex sive titulo Annatarum, sive alio quolibet modo, imperare vellet personis ecclesiasticis: ac etiam prohibere ne ea quorum exactio consensu jam est adhibitus, augeantur in posterum. Denique post pauca: Principes summam habent auctoritatem impediendi exactiones Curie Romanae in regnis suis. Piaculum esset in Gallia, si quis de hac potestate dubitaret post edita S. Ludovici, Regumque Philippi Pulchri, Philippi Valesii, Caroli V. VI. & VII. Adde Pithæum in Probationibus Libertatum Gallicanarum Cap. XV. num. 35.

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

- Hilar. pag. 121. Sanct. Hilarius Episcopus in Matth. Cap. XXIII. num. 2. Si Cesaris rebus incumbimus, si jure potestatis sua utimur, extra querelam injuriæ est Cesari reddiberi, quod Cesaris est.
- Ambros. Tom. I. pag. 1502. S. Ambrosius Episcopus Lib. X. in Lucam Cap. 20. Si vis non esse obnoxius Cesari, noli habere qua mundi sunt. Sed si habes divitias, obnoxius es Cesari. Si vis nihil debere Regi terreno, relinque omnia tua & sequere Christum.
- Tom. II. pag. 836. Idem in Epistula ad Valentinianum: Nobis etiam privata successione alimenta recentibus legibus denegantur, & nemo conqueritur: non

non enim putamus injuriam, quia dispendium non dolemus. Legem hic Ambrosius intelligit 20. C. de Episcopis & Clericis, a Valentiniano lata, qua prohibentur Clerici a piis mulieribus donatione vel testamento quidquam accipere.

S. Augustinus Episcopus Tractatu VII. in Joan. num. 25. Donatarum Episcoporum querelam adversus Catholicos talem refert: *Villas nostras tulerunt, fundos nostros tulerunt.* Cui sic respondet S. Doctor: *Ecce sunt ville: quo jure defendis villas? divino, an humano? Respondeant: divinum jus in scripturis habemus, humanum jus in legibus Regum. Unde quisque possidet quod possidet? nonne jure humano? Nam jure divino Domini est terra & plenitudo ejus: pauperes & divites Deus de uno limo fecit, & pauperes & divites una terra supportat. Jure tamen humano dicit, Hec villa mea est, hac domus mea, hic servus meus est. Jure ergo hominum, jure Imperatorum. Quare? quia ipsa judicia humana per Imperatores & Reges saeculi Deus distribuit generi humano. Et paulo intra: Tolle jura Imperatorum, & quis audeat dicere, Mea est illa villa, aut meus est ille servus, aut domus hac mea est? Mox num. 26. Sed quid nobis & Imperatori? sed jam dixi, de jure humano agitur. Et tamen Apostolus voluit serviri Regibus, voluit honorari Reges, & dixit: Regem reveremini. Noli dicere: Quid mihi & Regi? Quid tibi ergo & possessioni. Per jura Regum possidentur possessiones.*

August. Tom. III. p. II. pag. 340.

Idem in Lib. ad Bonifacium, seu in Epist. 185. alias 50. num. 36. *Quidquid ergo nomine Ecclesiarum partis Donati possidebatur, Christiani Imperatores legibus religiosis cum ipsis Ecclesiis ad Catholicam transire jusserunt. Cum ergo nobiscum sint earundem Ecclesiarum pauperes, qui eisdem possessiunculis alebantur; ipsi potius Donatista foris positi, desinant concupiscere aliena.*

Aug. Tom. I. P. II. pag. 658.

S. Bernardus Lib. I. de Consideratione Cap. VI. Romanum Pontificem adloquens: *Quid tibi aliud dimisit S. Apostolus? Quod habeo, hoc tibi do. Quid illud? unum scio: non est aurum, neque argentum: cum ipse dicat: argentum & aurum non est mihi. Eslo ut alia quacumque ratione hac tibi vindices: sed non Apostolico jure: nec enim tibi ille dare, quod non habuit, potuit. Quod habuit, hoc dedit, sollicitudinem super Ecclesias. Eodem spectat illud ejusdem Bernardi ad Eugenium: Ergo in criminibus, non in possessionibus potestas vestra.*

Bernard. Tom. I. pag. 425.

Hincmarus Remensis Opusc. XXIX. *Res & facultates Ecclesie regia potestati commissa sunt ad defendendum atque tuendum, & per jura Regum Ecclesia possidet possessiones, sicut dicit S. Augustinus.*

Hincm. Tom. II. pag. 325.

Ex Chronico Farsensi ab Andrea Duchesnio edito sequens factum in rem nostram scite observavit celeberrimus Baluzius in Praefatione ad Capitularia Regum Francorum. Cum enim in praesentia trium Judicum Ludovici Pii Imperatoris retulisset Dominus Ingoaldus Abbas Monasterii Farsensis cum Audulfo Advocato, quod Domni Adrianus & Leo Pontifices per fortiam invasissent res hujus Monasterii: idque boni & veraciores homines duodecim testimonio suo confirmassent: supradicti Judices audientes judicaverunt, ut Gregorius Advocatus Pontificis retraderet ipsas curtes Audulfo Advocato hujus Monasterii: quod facere noluit. Sed & ipse Apostolicus dixit, nostro iudicio se minime credere, usque dum in praesentia Domini Imperatoris simul venirent.

Duchesn. Tom. III. pag. 656.

Sanctus Avitus Episcopus Viennensis in Epist. XXXIX. *Quidquid habet Ecclesiola mea, immo omnes Ecclesia nostra, vestram est; edit. Sirmond. T. II. pag. 82.* (Regem adloquitur) de substantia quam vel servastis haecenus; vel donastis. Sirmondus Jesuita in hunc locum: *Libera & ingenua professio. Principibus accepta feruntur bona Ecclesia, qua vel donarunt ipsi; vel ut*

Avit. ex edit. Sirmond. T. II. pag. 82.

Gothofr.
Tom. VI.
pag. 23.

ut donare liceret, concesserunt ex lege Constantini Magni. Habeat unusquisque licentiam Sanctissimo Catholicæ Venerabilique concilio, decedens bonorum quod optavit relinquere, &c. Lex est 4. in Cod. Theodof. Lib. XVI. Tit. 2. quam suo etiam Codici inseruit Justinianus.

Hincmar.
Tom. II.
pag. 699.

Hincmarus Remensis Epist. ad Hadrianum Papam: *Si per Regum possidebunt possessiones, non possunt ut Regi de Ecclesiasticis possessionibus obsequium non exhibeant, sicut antecessores mei suis antecessoribus exhibuerunt.*

PROPOSITIO XV.

Exemptio Clericis concessa in Jure Canonico tum quoad bona, tum quoad crimina civilia, non tam à Romano Pontifice, quam à gratia & privilegio Principum sæcularium ortum & vigorem habet: nec per talem exemptionem clerici desinunt esse subdici Principum eorundem.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Hincmar.
T. II. pag.
706.

Carolus Calvus Rex Francorum in Epistula ad Hadrianum Papam, quam describit & fortasse composuit Hincmarus Remensis Antistes: *Nunc iterum vobis scribere non piguit, sed exigente causa necessarium est, quia Reges Francorum ex Regio genere nati non Episcoporum vicedomini, sed terra domini hætenus fuimus computati: & ut Leo ac Romana synodus scripsit, Reges & Imperatores quos terris divina potentia præcepit præesse, jus distringendorum negotiorum Episcopis Sanctis juxta Divalia Constituta permiserunt, non autem Episcoporum villici extiterunt. Et S. Augustinus dicit, per jura Regum possidentur possessiones, non autem per Episcopale imperium Reges villici fiunt actoresque Episcoporum. Et Dominus, que sunt Cesaris Cesari, & que sunt Dei Deo reddi præcepit, qui etiam censum Regi dedit. Et Apostolus voluit serviri Regibus, voluit honorari, & non conculcari Reges. Regem, inquit, honorificate. Hæc Carolus Adriano scribebat graviter commotus & offensus illius Decreto, quo jusserat Hincmarum Laudunensem Episcopum Romam venire, quem ut maiestatis reum custodiæ manciparat Carolus.*

Pan. T. II.
pag. 130.

Panormitanus in Cap. *Siquis de Maiorit & Obed. sed quæro quis eximit clericos a potestate Imperatoris? dicit Laurentius quod Papa eos eximit de consensu Imperatoris.*

Thom. T.
XVI. fol.
41.

S. Thomas in Epistulam ad Romanos ad illud: *Cui tributum, Cap. 13. Ab hoc tamen debito liberi sunt clerici privilegio Principum, quod quidem naturalem aequitatem habet.*

Gratianus Parte II. Decreti, Causa XXIII. Quæst. VIII. Cap. *Tributum 22. Pharao Sacerdotibus ita necessaria subministravit, ut nec possessionibus, nec libertate nudarentur, Domino ex tunc pronuntiantes, Sacerdotes in omni genere liberos esse oportere. Unde hanc immunitatem dederunt Ecclesie Constantius & Constans dicentes: In qualibet civitate, &c. Gratianus quoque, Valentinianus, & Theodosius decreverunt*

creverunt dicentes : Universos quos consliterit custodes Ecclesiarum esse, &c. Imperator Justinianus : Sancimus res ad venerabiles Ecclesias &c. Hinc etiam legitur in Parisiensi Concilio Can. 63. an. 845. in Gallia : Secundum Canonicam auctoritatem & constitutionem Domini Imperatoris Ludovici de Ecclesiastico agro, & manso, & de mancipiis, quæ ipse suis capitulis constituit, &c. Gratiano ergo iudice, fons & fundamentum Ecclesiasticæ exemptionis sunt leges & gratiæ Imperatorum Romanorum.

Joannes Parisiensis de Potestate Regia & Papali Cap. XIII. Unde Parif. pag. 99. commendabiliter Henricus Imperator, duos de Papatu altercantes non solum canonica censura, sed Imperiali auctoritate deposuit, ut legitur in Chronicis Romanorum. Et dicitur quod primo jure habet Imperator ratione delicti præcipue civilis Papam immediate corrigere : quia de Privilegio a Principibus indulto, Clerici non nisi per suos Episcopos judicantur : quod Privilegium primo impetravit Julius Papa, qui secundus fuit post Sylvestrum, adhuc Constantino vivente, ut dicitur in Chronicis. Idem Cap. XIX. Quod vero dicitur de terra Sacerdotum, quæ sub Pbarone libera erat à tributo & censu : dicendum est quod per hoc demonstrabatur Sacerdotes debere esse liberos quoad onera personalia, & quoad mansionem sive mansum Ecclesie, & quoad ea quæ ipsis donantur, ut Sacerdotes sunt, & Ministri Dei pro redemptione animarum : & non quoad ea quæ titulo emptionis vel aliter acquiruntur Ecclesie, quæ cum onere suo transeunt ad eos, ut notatur 23. quest. ult. Cap. Tributum, & alio Cap. Secundum Canonicam auctoritatem : & hoc est Ecclesiis indultum ab Imperatoribus & Principibus, ut ibidem dicitur. Idem Cap. XX. sequentes doctrinas tradit. Primam : Episcopus accipiens Ibid. pag. 127. & 128. feudalia, præcipue sciente & permittente Summo Pontifice, magis tenetur obedire temporali domino, quam Summo Pontifici : Immo in casu ubi jam præcipit ei Princeps aliquid de pertinentibus ad onera feudorum, videtur exemptus à Papa. Secundam : Possè Reges lege lata impedire, ne aliqui portent pecunias extra Regnum, etiam si per tales arctationes damnificetur Curia Romana non accipiens consueta servitia : quia si faciat hoc pro suo vel terra sua commodo, licet inde per consequentiam damnum aliis contingat, sibi est licitum : quia cuilibet licitum est uti jure suo. Tertiam : Esto quod faciat hoc Princeps intentione nocendi, adhuc in casu est licitum : scilicet si præsentibus probabilibus vel evidentibus argumentis appareat, quod Papa ad hoc vocaret Prelatos, ut cum ipsis aliquid machinari intenderet contra ipsum, vel contra Regnum suum. E vestigio hanc rationem apponit maxime memorandam : Est enim licitum Principi abusum gladii spiritualis repellere eo modo, quo potest etiam per gladium materiale : præcipue ubi abusus gladii spiritualis vergit in malum Reipublicæ, cujus cura Regi incumbit : aliter enim sine causa gladium portaret. Denique Cap. XXII. Si periculum Reipublicæ sit in mora, & est periculum de rebellionem, & Papa Ibid. pag. 140. commoveat populum indebite per abusum gladii spiritualis : ubi etiam non speratur quod desistat aliter : puto quod in hoc casu Princeps violentiam gladii Papæ possit repellere per gladium suum cum moderamine : nec in hoc ageret contra Papam, sed contra hostem suum & hostem Reipublicæ, &c.

Petrus de Marca Archiepiscopus Parisiensis Lib. II. de Concordia Marca pag. 62. Cap. 3. num. 7. Theologorum illa ætate celeberrimorum Joannis de Parisiis & Guillelmi Ockami, quibus postea accessit Gerson, opinionem sequebantur Galli, qui crimina distinguebant in Ecclesiastica, & secularia. Illa in admittis directe contra fidem & sacramenta constituebant : hæc in iis quæ jure gentium aut civili sunt vetita. Criminum Ecclesiasticorum

corum coercionem per censuras Episcopis competere: sed in secularibus distinguendum esse dicebant. Aut enim de jure agitur & de peccato opinionis vel erroris, ut ipsi loquuntur: id est, si quis sibi persuadeat id quod committitur circa secularia non esse peccatum, v. g. furtum vel homicidium. Vel agitur de facto, id est, de peccato quod ipsi vident vindicationis, id est, cum quis de facto res alienas sibi vindicat, vel aliud crimenulare perpatrat. Itaque fatentur penes Ecclesiam ex Christi institutione potestatem esse cognoscendi de peccato erroris, & definiendi an hoc vel illud factum crimini deputari debeat, eosque qui huic definitioni refragentur, penis Ecclesiasticis castigandi. Ceterum de peccatis secularibus, que vocant vindicationis, judicia vel censuras ferre, non spectare ad jurisdictionem Ecclesiasticam. Et ita, inquit Joannes Parisiensis, de peccato in temporalibus non judicat vel cognoscit Judex Ecclesiasticus, sed secularis tantum: nisi forte aliunde quam a Christo concessum ei fuerit vel permissum. In his ergo criminibus potestas Ecclesiastica monita tantum & consilia adhibere potest, non autem laicos peccantes coercere penis: innuere quid sequendum sit & vitandum, non castigare: vel, ut ipsi loquuntur, judicare de peccato innuitive, non coercitive. Hæc Theologorum Parisiensium sententia jam a trecentis & quadraginta annis in forum inuenta, etiam hodie apud tribunalia magistratum viget. Hæc Illustrissimus Marca. Locus Joannis Parisiensis extat in Tractatu ipsius de Potestate Regia & Papali Cap. XIII.

Parif. Tom.
I. pag. 27.
edit. Richer.

Rabard.
pag. 21.

Michael Rabardæus Jesuita in Libro Optatus Gallus Sect. II. num. 3. Quando autem postea hoc ipsum per leges & rescripta Christianorum Imperatorum, Regum, & Summorum Principum secularium fuit prohibitum: (scilicet Clericos ad forumulare trahi) fidentius Summi Pontifices suis Litteris & Decretis illud diligenter observandum constituerunt: quo sensu debemus interpretari plures Canones Sylvestri, Pelagii, Gregorii, Gelasii, Leonis, Bonifacii, & aliorum Pontificum: tum etiam Decreta antiquorum Conciliorum, que Gratianus refert. Quod minus acute, meo judicio, considerarunt illi Doctores, qui ex his absolute probant, jure Pontificio simpliciter absque permissu vel consensu Regum & Principum secularium, hanc libertatem a foro & judicio secularium Magistratum Clericis datam & stabilitam fuisse.

Ibid. pag.
25.

Idem Sect. II. num. 4. Duo genera delictorum pro hac controversia distinguenda censeo: ut alia sint mere canonica vel Ecclesiastica, que ad Judicem tantum Ecclesiasticum pertineant: qualia sunt ea, que spectant ad fidei & doctrine Christiana intelligentiam, divinarum mysteriorum administrationem, Clericorum & Sacrorum in officiis Ecclesiasticis gubernationem: alia vero civilia, quod eorum coercitio & punitio spectet ad pacem & tranquillitatem publicam conservandam, proindeque legibus publicis & certis penis adjunctis sint prohibita, sive communia sint & mixta, sive privilegiata, lege civili novo quasi privilegio contra libertatem Clericis datam convalescente.

Ibid. pag.
42.

Idem num. 8. Moderationem laudat Ludovici XIII. Gallorum Regis, quod cum nonnulli Episcopi de machinata contra Regem & communem Regni tranquillitatem rebellionem accusati fuissent: Rex qui majorum suorum exemplo poterat illos pro crimine læsæ maiestatis lege Regia in jus vocare, Litteras a Sanctissimo Domino nostro Urbano Papa VIII. postulavit ad alios sapientissimos Episcopos datas, quod mallet ab his, quam a Magistratibus & Judicibus laicis sua auctoritate hanc causam examinari & judicari.

Barcl. pag.
680.

Joannes Barclaius in Vindiciis Regum adversus Bellarminum Cap. XXXIV. ostendenda suscipit quæ sequuntur: Privilegia Clericorum non

47

non divini juris esse, sed promanasse ex pietate Principum secularium: cum olim etiam sub Christianis Imperatoribus, Clerici iisdem iudiciis expetirentur, quibus laici. Nec Papam potuisse eos eximere invitis Principibus. Idem Cap. XXXV. hæc habet §. 2. Nullibi Papa legitur Canones de exemptione Clericorum condidisse, nisi jam Clericis privilegio Regum exemptis. Immunitates scilicet accepit, ut donatas: non ut suas vindicavit Ecclesia. Deinde §. 5. Bellarminum adloquens hæc scribit: Negas orituras inde turbas: quia si Rex non potest coercere delinquentes Clericos, at coercebunt Episcopi. Id vero quid est aliud, quam Episcopos ad regale culmen attollere? Cur enim, Bellarmine, instituti sunt Reges, aut quo illorum potestas est? Nonne ut Reip. moderentur, paci salutique civium provideant, pœnis & præmiis divisis in merentes? Atqui jam id muneris eripis Regibus, aut saltem cum Episcopis vis esse commune, &c. Denique aliquanto post: Dicis privilegiata crimina vocari in Gallia, de quibus Clerici apud Regios Judices accusari Papa indulget. Nihil minus. Neque ullum invenias sanctionem, qua id privilegii in Clericos Regibus Rebusque publici Papa concesserit: ut facile iudices, non id ordinaria jurisdictionis Regibus à Papa tributum, qui olim utebantur omni in Clericos potestate: sed ipsorum voluntate servatum, qui de suo jure quod libuit remiserunt, quod libuit tenuerunt. Sed & nuper doctissimus Milletotus, eleganti illo Tractatu, quem inscripsit de delicto communi & casu privilegiato, rite ostendit, privilegia Clericorum orta à Regibus: ideoque crimina, ob quæ Clerici accusantur in foro civili, vocanda proprie Delicta communia, quia communi jure de illis cognoscit Magistratus: quæ vero ad Episcopum remittuntur, privilegiata esse dicenda: Scilicet quia Regum privilegio indulgetur Episcopis, ut de iis casibus cognoscant ac judicent.

Guillelmus Barclaius Joannis Barclaii pater in Libro de Potestate Papa adversus Bellarminum Cap. XXXV. §. 2. Principes fideles exem- runt quidem privilegiis suis Clericos à potestate Magistratum inferiorum: sed non exemerunt à potestate sua: nusquam enim memoria proditum est ab ullo scriptore, Principes qui istis Clericos privilegiis donarunt, ita eos a se liberos dimisisse, ut sibi amplius non subessent. Immo nec potuerunt Principes, nec adhuc possunt Clericos in suis Regnis constitutos ea libertate donare, ut ipsis potestate temporali non subsint, neve delinquentes ab iis judicari & puniri possint, nisi eadem operâ se principatu abdicent.

Benignus Milletotus apud Divionenses in Gallia Regius Consiliarius in Tractatu de Delicto communi. Ecclesiastici nunquam trahio seculari traduntur ex Jure Canonico, nisi ob tres illos casus hæreseos, falsificationis litterarum Apostolicarum, & conspirationis contra principem Episcopum. Quomodo igitur punientur sicarii, incendiarii, incestuosi, sodomite, parricide, conspiratores adversus Reges & eorum status & familia criminum monstra, quæ sæculi infelicitas nimium sæpe in Ecclesiasticis detegit? Sed si creditur ipsis, Judex secularis de crimine cognoscere non poterit, quin excommunicationi subiciatur. Judex Ecclesiasticus nullam aliam pœnam imponere neque graviolem poterit, quam aliquam ex supra memoratis: non habet Ecclesia ultra quid faciat. En igitur manifestam impunitatem in maximis & atrocissimis criminibus. Nam aut prorsus non puniri, aut non aequalem criminis atrocitati pœnam inferre perinde est. Ac sane pœna Ecclesiastica omnes nihil aliud spectant, quam ut puniatur quod adversus Ecclesie statum gestum est, purgentur anima a peccato, & ad beatitudinem æternam disponantur; qui finis est Potestatis Ecclesiasticæ: bonum scilicet spirituale animarum. Sed quod adversus civilem societatem admittitur, adversus status tranquilli-

Ibid. pag.

718.

Ibid. pag.

130.

Ibid. pag.

731.

Extat apud

Goldastum

Tom. III.

pag. 1105.

Apud Gol-

dast. Tom.

III. pag.

707.

quillitatem, & totius Reipublica commodum, Ecclesia punire non potest: quod ipsi commissa non sit custodia & defensio status. Hanc sob causam necessarium est, ut cognitio criminum, qua adversus civilem admittuntur, statumque perturbant, adversus quamcumque personam ad eos pertineat, penes quos est summa rerum administratio.

Id postquam multis Sacrarum Litterarum testimoniis, multisque exemplis ex utraque Historia & Jure Civili confirmasset Millcetotus, tandem ita Tractatui suo eruditissimo finem imponit, ut dicat: *Clericis quidem exemptionem à Principibus esse concessam, sed ita tamen, ut in casibus criminalibus nulla ipsis data privilegia fuerint de iis cognoscendis, nisi in levioribus quibusdam delictis. Sed in maioribus & atrocioribus criminibus, quibus leges, status publicus, & societas Civilis laeduntur, eorum cognitionem Reges suis Judicibus reservasse ex Juris communis dispositione.*

Ibid. pag.
797.

Paul. Sarpius pag.
95.

Paulus de Venetia Ordinis Servorum B. Mariæ, Theologus Reipublicæ Venetæ celeberrimus, in Considerationibus super censuris Pauli V. adversus eandem Rempublicam Italice scriptis, ibidemque editis an. 1673. hæc ad verbum habet à nobis latine expressa: *Respublica pro indubitata habet doctrinam Theologorum, quibus insigniores Canonista adsentiuntur, qui tenent, exemptionem Clericorum a foro seculari in criminibus non ecclesiasticis, sed temporalibus vel civilibus, non esse de jure divino, sed ex privilegio Principum.*

Ibid. pag.
110.

Rursus ibidem: *Quamvis Romani Pontifices ab anno 1160. & deinceps varia Decreta ediderint de exemptione Clericorum: (Cap. At si Clerici, de Judic. Cap. Clerici, eod. Cap. Cum non ab homine, eod. Cap. Qualiter & quando) nullo tamen in loco hujusmodi Decreta integre recepta sunt ab aliquo Principe, nec ita vigere potuerunt, ut crimina læsæ maiestatis secularibus Magistratibus non remaneret obnoxia.*

Bignon.
Tom. II.
Cap. pag.
877. dit.
Caluz.

Hieronymus Bignonius Senator Gallus in Notis ad Marculfum Lib. I. Cap. 3. *Immunitatem primi Christiani Imperatores parcam & modicam Ecclesiis tribuerunt, & initio quidem a civilibus & personalibus muneribus tantum, quod ex Libro XVI. Cod. Theod. facile perspicitur. Plenissima vero immunitas a Regibus nostris concessa est: ut merito dici possit, suo exemplo ceteris Principibus auctores fuisse eandem immunitatem Ecclesiis concedendi.*

Vanespenn.
Tom. III.
pag. 6.

Bernardus Vanespenius Pontificii Juris Interpres in Tractatu de *Recurso ad Principem* §. 5. *Hæc exemptio, quam Privilegium fori communiter appellant, a Principibus Christianis Clericis indulta est in eorum favorem: ut nempe a forensibus Judiciis exempti liberius Domino vacarent.*

Molina
Tom. I.
pag. 25.

Ludovicus Molina Jesuita Tractatu II. de Justitia & Jure Disp. 31. num. 10. ex Petro Victoria & Dominico Soto Ordinis Prædicatorum, quibus ipse subscribit. *Observant Victoria & Sotus, si Clericorum libertas in manifestam cederet secularis Reipublicæ perniciem, Clericis impune grassantibus in laicorum cades, Summi que Pontifices admoniti adhibere nollent remedium: posse equidem Principes seculares suis subditis consulere, nihil immunitate & privilegio Clericorum impediante. Ratio est: quoniam Respublica civilis est sibi ipsi sufficiens: quocirca quemadmodum propria auctoritate potest seipsam defendere & servare indemnem a quacumque alia Republica seculari, sic etiam ab Ecclesiasticis.*

Apud Barclai. pag.
712.

Dominicus Coeffeteaus Ordinis Prædicatorum Episcopus Massiliensis in Responsione ad Epistolam Regis Angliæ: *Clerici sub legibus Regum vivunt, & eorum auctoritatem recognoscunt, non ignorant*

49

te Pontifice. Mos etiam in hoc Christianissimo regno obtinet, ne aut Cardinales aut Episcopi prius dignitatum suarum emolumenta percipiant, quam se Regi fidelitatis sacramento devinxerint.

Exempla Principum Christianorum.

DE personis, bonis, & criminibus Ecclesiasticorum leges quamplurimas ediderunt Romani Imperatores à Constantino ad Justinianum, quarum aliæ in Theodosiano, aliæ in Justinianæo Codice extant. Nos insigniores dumtaxat hic describemus: Theodosianas ex editione Dionysii Gothofredi, Justinianæas ex editione Simonis Leuwenii.

Civiles leges de qualitate Ordinandorum.

Constantinus Magnus L. 6. Cod. Theodof. de Episc. Eccles. & Cler. Tit. 2. ad Ablavium Præf. Præt. *Neque vulgari consensu, neque quibuslibet petentibus, sub specie Clericorum, a muneribus publicis vacatio deferatur. Nec temere & citra modum populi Clericis connectantur: sed cum defunctus fuerit Clericus, ad vicem defuncti alius allegetur, cui nulla ex Municipibus prosapia fuerit, neque ea est opulentia facultatum, qua publicas functiones facillime queat tolerare: ita ut si inter civitatem & Clericos super alicujus nomine dubitetur, si eum equitas ad publica trahat obsequia, & progenie municeps, vel patrimonio idoneus dignoscetur, exemptus Clericis civitati tradatur: opulentos enim sæculi subire necessitates oportet, pauperes Ecclesiarum divitiis sustentari.*

Gothof.
Tom. VI.
pag. 30.

Idem eod. Tit. L. 3. *Constitutio emissa precipit, nullum deinceps Decurionem, vel ex Decurione progenitum, vel etiam instructum idoneis facultatibus, atque obeundis publicis muneribus opportunum, ad Clericorum nomen obsequiumque confugere: sed eos de cetero in defunctorum dumtaxat Clericorum subrogari, qui fortunâ tennes, neque muneribus civilibus teneantur obstructi.*

Ibid. pag.
22.

Valentinianus I. L. 17. eod. Tit. *Plebeios divites ab Ecclesia suscipi penitus arcemus.*

Ibid. pag.
45.

Civiles leges de bonis Clericorum.

Constantius Tauro Præfecto C. de Episcop. & Cler. L. 3. *De his Clericis, qui prædia possident, sublimis auctoritas tua non solum eos aliena juga nequaquam statuet excusare, sed etiam pro his prædiis, qua ab ipsis possidentur, eosdem ad pensitanda fiscalia perurgeri.*

Theodosius II. Tauro Præfecto, C. de Sacrosanctis Eccles. L. II. *Neminem ab angariis, vel parangariis, vel plaustris, vel quolibet munere excusari præcipimus, cum ad felicissimam expeditionem nostri numinis omnium provinciarum per loca, qua iter arripimus, debeant solita nobis ministeria exhiberi: licet ad sacrosanctas Ecclesias possessiones pertineant.*

Valentinianus I. Damaso Pontifici, Cod. Theodof. Lib. XVI. Tit. II. de Episc. Eccles. & Cler. L. 20. *Censemus etiam, ut memorati Ecclesiastici, aut ex Ecclesiasticis, vel qui Continentium se volunt nomine nuncupari, nihil de ejus mulieris, cui se privatim sub prætextu religionis adjunxerit, vel donatione vel testamento possint adipisci.*

Gothof.
Tom. VI.
pag. 48.

50
*Quin etiam si forte post admonitionem legis nostræ aliquid iisdem ex
femina vel donatione vel extremo iudicio putaverint relinquendum, id
fiscus usurpet.*

Gothof.
Tom. VI.
pag. 50.

Dionysius Gothofredus, quem Calviniana hæresis, cui fuit ad-
dictus, summi Jurisconsulti insignisque Critici laude & appellatione pri-
vare non potest, recte in hunc locum sequentia scribit: *Sacularis ju-
risdictionis & potestatis in Ecclesiasticos, saltem quoad temporalia il-
lorum bona, monumentum & argumentum hoc (si quod aliud) il-
lustre esse videtur. Imperatorem videmus non solum mores Ecclesiasti-
corum ad honestatem componentem, sed & provida ac severa legis cau-
tione Ecclesiasticorum acquisitionibus fibulam imponentem.*

Gothof.
ibid. pag.
60.

Theodosius Magnus Cod. Theodos. Lib. XVI. Tit. II. L. 27.
ad Tatianum Præfectum Prætorio sic de Diaconissis decernit: *Si quan-
do diem obierit, nullam Ecclesiam, nullum Clericum, nullum paupe-
rem scribat heredes, &c.* Qui plures de eâ argumento leges videre
cupit, adeat Ludovicum Thomassinum nostrum Tomo III. de *Antiqua
veterique Ecclesia Disciplina* Lib. I. cap. 33. & 34.

Leges de criminibus Clericorum.

Theodosius Magnus Paulino Præfecto Augustali C. de Episc. &
Cler. L. 8. *Presbyteri citra injuriam questionis testimonium di-
cant, ita tamen ut falsa non simulent: ceteri vero Clerici qui eum de-
inde gradum vel ordinem sequuntur, si ad testimonium dicendum petiti
fuerint, prout leges præcipiunt, audiantur: ut salva tamen sit litiga-
toribus falsi actio, si forte Presbyteri, qui sub nomine superioris loci
testimonium dicere citra aliquam corporalem injuriam sunt præcepti;
hoc ipso quod nihil metuant, vera suppresserint.*

Valentinianus III. in Novella de Sepulchris violatis: *Nefandi
sceleris inter ceteros vehementior (ut aiunt) clericos querela prosequi-
tur, quos portentis talibus immorantes frequenter aspexit dies tristior.
Quisquis igitur ex hoc numero clericorum, scilicet sepulchrorum violator
extiterit, illico clerici nomen amittat, & stilo proscriptiois addictus
perpetua deportatione plectatur. Quod ita servari oportere censemus,
ut nec Ministris, nec Antistitibus sacre religionis in tali causa statua-
mus esse parcendum.*

Justinianus Authent. de Sanct. Episc. seu Novel. 123. cap. 10.
*Interdicimus sanctissimis Episcopis & Presbyteris, Diaconis & Sub-
diaconis ad tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes esse, aut
inspectores fieri. Siquis autem ex his in hoc deliquerit, jubemus hunc
tribus annis à venerabili ministerio prohiberi, & in monasterium re-
digi.*

Gothof.
Tom. VI.
pag. 52.

Valentinianus I. Cod. Theodos. Lib. XVI. Tit. II. de Episc.
Eccles. & Cler. L. 23. *Qui mos est causarum civilium, idem in nego-
tiis ecclesiasticis obtinendus est: ut si qua sunt, ex quibusdam dissensio-
nibus levibusque delictis, ad religionis observantiam pertinentia, loci
suis & a sua Diæceseos synodis audiantur: exceptis quæ actio crimina-
lis ab Ordinariis extraordinariisque Judicibus aut Illustribus Potesta-
tibus audienda constituit. Audis Imperatorem lata lege declarantem,
& definientem, quando Episcopi & Clerici coram Ecclesiasticis, quan-
do vero coram sæcularibus Judicibus accusari vel litigare possint: ut
ea quæ ad religionem pertineant a synodis Episcoporum, quæ vero ci-
vilia fuerint, a sæcularibus Magistratibus cognoscantur.*

Gothof.
Tom. VI.
pag. 53.

Valentinianus III. ibid. *Quoniam constat Episcopos & Presby-
teros*

51e

teris forū legibus non habere, nec de aliis causis secundum Arcadii & Honorii diuina constituta, quæ Theodosianum Corpus ostendit, præter religionem posse cognoscere, si ambo ejusdem officii litigatores nō sint, vel alteruter, agant publicis legibus & jure communi. Sin vero petitor laicus seu in civili seu criminali causa, cujuslibet loci Clericum aduersarium suum, si id magis eligat, per auctoritatem legitimam in publico judicio respondere compellat. Quam formam etiam circa Episcoporum personam observari oportere censemus: ut si in hujusmodi ordinis homines actionem persuasionis & atrocium injuriarum dirigi necesse fuerit, per Procuratorem solemniter ordinatum apud Judicem publicum inter leges & jura constigant. Et mox: In reliquis negotiis criminalibus juxta legum ordinem per se judicium subire coguntur.

Gothofredus hic: *Valentinianus sublaturus querelas seu causationes plurimorum, quæ tunc erant de Episcopali judicio: non tantum in causis civilibus seu pecuniariis Episcopo judicium sibi vindicare vetat, nisi utraque parte consentiente & præcedente vinculo compromissionis: verum etiam confirmata verbis expressis Honorii constitutione, etiam quoad Episcopos, reos publicis legibus & jure communi, id est, in publico judicio respondere jubet: nisi forte privato delicto læsus ab Ecclesiastico judicio Ecclesiasticum eligere maluerit.*

Go hofr.
pag. 53.

Marcianus C. de Episc. & Cler. L. 24. ad Constantinum Præfectum Prætorio: *Cum Clericis in judicium vocatis pateat episcopalis audientia, volentibus tamen actoribus, si actor disceptationem sanctissimi Archiepiscopi noluerit experiri, eminentissima tuæ sedis examen contra Clericos sibi met noverit expetendum: qui in nullo alio foro, vel apud quemquam alterum eisdem clericos litibus irretire, & civilibus vel criminalibus negotiis tentet innectere.*

Leo & Anthemius Cod. de Episc. & Cler. L. 33. *Omnes qui ubique sunt, vel posthac fuerint orthodoxa fidei Sacerdotes, & Clerici cujuscumque gradus sint, monachi quoque in causis civilibus ex nullius penitus maioris minorisve sententia Judicis commonitoria ad extraneam judicium pertrahantur: aut provinciam, aut locum, aut regionem, quam habitant, exire cogantur: sed apud suos Judices ordinarios, id est, provinciarum Rectores, in quibus locis degunt, Ecclesiarum ministeriis obsecundent omniumque contra se agentium excipiant actiones. En cujuscumque gradus Clericos non Imperatoribus modo subiectos, sed etiam provinciarum Rectoribus, qui eorum Judices ordinarii pro civilibus causis in hac lege dicuntur.*

Justinianus in Authent. ut Cler. C. de Episc. & Cler. *Clerico in civili crimine civilis præsit Judex, ut lis ultra duos non egrediatur menses: non tamen puniatur, etiam si reus sit inventus, priusquam per Episcopum sacerdotio spoliatur.*

Idem Justinianus in Novella CXXIII. Cap. 20. *Presbyteros aut Diaconos pro criminalibus causis si falsum testimonium dixerint Clero nudatos legitimis subdi pœnis precipimus: reliquos autem omnes in aliis ecclesiasticis ordinibus constitutos, si falsum testimonium cujuslibet cause dixisse convincantur, non solum Ecclesiastico officio repelli, sed etiam verberibus subdi.*

Idem in Novella LXXXIII. *Petiti sumus a Mena Deo amabili Archiepiscopo, reverendissimis Clericis hoc dare privilegium, ut si quis habet aduersus eos quamlibet pecuniariam causam &c.*

Ab hac subiectione in criminalibus causis Clericos liberavit sæculo XII. Fridericus Imperator, ut legitur in ejus Novella: *Statuimus C. de Episc. & Cler.*

Chilpericus Rex Gallorum sæculo VI. exeunte: *Congregato Concilio Pontificio, in Ecclesia S. Petri Prætextatum Rothomagensem Episcopum maiestatis reum ac de exilio revocatum, in eorum præsentia cum hac accusatione exhibuit, dicens: Quamvis, venerandi Pontifices, regia potestas reum maiestatis legibus condemnare possit: ego tamen hunc vestræ audientia represento.* Verba sunt Aimoini Monachi Lib. III. de Gestis Francorum Cap. 26.

Aimoin.
pag. 96.

Alia Exempla Principum recentiorum.

DE Gallia ita testatur Guillelmus Benedictus in Cap. Raynutius; de Testamentis, Decif. II. *Cognoscit Rex & ejus officarii de omni crimine privilegiato, ut sunt crimen læsa maiestatis, falsa moneta, &c.* De Hispania Julius Clarus Philippi II. apud Mediolanenses Superius Consiliarius Lib. V. Quæst. XXXV. num. 27. *De facto Principes sæculares servant contrarium: quia in hoc crimine, cum agatur de ipsorum vita aut statu, non solent Clericos remittere ad Judices Ecclesiasticos: sed ipsi per suos Judices illos examinari faciunt & torqueri & quandoque etiam suspendi.*

Clarus pag.
507. Lugd.
1672.

Peregr. pag.
26. Venet.
1606.

De Italia Antonius Peregrinus Canonici Juris Doctor apud Patavinus in Responso pro Decretis Reip. Venetæ: *Princeps Venetus à fundatione sua Reip. anno Christi circiter 421. exercuit potestatem hanc judicandi Clericos in Sacris pro criminibus gravibus & atrocibus usque in hæc tempora.*

Respublica Florentina an. 1478. Archiepiscopum Pisanum & alios, quod duos Medices Reipublicæ Principes occidere in Ecclesia sint conati, eodem die captos & ad Curix fenestras suspensos strangulari jussit. Consulti ea de re Jurisperiti totius Italiæ, in his Franciscus Aretinus & Hieronymus Tortus responderunt: Florentinis licitum fuisse Archiepiscopum cum ceteris conjuratis in flagrante crimine comprehensos morti addicere: id quod cum aliis tradit Carolus Molinæus in Libro de *Senatusconsultis Franciæ contra abusum Paparum*, n. 150.

Molinæus
Tom. IV.
pag. 361.
Paris 1681.

Sic Bernardum Episcopum Apamiensem, quem de se parum honorifice loqui audierat, detineri jussit Philippus Pulcher Rex Gallorum an. 1301. ut ex antiquis Regni monumentis refert Illustrissimus Bossuetus in Breviario Franciæ Historiæ. Sic Hermanum Archiepiscopum Coloniensem maiestatis reum ad politicum tribunal vocavit Carolus V. Imperator, ut narrat Barclaius filius in *Vindictis Regum* cap. 40. Denique, ut alia omittamus, Respublica Veneta an. 1606. non solum legem tulit, qua prohibebantur Monasteria, & loca pia quæcumque de laicis quidquam bonorum immobilium acquirere absque Principis facultate: sed etiam sacerdotes duos, unum Abbatem, alterum Canonicum, atrocissimorum criminum accusatos & convictos carceri addixit. Cum in hæc leges Venetorum Paulus V. censuris ecclesiasticis intonasset: nihil his territa Respublica ab incepto haud destitit. Observat autem Illustrissimus Bossuetus in *Defensione Declarationis Gallicanæ* Lib. IV. cap. 12. composita paulo post Gallorum Regis interventu pace inter Pontificem & Rempublicam, constitisse nihilominus Decretum Leonardi Ducis: constitisse leges, quas de temporalibus rebus Senatus edixerat, tametsi ecclesiastica bona personasque concernerent: nihil eorum a Senatu fuisse revocatum: excommunicationem rerum temporalium causa latam, prætextis licet ecclesiasticis immunitatibus, pro nulla habitam, ac revera ut talem per sese cecidisse: nullaque vel in speciem a Senatu venia postulata, aut absolutione accepta, pro catholicis atque Ecclesiæ Romanæ filiis eos esse habitos, nullo catholicorum extra Romanam

Bossuet.
Tom. XI.
P. II. pag.
120.
Barclai. pag.
710.
Sarpus
Confide-
rat. pag.
17. & 18.

Bossuet.
Tom. I.
pag. 352.

manam Curiam suscipere conato Pontificis defensionem, sed universo orbe Venetorum constantiam approbante atque laudante.

53

Probationes Ecclesiasticæ Antiquitatis.

Cum Valentinianus I. Clericos & Monachos prohiberet à piis mulieribus quidquam donatione vel testamento accipere: audi quo animo hanc legem acceperint Sacri Antistites virique sanctissimi. Ambrosius in Epistula ad Valentinianum II. *Nobis etiam privata successionis alimenta recentibus legibus denegantur, & nemo conqueritur: non enim putamus injuriam, quia dispendium non dolemus.* Hieronymus in Epistula ad Nepotianum. *Pudet dicere, Sacerdotes idolorum, nimi, & aurigæ, & scorta, hereditates capiunt: solis Clericis ac Monachis hac lege prohibetur: & non prohibetur a persecutoribus, sed a Principibus Christianis. Nec de lege conqueror, sed doleo cur meruerimus hanc legem: & tamen nec sic refranatur avaritia.*

Ambros.
Tom. II.
pag. 836.

Hieron.
Tom. IV.
P. II. pag.
260.

Athanasius Alexandrinus apud Constantium Imperatorem falso accusatus, quod fratrem Constantem in eum concitasset, quodque amicitiam cum Magnentio Tyranno coleret: elegantissimam & bene longam Apologiam sui purgandi causa ad eundem Constantium scripsit, in qua cum omnes adversariorum criminationes impigre refellat, nullum interim verbum profert de judicii incompetencia. Immo in ipso statim orationis exordio plane significat, obiectorum criminum legitimum Judicem esse Augustum, nec ipsi jus & auctoritatem deesse animadvertendi in Episcopum maiestatis reum. *At res, inquit, secus illis cessit: nequaquam enim pro eorum libidine aurem prabui, sed pro tua animi tolerantia depellende criminationis copiam fecisti. Quod enim non statim commotus es, nec penas expetisti, nihil aliud illud est, quam quod ut æquum decet Imperatorem, viri injuste delati defensionem expectasti.* Rursus num. 19. audi quam demisse de se, quam magnifice autem de Imperatore loquatur vir sanctissimus: *Nequaquam obstiti pietatis tue mandato, absit: non tanti quippe sum ego, ut obstitam vel Quæstori urbis, nedum tanto Imperatori. Et num. 26. Pietatis tue mandato minime repugnavi: neque Alexandriam ingredi conabor, donec humanitati tue id placuerit.*

Ibid. pag.
307.

Ibid. pag.
311.

Sanctus Eusebius Samosatensis Episcopus & Martyr apud Theodoretum Lib. IV. Cap. 14. à Valente Imperatore exilio multatus, cum eum populus effusis lacrimis detinere & revocare vellet, *recitavit legem Apostolicam, qua diserte precipit obediendum esse Magistratibus.* Ergo Imperatori injuste quidem exilium irroganti, sed jure tamen suo utenti parere debet vel Episcopus, idque ex præceptione divina.

Theodor.
pag. 167.

Augustinus in Epistula ad Emeritum Donatistam 87. aliàs 164. numi. 7: *Terrenæ potestates cum schismaticos persequuntur, eâ regulâ se defendunt, qua dicit Apostolus: Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Non enim frustra gladium portat. Dei enim Minister est, vindex in iram ei qui male agit. Tota igitur questio est, utrum nihil mali sit schisma, aut utrum schisma non fecerit is, ut pro bono opere potestatibus resistatis, non pro malo unde vobis acquiratis judicium.* Ergo iudice Augustino, schisma eo præcile quod malum est, ac publicæ pacis Christianæ inimicum, punire etiam in Episcopis Reges possunt. Idem mox num. 8. *At enim & malos Christianis non licet persequi. Esto, non liceat: sed numquid hoc potestatibus ad hoc ipsum ordinatis fas est obicere? An Apostolum delebimus? Aut non habent codices vestri que paulo ante commemoravi?* Ergo quamvis Ecclesiasticis & privatis non liceat, quia ad hoc auctoritatem non habent, corporalibus pœnis legumque severitate

August.
Tom. I.
Part. II.
pag. 211.

ritate

ritate in improlos per sese animadvertere : at id tamen , Augustino iudice , supremis Principibus ad illud ipsum divinitus constitutis per Apostolum licet . Unde paulo post subdit : *Nostri adversus illicitas & privatas vestrorum violentias , à potestatibus ordinatis tuitionem petunt , non qua vos persequantur , sed qua se defendant . Non enim frustra gladium portant , Dei enim ministri sunt , vindices in iram in eos qui male agunt .*

Idem Epist. 185. ad Bonifacium , aliàs 50. num. 8. de legibus loquens , quas Christiani Imperatores ad comprimendas Donatistarum Episcoporum & Sacerdorum atrocitates promulgarant , hæc ait : *Quicumque legibus Imperatorum , qua contra veritatem Dei feruntur , obtemperare non vult , acquirit grande premium . Quicumque autem legibus Imperatorum , qua pro Dei veritate feruntur , obtemperare non vult , acquirit grande supplicium . Nam & temporibus Prophetarum omnes Reges , qui in populo Dei non prohibuerunt nec everterunt qua contra Dei præcepta fuerunt instituta , culpantur : & qui prohibuerunt & everterunt , super aliorum merita laudantur .*

Ibid. pag. 646.

Ibid. pag. 650.

Rufus num. 19. *Rex aliter Deo servit , quia homo est , aliter quia etiam Rex est . Quia homo est , ei servit vivendo fideliter : quia vero etiam Rex est , servit leges justa præcipientes & contraria prohibentes , convenienti vigore sanciendo . Et paulo infra : Quis mente sobrius Regibus dicat : Nolite curare in regno vestro quis velit esse sive religiosus , sive sacrilegus : quibus dici non potest : Non ad vos pertineat in regno vestro quis velit pudicus esse , quis impudicus !*

Concil. Gall. T. I. pag. 119.

Leo Episcopus Bituricensis cum Synodo Andegavenfi an. 453. *Tantum saculi potestates circa Sacerdotale ordinem reverentiam prevalere voluerunt ut etiam ii , quos sub imperiali nomine terris divina potentia præesse præcepit , jus distringendorum negotiorum Episcopis juxta divalia constituta permiserint .*

Concil. Gall. Tom. I. pag. 475.

Concilium Matisconense I. an. 581. in Gallia celebratum Can. 7. *vetat quidem extra discussionem Episcopi sui Clericum à secularibus iudicibus injuriam pati . Addit mox tamen : absque causa criminali , idest , homicidio , furto , aut maleficio : qua exceptione satis innuit , posse sæcularem Magistratum in causa criminali furti , homicidii aut maleficii de Clericis judicare . Similiter Concilium Parisiense V. an. 615. ex Decreto Regis Clotarii : Nullus iudicum de quolibet ordine Clericos de civilibus causis , præter criminalia negotia , per se distringere aut damnare præsumat .*

Concil. Cobb. Tom. IX. pag. 103.

Concilium Francofordienfe an. 794. Can. 9. *Desinitum est a Domino Rege sive a sancta synodo , ut Petrus Episcopus coram Deo & angelis ejus juraret , quod ille in Mortem Regis sive in regno ejus non conciliaret , nec ei infidelis fuisset .*

Gregor. Tom. II. pag. 677.

S. Gregorius Papa I. cum ei legem quandam , quæ Sancto Pontifici parum æqua & pia videbatur , ab eo publicandam de more transmississet Mauritius Imperator : hæc ad illum scripsit Lib. III. Epist. 65. alias 62. *Ego quidem iussu subiectus , eandem legem per diversas terrarum partes transmitti feci : & quia lex ipsa omnipotenti Deo minime concordat , esse per suggestionis meæ paginam serenissimis Dominis nuntiavi . Utrouque ergo qua debui exsolvi , quia & Imperatori obedientiam præbui , & pro Deo quod sensi minime tacui . Illustrissimus Bossuetus Lib. II. Cap. 8. *Cum intelligeret Gregorius Imperatorem , licet haud satis recte suo tamen jure usum legem tullisse animarum utilitati parum congruam , quippe quæ conversos milites à Monasteriis abstraheret : monebat , flebat , orabat , parebat interim , ac legem ad alios iussus transmittibat .**

Bossuet. Tom. I. pag. 208.

Barcl. pag. 220.

Quod ipsum ante Bossuetum adnotavit quoque Joannes Bosclaius Cap. III. §. 17.

Adal-

Adalberon Remensis Archiepiscopus sæculo IX. apud Bignonium in Notis ad Formulas Marculfi ex editione Baluzii: *Perfidia ac infidelitatis crimine in regiam maiestatem arguor detineri, eo quod gradus Ecclesiasticos nepoti meo contulerim absque licentia & auctoritate Senioris mei, &c.* Seniores vocat Regem, sine cujus adsensu Clericos non ordinari mos erat, ut Bignonius observat.

Baluz.
Tom. II.
Capitul.
pag. 501.

Carolus Magnus in Capitularibus: *De liberis hominibus qui ad servitium Dei se tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quam à nobis licentiam postulent. Hoc ideo quia audivimus quosdam ex illis non tam causa devotionis hoc fecisse, quam pro exercitu seu alia functione regali fugienda.*

Ibid. Tom.
I. pag. 725.

Concilium Aurelianense I. Can. 5. *De oblationibus vel agris, quos Dominus noster Rex Ecclesiis suo munere conferre dignatus est, adhuc non habentibus Deo inspirante contulerit, ipsorum agrorum vel Clericorum immunitate concessa, &c.* En itaque fons Ecclesiasticæ exemptionis: nempe pia liberalitas Regum, qui Ecclesias ejusque Ministros agris simul & libertate donabant.

Concil.
Gall. Tom.
I. pag. 179.

Eundem fontem Ecclesiasticæ immunitatis esse docet Hincmarus Remensis Opusc. XXIX. ubi ex Cod. Theod. *de Episcopis* plurimas Leges ad id probandum adducit.

Novum est quod nunc factum est, ut Episcopus cum sua Ecclesia pro scriptionis titulo ab ullo religioso principe laicorum judicio fuerit confiscatus, postquam Constantinus Magnus Imperator legem universis Clericis dedit dicens &c. Et infra: Quia Christiani ac religiosi principes, sicut & supra ostendimus, Ecclesie Clericos ad judicia publica trahi vel invitari noluerunt vel permiscrunt, in Editio Honori & Theodosii luci clarius manifestatur &c.

Hincmar.
pag. 318.
& 327.

Tot Patrum ac Theologorum agmen claudat insignis locus Haymonis antiquissimi scriptoris apud Gratianum Parte II. Causa XXIII. Quæst. 5: *Sunt quedam enormia flagitia, quæ potius per mundi Judices, quam per Antistites, & Rectores Ecclesiarum vindicantur: sicut cum quis interficit Pontificem Apostolicum, Episcopos, & Principes mundi damnat. Ergo non sine causa gladium portant, qui talia scelera dijudicant. Sunt enim maxime constituti propter latrones, homicidas, raptores: ut & illos damnent, & alios suo timore compescant.*

Confectaria Doctrinæ præcedentis.

I. **E**X dictis colliges: antiquis Patribus prorsus ignotum fuisse privilegium illud, quo gaudere Clericos jure divino docent hodierni Theologi: cum nullus eorum dubitasse videatur, quin Ecclesiasticorum civilia crimina sæcularium Magistratum cognitioni & judicio subiacerent. II. Non bona fide Arcadii Imperatoris Legem pro Clericis descripsit Gratianus Decreti Parte II. Causa XI. Quæst. I. Cap. 4. *Continua.* Nam post illa verba, *habent illi suos Judices, nec quidquam iis publicis est commune cum legibus:* hæc altera e vestigio subdit Imperator: *quantum ad causas tamen Ecclesiasticas pertinet;* quæ Gratianus tamen omisit: cum ex illis tamen planissime constet, in causis tantum Ecclesiasticis proprios Judices Clericorum esse Episcopos. Habetur autem Lex illa Arcadii inter Extravagantes Codicis Theodosiani de *Episcopali Judicio* apud Gothofredum, Tom. VI.

Oudin.
Tom. II.
pag. 46.
Natal. Tom.
III. pag.
213.
Marca pag.
141.

Nullus pro antiquitate & origine immunitatis Ecclesiasticæ nobis opponat Decretales illas, quas Romanorum Pontificum nomine a Clemente usque ad Siricium sæculo IX. in Gallias ex Hispania attulit Riculfus

culus Episcopus Moguntinus. Nam ut alias prætermittamus suppositionis notas, multa in illis epistulis continentur, quæ cum totidem verbis inveniuntur in Codice Theodosiano, manifestissime probant imposturam Marii Mercatoris seu alterius cuiuspiam. De quo legi debent Casimirus Oudinus de *Scriptoribus & Scriptis Ecclesiasticis* ad an. 830. Natalis Alexander Differt. XXI. sæc. I. art. 1. Petrus de Marca Lib. III. de *Concordia Sacerdotii & Imperii* Cap. V. & qui omnium fusissime ac doctissime hoc argumentum prior tractaverat, David Blondellus in Opere Genevæ edito an. 1628. cui titulus est, *Pseudoisidorus & Turrianus vapulantes.*

PROPOSITIO XVI.

Exemptio Clericorum in causis temporalibus non est Juris Divini.

Suffragia Doctorum Catholicorum.

Covarruv.
Tom. II.
pag. 632.
G. n. v.
1725.

Didacus Covarruvias Episcopus Segoviensis in Practicis Questionibus Cap. XXXI. *Contraria opinio est, quod Clerici lege divina non sint exempti a jurisdictione seculari, nec item eorum res. Hanc probare & tenere conantur Innocentius, Petrus Ferrariensis, Alciatus, &c. Hanc item multis probat & asserit veram esse Joannes à Medina Tractatu de R. stitut. quest. 15. & potissimum hac sententia constat ex eo, quod nulla sit Evangelica legis & Novi testamenti lex, qua Clericos à jurisdictione Principum secularium exemerit.*

Sotus pag.
663.

Dominicus Sotus Ordinis Prædicatorum in IIII. Sentent. dist. 25. quest. 2. art. 2. *Tertia conclusio. Quod res & bona Clericorum sint a potestate civili libera, non plane constat ex jure divino.*

Molina
Tom. I.
pag. 84.

Ludovicus Molina Jesuita de Justitia & Jure Tractatu II. disp. 31. num. 6. *Tametsi Panormitanus & quidam alii affirmant, Clericos quoad personas suas & bona jure divino à laica potestate esse exemptos: nostra tamen conclusio probatur, quoniam nullus est locus, unde id ex jure divino sufficienter colligatur. Citat pro hac sententia Driedonem, Caietanum, Sotum, Victoriam, & Navarrum.*

Rabard.
pag. 9.

Michael Rabardæus in Optato Gallo Sect. II. num. 2. *Sanctus Gregorius Papa I. non ex adulatione, quam nemo jure in Sanctissimi Pontificis vita aut libris deprehendere potest; sed integra mente & Pontificali auctoritate Mauricium Imperatorem admonet: sic illum debere Sacerdotibus dominari, ut debitam illis reverentiam impendat. Quibus verbis comprobatur, Sacerdotes & Clericos in rebus civilibus subiectos esse dominationi, gubernationi, & jurisdictioni Regum & Principum secularium.*

Gambacur-
ta pag. 145.

Petrus Gambacurta ejusdem Societatis JESU Lib. III. de Immunit. Eccles. cap. 7. *Mihi primo certum est, immunitatem nostrarum Ecclesiarum non esse a Deo præceptam in Veteri testamento. Secundo aque certum est nullum esse Christi præceptum de Immunitate Ecclesiarum. Sunt etiam lectu digna, quæ idem tradit ad calcem capitis 16. de consensu Principum ad immunitatem & exemptionem Ecclesiasticam prærequisito.*

Ibid. pag.
193.

Con-

Confectaria Doctrinae præcedentis.

I. **M** Athæi. XVII. 24. *Cum intrasset in domum, prævenit eum Jesus dicens: Quid tibi videtur Simon? Reges terra a quibus accipiunt tributum vel censum? a filiis suis an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Dixit illi Jesus: Ergo liberi sunt filii.* Ex hoc loco colligit Bellarminus Lib. I. *De Clericis* cap. 28. Clericos divino jure immunes esse à pendendis tributis. Verum melius alii verba illa, *Ergo liberi sunt filii*, interpretantur vel de solo Christo æterni Regis filio: ut Hilario & Hieronymo in hunc locum ducibus interpretantur Covarruvias in *Practicis Quæstionibus* Cap. XXXI. & Benedictus Justinianus Jesuita in *Epist. ad Rom.* cap. XIII. vel de Christo simul & ejus familia, iis videlicet, qui vitam & paupertatem plane Apostolicam profiteantur: qui cum nihil habeant proprii, nihil mirum, si à tributis liberi vivant. Atque ita locum Evangelii intelligendum docent S. Thomas in II. *Sentent. Distinct. 44. quæst. 2. art. 2.* & S. Bonaventura ibidem quæst. I. ad 1. quos citat & sequitur Sotus in loco superioris a nobis laudato. Conferantur cum superioribus ea, quæ de illo Evangelii loco observat Delbenius de *Immunitate Eccles.* Cap. I. *Sect. 2.*

II. Testimonia Augustini Quæst. in Matthæum XXIII. & Hieronymi in Matthæum Cap. XVII. 25. quæ hic nobis opponit Bellarminus: in rem non esse dudum observavit Xistus Senensis in *Bibliotheca Sancta* Lib. VI. adnotat. 76.

Bellarmin.
Tom. II.
pag. 163.
Hilar. pag.
696.
Hieronym.
Tom. IV.
P. I. pag.
81.
Covarruv.
Tom. II.
pag. 632.
Justinian.
Tom. I.
pag. 328.
Thom.
T. VI. fol.
146.
Benavent.
Tom. V.
pag. 602.
Senens.
Tom. II.
pag. 778.
Neapol.
1742.

PROTESTATIO.

Siquid Orthodoxæ fidei Christianisve moribus adversum nobis excidit, id serio & ex animo revocamus: omniaque nostra Judicio & Censuræ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ libentissime subdimus.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- P**ropos. V. pag. 8. *sub Ludovico Pio, lege, sub eodem Carolo.*
- Pag. 9. *illud Pauli I. Cor. XI. L. illud Pauli I. Cor. II.*
- Propos. VI. pag. 12. *Caput ad Apostolica de Sent. & Re Judic. L. Caput ad Apostolica de Sent. & Re Judic. in sexto.*
- Propos. VIII. pag. 20. *descriptum a Graiano, L. descriptum a Gratiano.*
- Propos. IX. pag. 24. *Cum haecenus canones observati recte fuerit, non diversas ex eo &c. L. Cum haecenus canones observati non recte fuerint, nos diversas ex eo &c.*
- Propos. IX. pag. 26. *post testimonium synodi Francofurtiensis haec addantur. = Concilium Toletanum IX. an. 655. apud Gratianum P. II. Causa XVI. quaest. 7. Filiis vel nepotibus ac honestioribus propinquis ejus, qui construxit vel ditavit Ecclesiam, licitum sit hanc bona intentionis habere solertiam; ut si sacerdotem, seu ministrum aliquid ex collatis rebus praeviderint defraudare: aut commonitionis honesta conventionem comescant, aut Episcopo vel Judici corrigenda denuntient. Quod si talia Episcopus agere tentet, Metropolitano ejus insinuare procurent. Si autem Metropolitanus talia gerat, Regis haec auribus intimare non differant.*
- Propos. X. pag. 30. *vim dictis Apostolicis inferri, L. vim dictis Apostolicis inferre. Ibid. & Apostolica simplicitate, L. & Apostolica simplicitate.*
- Propos. XIV. pag. 41. *in hunc modum respondent: L. in hunc modum respondet.*
- Propos. XV. *in loco Haymonis ex Gratiano descripto, sicut cum quis interficit Pontificem Apostolicum, Episcopos, Principes mundi damnant: L. sicut cum quis interficit Pontificem Apostolicum, Episcopum, Presbyterum, aut Diaconum. Hujusmodi reos Reges & Principes mundi damnant.*
- Propos. XV. pag. 54. *in improbos, L. in improbos.*
- Ibid. pag. 56. *imposturam Marii Mercatoris, L. imposturam Isidori Mercatoris.*

